

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра **економічного аналізу і фінансів**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студентки Гудим Марини Олегівни

(ПІБ)

академічної групи 072-16-1

(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Соляник Л. Г.			
Рецензент	Лапочкін А. Г.			
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.			

Дніпро
2020

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:
завідувач кафедри
економічного аналізу і фінансів
(повна назва)
О.В.Єрмошкіна
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » _____ 2020 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студентці Гудим Марині Олегівні академічної групи 072-16-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: **«Забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка»**
затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 19.05.2020 р. №266-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	04.05.2020-07.05.2020
Розділ 1	Теоретичні засади формування фінансових результатів діяльності й забезпечення стійкого економічного розвитку підприємства	08.05.2020-17.05.2020
Розділ 2	Оцінка фінансових результатів та стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка»	18.05.2020-26.05.2020
Розділ 3	Обґрунтування напрямів забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка»	27.05.2020-02.06.2020
ВИСНОВКИ		03.06.2020-04.06.2020
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	05.06.2020-07.06.2020

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Соляник Л. Г.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **21.04.2020 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **08.06.2020 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Гудим М. О.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Гудим М. О. – Забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка» – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – НТУ «Дніпровська політехніка», Дніпро, 2020.

Мета кваліфікаційної роботи – обґрунтування стратегії та практичних заходів щодо забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка» на основі узагальнення науково-методичних підходів та системного аналізу фінансових результатів діяльності й фінансового стану підприємства.

У вступі розкрита актуальність теми, визначена мета та задачі кваліфікаційної роботи, описані методи дослідження, зазначені об'єкт та предмет дослідження, визначене практичне значення отриманих результатів.

У першому розділі обґрунтована сутність категорії «прибуток», визначена його роль в забезпеченні стійкого економічного зростання, описані методичні підходи для оцінки якості прибутку підприємства та ефективності його використання.

У другому розділі проведено аналіз фінансових результатів ТОВ «Іванівка» за 2016-2019 рр., проаналізовано ефективність використання прибутку, фінансовий стан ТОВ «Іванівка» та можливості його економічного зростання.

У третьому розділі проведено прогнозування фінансової рентабельності за моделлю ефекту фінансового важеля та моделювання параметрів стійкого економічного розвитку за методом екстраполяції.

ПРИБУТОК, ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ФІНАНСОВИЙ СТАН, СТІЙКЕ ЕКОНОМІЧНЕ ЗРОСТАННЯ, ФІНАНСОВИЙ ВАЖЕЛЬ, МЕТОД ЕКСТРАПОЛЯЦІЇ.

ABSTRACT

Hudym M. O. – Ensuring sustainable economic growth of “Ivanivka” Ltd – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for obtaining the educational qualification level of bachelor’s degree from direction of preparation 072-16-1 “Finance, Banking and Insurance”. – Dnipro University of Technology, Dnipro, 2020.

The purpose of the qualification work is to substantiate the strategy and practical measures to ensure stable economic growth of "Ivanivka" Ltd by generalization of scientific and methodological approaches and systematic analysis of financial performance and financial condition of the enterprise.

In the introduction there are disclosure of the relevance of the topic, definition of the purpose and objectives of the qualification work, description of the research methods, indication of the object and subject of research, determination of the practical significance of the results.

The first section contains a justification of the essence of the category "profit", defining its role in ensuring stable economic growth, a description of methodological approaches to assess the quality of enterprise profits and efficiency of its use.

The second section contains an analysis of the financial results of "Ivanivka" Ltd for 2016-2019, an analysis of the efficiency of profit, the financial condition of "Ivanivka" Ltd and the possibilities of its economic growth.

The third section contains forecasting of financial profitability according to the model of the financial leverage effect and modeling of parameters of sustainable economic development by the extrapolation method.

PROFIT, FINANCIAL STABILITY, FINANCIAL CONDITION, STABLE ECONOMIC GROWTH, FINANCIAL LEVERAGE, EXTRAPOLATION METHOD.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЛЬНОСТІ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА.....	10
1.1. Сутність прибутку підприємства та його роль в забезпеченні його стійкого економічного зростання.....	10
1.2. Методичні підходи до оцінки якості прибутку підприємства та ефективності його використання.....	15
1.3. Основні напрями забезпечення стійкості економічного зростання підприємства.....	21
Висновки до розділу 1	29
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТОВ «ІВАНІВКА»	31
2.1. Сучасний стан та тенденції розвитку агропромислової галузі України ..	31
2.2. Аналіз динаміки фінансових результатів підприємства та факторів впливу на їх формування.....	36
2.3. Аналіз ефективності використання прибутку ТОВ «Іванівка».....	50
2.4. Аналіз стійкості економічного зростання підприємства	58
2.5. Фінансовий стан та можливості стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка»	65
Висновки до розділу 2	75
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТОВ «ІВАНІВКА»	77
3.1. Прогнозування фінансової рентабельності за моделлю ефекту фінансового важеля.....	77

3.2. Моделювання параметрів стійкого економічного розвитку ТОВ «Іванівка»	82
Висновки до розділу 3	94
ВИСНОВКИ.....	96
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	100
ДОДАТОК А ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ «ІВАНІВКА» ЗА 2019 Р.	105

ВСТУП

Актуальність теми. Винятковістю нинішніх підприємств є їхня постійна залежність від сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів впливу, що є причиною нестабільної роботи більшості підприємств. Змінний характер вимагає безперервних досліджень та розробок, впровадження та поліпшення механізмів управління підприємством. Щоб призупинити дію даної негативної тенденції, необхідно створити ряд керуючих, регулюючих та стимулюючих заходів, здійснення яких дозволить покращити стійкість роботи підприємств та забезпечити їх економічне зростання в нових умовах господарювання. Саме тому одним з головних завдань є адаптивність та швидке реагування підприємств на безперервні зміни економічного середовища.

Теоретичні і методичні питання стійкого розвитку підприємства аналізувались в роботах багатьох вітчизняних авторів, таких як: Корольова А.О., Хвесик М.А., Міщенко С.П., Квятковська Л.А., Сартаков В.М., Міхальова К.В., Макуха Л.С. та інші.

Наявні дослідження в цій області не являють собою єдиної системи, вони орієнтовані на вирішення окремих напрямків і приватних завдань. Тому є необхідним теоретичний та практичний аналіз, що комплексно узгоджує проблеми управління з критеріями, видами і чинниками стійкості, а також пошук і розробка аналітичних основ забезпечення стійкого функціонування та економічного зростання підприємства.

Мета і завдання дослідження. Метою дипломної роботи є обґрунтування стратегії та практичних заходів щодо забезпечення стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка» на основі узагальнення науково-методичних підходів та системного аналізу фінансових результатів діяльності та фінансового стану підприємства.

Для досягнення поставленої мети в дипломній роботі вирішено наступні науково-практичні завдання:

- обґрунтовано та систематизовано науково-методичні підходи до

визначення прибутку та його ролі в забезпеченні стійкого економічного зростання підприємства;

- оцінено динаміку та структуру фінансових результатів підприємства та вплив факторів на їх формування;
- розраховано показники рентабельності, ліквідності, ділової активності та фінансової стійкості, визначено їх динаміку;
- спрогнозовано показники фінансової діяльності ТОВ «Іванівка» на 2020 рік;
- обґрунтовано шляхи підвищення стійкості економічного зростання підприємства.

Об'єктом дослідження є система організаційно-економічних відносин, що складаються в процесі вдосконалення та підвищення фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методологічні засади й практичні аспекти формування фінансових результатів ТОВ «Іванівка» для забезпечення стійкого економічного зростання товариства.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у дипломній роботі використано такі методи наукового дослідження: метод групування та узагальнення (теоретичні узагальнення, формулювання висновків), економіко-статистичні методи – для підготовки вхідної інформації та її первинної обробки, метод вертикального та горизонтального аналізу – для аналізу динаміки та структури фінансових результатів, метод аналітичних коефіцієнтів – для аналізу ефективності використання прибутку та стійкості економічного зростання, метод фінансового аналізу - для визначення фінансового стану підприємства на основі показників фінансової інформації, метод прогнозування (прогнозування фінансових показників підприємства), графічний та табличний метод – для уточнення даних та їх графічного відображення у вигляді графіків та діаграм, метод ланцюгових підстановок – для оцінки впливу факторів на формування результативного показника.

Інформаційна база: при виконанні кваліфікаційної роботи були

використані матеріали вітчизняних та зарубіжних навчальних посібників, наукових статей, інтернет-джерел, законодавчі та нормативно-правові акти, статистична інформація. Для здійснення розрахунків були використані дані фінансової звітності ТОВ «Іванівка», наведені в додатку А даної роботи.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення й практичні рекомендації, викладені в роботі, сформульовані висновки та пропозиції щодо забезпечення стійкості економічного зростання можуть бути використані ТОВ «Іванівка» в сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та наукові результати дипломної роботи доповідались на XVI Міжнародній науково-практичній конференції «Новини передової науки» (Болгарія, 15-22 травня 2020 р.) та на науково-практичній Інтернет-конференції «Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації» (НТУ «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, 15-17 квітня 2020 р.).

Обсяг і структура дипломної роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, переліку використаних джерел та додатку. Робота містить 22 таблиці, 21 рисунок, 1 додаток. Загальний обсяг комп'ютерного тексту 93 сторінки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДІЯЛЬНОСТІ Й ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність прибутку підприємства та його роль в забезпеченні його стійкого економічного зростання

Головним показником, який відображає фінансові результати діяльності підприємства та є його стратегічною метою є прибуток. Прибуток є найважливішою економічною категорією, основним фінансовим джерелом розвитку підприємства, удосконалення його матеріально-технічної бази, усіх форм інвестування. Також цей показник об'єднує інтереси держави, підприємства, працівників та власника, а отримання прибутку є обов'язковою умовою розширеного відтворення підприємства, його самофінансування та зміцнення конкурентоспроможності на ринку.

Попри важливість даної категорії, до цього часу немає єдиного підходу до визначення сутності прибутку. Основною причиною цього є різні погляди на питання про природу виникнення та особливості формування прибутку.

Одну з перших спроб визначення поняття «прибуток» було здійснено ще в IV-III ст. до н. е. в Китаї. Прибуток було визначено як частина грошей (золота), що утворюється внаслідок нерівноцінного обміну, тобто золото грає роль грошей та оголошується товаром, якщо ним вимірюється ресурс держави.

В праці Каутільї «Артхашастра» прибуток є різницею між вартістю товару та ціною його реалізації. Також автор зазначив, що ціна товару складається не лише з виробничих витрат, а й з торгівельних, тобто треба визначати частку прибутку торговця в ціні місцевих товарів за нижчою ставкою, а привізних – за вищою.

В XIII-XIV ст. Фома Аквінський вважав, що прибуток має бути не самоціллю, а заслуженою платою і винагородою за те, що в торгівлі і позикових

операціях присутні праця, матеріальні і транспортні витрати, ризик.

Проте, більша частина науковців вважає, що початок науково-економічного формування поглядів на сутність прибутку припадає на часи меркантилізму. Представниками даної школи є Т. Мен, Т. Манн, Д. Юм, Ж. Кольберг. В теорії меркантилістів прибуток виникає в зовнішній торгівлі в результаті продажу товарів за межі країни та за вищими цінами. Тож, прибуток – різниця між продажною та покупною ціною товару (обмін). Ігнорування прибутку прибутку в сфері мануфактурного виробництва вважається їх головною помилкою.

На зміну меркантилістам прийшли фізіократи (Ф. Кене, Ж. Тюрго, М. Рів'єра) та принесли проблему походження прибутку зі сфери обігу в сферу виробництва. Джерелом формування прибутку фізіократи вважали землеробство, оскільки вплив сил природи призводить до росту споживчих вартостей понад витрати виробництва. Недоліком їх теорії є те, що додана вартість створюється сама по собі без залучення праці людини [1].

До розуміння змісту прибутку найближче підійшли класики буржуазної політичної економії Вільям Петті, Адам Сміт, Т.-Р. Мальту та С. Сімонді.

Вільям Петті вважав, що прибутком є та частина продукту, що залишається після відрахування заробітної плати, тобто прибуток зводився до ренти. Не дивлячись на те, що прибуток уподібнюють до ренти, одним з видів прибутку є відсоток на позичковий капітал. В. Петті визначив відсоток доходом, що є похідним від земельної ренти.

Адам Сміт характеризував прибуток як дохід промислового капіталіста, що залишився після оплати ренти і відсотка. Він вважав прибуток породженням всього авансового капіталу, а його отримання визнавав кінцевою метою капіталістичного виробництва. Теорія С. Сімонді про прибуток є різносторонньою: від формулювання прибутку як доходу капіталіста, що являє вирахування з продукту праці робітника, до зведення прибутку як результату продуктивності самого капіталу або уподібнення прибутку з платою за економність капіталіста.

На думку Карла Маркса прибуток – це перетворена форма додаткової вартості, яка виступає не як результат використання робочої сили, а як породження всього авансового капіталу. Він визначив причини і механізми створення загальної норми прибутку. Закон тенденції норми прибутку до зниження (К. Маркс), стверджує, що ріст продуктивності сили праці, сприяє підвищенню органічної будови капіталу і веде до зниження норми прибутку [2].

В середині XIX ст. представник французької політекономії Ф. Бастіа вважав, що поняття «прибуток» не існує й замінив його поняттям «дохід», який ототожнював з відсотком на капітал. П. Ж. Прудон ототожнював капітал з грошима, трактуючи прибуток як заробітну плату капіталістів, а наявність збитків свідчила про затримку плати капіталістів за ведення бізнесу.

Англійський науковець А. Маршалл визначав прибуток як плату за спостереження і управління виробництвом, вважаючи прибуток різновидом заробітної плати та трудового доходу. Тож, прибуток – це перевищення доходів підприємства над його витратами, а збиток – це неналежне управління виробництвом.

Принципово новий підхід до трактування сутності прибутку з'явився в XX столітті, засновниками даної течії стали американці Й. Шумпетер та Ф. Найт. Вони визначали прибуток як не тільки винагорода за діяльність підприємця, він може існувати лише у динамічній економіці. Й. Шумпетер стверджував, що прибуток – це застосування і впровадження нових факторів виробництва, а не володіння капіталом. Ф. Найт вважав, що саме невизначеність є джерелом виникнення чистого прибутку або збитку [3].

Загалом, до XX ст. західні вчені не мали самостійної теорії прибутку, а її виникнення вони пов'язували з обґрунтуванням кола чинників, під впливом яких формується прибуток. Саме представники політекономії довели, що прибуток – це винагорода підприємцям за послугу, так само як заробітна плата – за працю.

На сучасному етапі розвитку категорія «прибуток» також розглядається в різних значеннях. Результати дослідження підходів вітчизняних вчених до

трактування категорії «прибуток» наведені нижче (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Сучасні підходи до трактування поняття «прибуток»

Автор	Визначення поняття «прибуток»
Господарський кодекс України [4]	Прибуток (доход) суб'єкта господарювання є показником фінансових результатів його господарської діяльності, що визначається шляхом зменшення суми валового доходу суб'єкта господарювання за певний період на суму валових витрат та суму амортизаційних відрахувань.
Бланк І. О. [5]	Прибуток є вираженням у грошовій формі чистим доходом підприємця на вкладений капітал, що характеризує його винагороду за ризик здійснення підприємницької діяльності, і становить різницю між сукупним доходом і сукупними витратами у процесі здійснення цієї діяльності.
Бойчик І. М. [6]	Прибуток є виробничою категорією, що характеризує відносини, які складаються в процесі суспільного виробництва.
Бандурка О. М. [7]	Прибуток – це перевищення доходів від його діяльності над сумою видатків; він являє собою єдину форму його власних доходів.
Кривицька О. Р. [8]	Прибуток – це кінцевий результат, який створює підприємству фінансові ресурси, необхідні для розширення його діяльності, формування його сталості та конкурентоспроможності на ринку товарів і послуг.
Данилюк М. О. [9]	Прибуток – це частина вартості додаткового продукту, виражена в грошах; частина чистого доходу; грошовий вираз вартості реалізованого чистого доходу, основна форма грошових накопичень господарського суб'єкта.
Матюшенко І. Ю. [10]	Прибуток – частина вартості додаткового продукту, створеного працею, складова частина доходу підприємства.
Мочерний С. В. [11]	Прибуток являє собою перетворену форму додаткового продукту й додаткової вартості, яка виражає відносини між власниками засобів виробництва і найманими працівниками з приводу його створення та привласнення.
Мец В. О. [12]	Прибуток – фінансова категорія, яка показує позитивний фінансовий результат, характеризує ефективність виробництва, свідчить про обсяг і якість виготовленої продукції, стан продуктивності праці.
Олійник І. О. [13]	Прибуток виступає як фактор організації виробництва, а не лише як результат успішної діяльності.
Покропивний С. Ф. [14]	Прибуток є частиною виручки, яка залишається після відшкодування всіх витрат на операційну, інвестиційну та фінансову діяльність підприємства.
Поддєрьогін А. М. [15]	Прибуток – це частина заново створеної вартості, виробленої і реалізованої, готової до розподілу.
Біла О. Г. [16]	Прибуток – позитивний фінансовий результат господарської діяльності підприємства, характеризує ефективність виробництва і зрештою свідчить про рівень і якість виробленої продукції, рівень собівартості.

Сучасна економічна думка говорить, що прибуток характеризується не як плата за працю, а як породження адаптації до потреб динамічного розвитку

діяльності за такими напрямками як ризик та своєчасні нововведення, а відтак синтезує в собі всі сторони діяльності підприємства і характеризує її ефективність. Тож, прибуток є об'єктивною економічною категорією товарного виробництва та показником, який створюється на мікрорівні, як результат діяльності підприємства.

Процес вивчення поняття «прибуток» триває, пошуки нових прийомів, методів його розуміння й способів розрахунків не завершені.

Отримання прибутку – основна мета підприємницької діяльності кожного підприємства. Від величини прибутку залежить формування власного капіталу, виконання зобов'язань перед бюджетом, фінансування інвестицій, а також платоспроможність підприємства. Прибуток виступає і як критерій визначення рівня виплат дивідендів, як визначальний фактор при встановленні рівня заробітної плати і винагороди керівництва.

Прибуток являє собою основне фінансове джерело розвитку підприємства, науково-технічного вдосконалення його матеріальної бази та продукції, всіх форм інвестування. З урахуванням значення прибутку, вся діяльність підприємства спрямована на його зростання, тобто прибуток як економічна категорія відбиває дохід, який створений в процесі матеріального виробництва в процесі підприємницької діяльності [17].

Головним призначенням прибутку є відбиття ефективності виробничо-збутової діяльності підприємства. Це зумовлено тим, що у розмірі прибутку має знаходити висвітлення відповідність індивідуальних витрат підприємства, пов'язаних з виробництвом і реалізацією своєї продукції й виступаючих у формі собівартості, суспільно необхідних витрат, непрямым вираженням яких повинна бути ціна виробу.

Зростання прибутку за умов стабільності оптових цін свідчить про зниження індивідуальних витрат підприємства на виробництво й реалізацію продукції. В умовах ринкової економіки отримання максимально можливої суми прибутку є метою будь-якого виробництва, таке бажання максимізації прибутку визначається його роллю в системі економічних відносин:

- прибуток є основною метою підприємницької діяльності і мірилом її ефективності;
- прибуток є основним джерелом формування фінансових ресурсів підприємства, що забезпечують його розвиток;
- прибуток є носієм захисної функції підприємства від загрози банкрутства та головною передумовою зростання ринкової вартості господарюючого суб'єкта;
- у прибутковості підприємства зацікавлене суспільство, так як прибуток підприємства є фундаментом економічного розвитку країни, джерелом задоволення соціальних потреб зв'язку з тим, саме одержання прибутку забезпечує надходження до бюджету податків та платежів.

Прибуток відіграє вирішальну роль в стимулюванні подальшого росту ефективності виробництва, збільшення матеріальної зацікавленості працівників у досягненні високих результатів діяльності свого підприємства. Подальше посилення розподільної й стимулюючої ролі прибутку пов'язане з удосконаленням його механізму розподілу [18].

1.2. Методичні підходи до оцінки якості прибутку підприємства та ефективності його використання

За умов ринкової економіки з високим рівнем конкуренції лише отримання підприємством прибутку певної величини вже недостатньо. Важливу роль відіграють якісні характеристики розвитку підприємства та невідкладним стає питання отримання прибутку необхідної якості за заданого його обсягу.

Якість прибутку є абстрактною величиною, оскільки вона визначається не через конкретні властивості, як для будь-якого виду матеріального товару, а через опосередковані ознаки. Стратегія управління якістю прибутку є важливим елементом фінансової стратегії, яка базується на процесах інноватизації виробництва, враховує зміни в зовнішньому і внутрішньому

середовищах і є основним напрямком зростання економічної ефективності підприємства. Така стратегія гарантовано дозволяє забезпечити збільшення нових інвестиційних ресурсів та загального рівня економічної безпеки підприємства. В основі стратегічного управління якістю прибутку лежить стратегічне планування прибутку і його якості [19].

Метою оцінки якості прибутку є визначення оптимального формування та розподілу прибутку підприємства та забезпечення раціональності джерел фінансування розвитку виробництва, інноватизації підприємства, поточної та стратегічної конкурентоспроможності підприємства.

Треба зауважити, що категорія «якість прибутку» охоплює не лише етап формування прибутку, а також й етапи розподілу та використання прибутку, оскільки характеризує операційний, інвестиційний і фінансовий прибуток. Якість прибутку як фінансовий процес, що виступає об'єктом управління, має відповідати ряду наступних умов:

- безперервність функціонування;
- наявність системи статистичних методів контролю;
- наявність можливості реального функціонування процесу формування прибутку;
- наявність реальної можливості вирішувати за допомогою прибутку високої якості технологічних проблем;
- максимізація прибутку високого ступеня якості [20].

Як об'єкт управління якість прибутку являє собою сукупність функціональних характеристик, зміст яких відповідає стратегічним цілям підприємства.

Основними характеристиками прибутку високої якості є безпека (свідчить про відсутність залежності підприємства від зовнішніх джерел фінансування діяльності та наявність власних можливостей у максимально повному обсязі забезпечувати відтворювальний процес на розширеній основі), достовірність (забезпечується кваліфікацією робітників фінансового сектору підприємства, високопрофесійним рівнем організації даного виду роботи), надійність (містить

у собі зміст процесів, які забезпечують безперервність, регулярний характер процесу надходження прибутку та максимально повне використання його суми на фінансування потреб власного розвитку) [21]. Оцінка якості прибутку підприємства базується на певній системі показників та критеріїв (рис. 1.1).

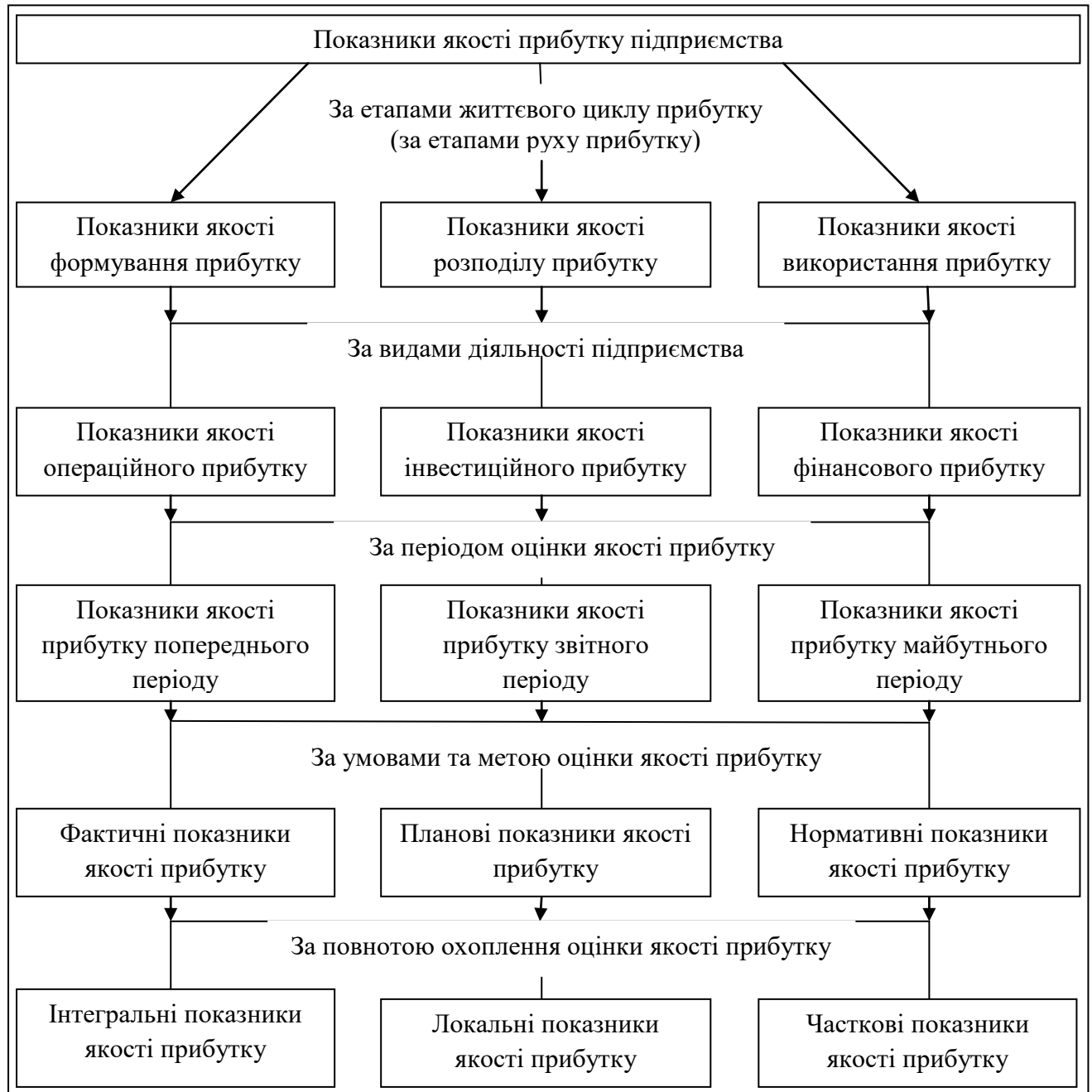

Рис. 1.1. Система показників оцінки якості прибутку підприємства

Якісним критерієм оцінки якості прибутку є умова гармонійного задоволення інтересів власників та робітників підприємства через дотримання

оптимальних пропорцій у використання чистого прибутку.

Кількісним критерієм є зростання інтегрального показника економічної ефективності підприємства.

Для оцінки якості прибутку використовують відповідний коефіцієнт (1.1), який визначається як співвідношення фінансових результатів від основної діяльності та звичайної діяльності до оподаткування, а саме:

$$\text{ЯФР} = \frac{\text{ФР}_{\text{од}}}{\text{ФР}_{\text{зп}}} \quad (1.1)$$

де, ЯФР – якість прибутку від господарської діяльності підприємства;

$\text{ФР}_{\text{од}}$ – фінансовий результат від основної діяльності;

$\text{ФР}_{\text{зп}}$ – фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування.

Шкала оцінювання якості прибутку має наступні значення:

- $\text{ЯФР} \leq 0$ – неприйнятна якість прибутку;
- $0 < \text{ЯФР} \leq 1$ - оптимальна якість прибутку;
- $\text{ЯФР} > 1$ – допустима якість прибутку [22].

Система використання прибутку має базуватися на певному механізмі, який є складовою частиною системи управління. Система управління прибутком має бути органічно інтегрована з загальною системою управління підприємством, бо прийняття управлінських рішень в кожній сфері діяльності підприємства впливає на рівень прибутку, який є головним джерелом фінансування розвитку підприємства та росту доходу його власників.

Механізм управління прибутком підприємства передбачає певну послідовність дій, які спрямовані на забезпечення реалізації основної мети та завдань управління.

Механізм управління прибутком складається з елементів, які регулюють процеси розробки та реалізації рішень, пов'язаних з його формуванням, розподілом та використанням. Виділяють чотири складові механізму управління прибутком підприємства, вони представлені на рис. 1.2.

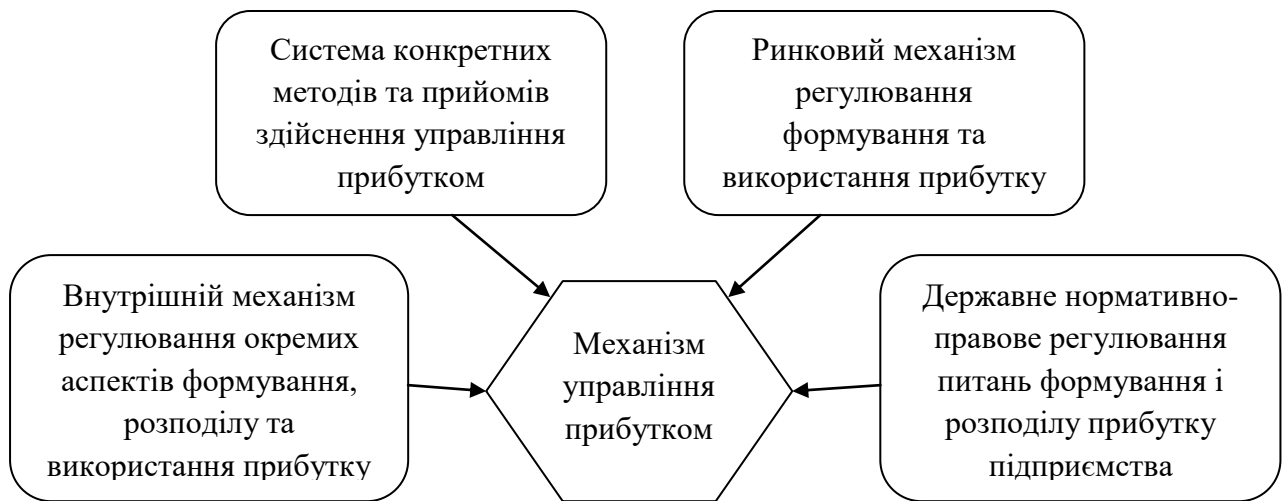

Рис. 1.2. Елементи механізму управління прибутком підприємства [5]

В сучасних умовах господарювання управління розподілом та використанням прибутку набуває важливого значення, бо від ефективності даного процесу залежить результативність господарської діяльності підприємства, його фінансова самостійність, що має вплив на вартість капіталу та ринкову вартість підприємства.

Основними завданнями управління розподілом та використанням прибутку на підприємстві є:

- забезпечення виплат податкових зобов'язань підприємства;
- забезпечення оптимального розподілу та використання чистого прибутку підприємства;
- забезпечення виплат необхідного рівня доходу на інвестований капітал власникам підприємства;
- забезпечення формування достатнього обсягу фінансових ресурсів за рахунок прибутку відповідно до стратегії розвитку підприємства тощо.

Важливе значення має встановлення й дотримання оптимального співвідношення між величиною тієї частини прибутку, що спрямовується на сплату податку на прибуток, та чистим прибутком. Тож, можна виділити два етапи розподілу прибутку:

1. розподіл прибутку до оподаткування, тобто прибутку підприємства від звичайної діяльності. На цьому етапі суб'єктами розподілу прибутку є

підприємство та держава. Шляхом сплати податку на прибуток частина одержаного підприємством прибутку спрямовується на формування фінансових ресурсів держави;

2. розподіл та використання чистого прибутку підприємства. Фінансовим результатом діяльності підприємства за період, що залишається після сплати податків та інших зобов'язань, є чистий прибуток або збиток. Чистий прибуток є джерелом фінансування розвитку підприємства, задоволення його інвестиційних потреб, створення резервного фонду, виплат власникам корпоративних прав, преміальних виплат та соціальної підтримки персоналу.

Чистий прибуток підприємства спрямовується у двох напрямках:

1. розподіляється (для виплати дивідендів, як дохід засновників, на додатковий випуск акцій, формування або збільшення статутного чи резервного капіталів, або інших спеціальних фондів, які призначені для покриття витрат, пов'язаних з діяльністю підприємства);

2. залишається на підприємстві як джерело фінансування у вигляді нерозподіленого прибутку – частини прибутку, що не розподіляється, а залишається на підприємстві з метою реінвестування у його діяльність.

Порядок розподілу та використання підприємство встановлює самостійно, порядок зазначається у статуті та залежить від організаційно-правової форм суб'єкта господарювання.

Основні напрямки використання прибутку підприємства залежать від його потреб, які в свою чергу базуються на ефективності діяльності. Напрямки використання прибутку:

– фінансування розвитку матеріально-технічної бази підприємства, авансування основного капіталу (ця потреба визначається на основі реального стану основних фондів, їх ліквідність та придатність до експлуатації);

– фінансування приросту власних обігових коштів, авансування оборотного капіталу (дана потреба визначається, виходячи з власних обігових коштів та коштів, які необхідні для росту товарообігу);

– фінансовий резерв або фонд ризику (потреба в формуванні

резервного фонду передбачається статутом підприємства згідно з чинним законодавством України);

- кошти для погашення кредитів банку, адже більшість підприємств не можуть обійтися без короткострокових та довгострокових кредитів;

- кошти на соціальний розвиток та заохочення трудового колективу, яке визначається рішенням загальних зборів. Такі фінансування дають змогу покращити умови праці та відпочинку працівників, заохотити та спонукати їх до високопродуктивної роботи.

Для контролю за процесом управління прибутком на підприємстві варто створювати центри відповідальності – внутрішні структурні служби і підрозділи підприємства, які забезпечують розробку та прийняття управлінських рішень по окремих аспектах формування, розподілу та використання прибутку, вони несуть відповідальність за результати цих рішень [5].

1.3. Основні напрями забезпечення стійкості економічного зростання підприємства

Ринкова система господарювання зумовлює зміну форм та методів управління підприємством, вимагає нових підходів до визначення місця та ролі підприємства у розвитку суспільного виробництва. Успіх організаційних та структурних перетворень суб'єктів господарювання залежить від удосконалення методів управління їх діяльністю. Від стану фінансової сфери залежить успішне функціонування кожного господарюючого суб'єкта та перспектив його розвитку. Тож, за будь-яких умов, управління підприємством має бути ефективним, забезпечувати йому конкурентоспроможність на ринку та інвестиційну привабливість, одним із елементів якої є фінансова стійкість [23].

Задля забезпечення розширення діяльності підприємства треба забезпечити його додатковими джерелами фінансування, в першу чергу –

власними. Забезпеченість підприємства власним оборотним капіталом, структура позикового капіталу, рівень фінансової незалежності дає змогу спрогнозувати темпи розвитку підприємства на основі коефіцієнта стійкості економічного зростання. Даний показник визначається як відношення отриманого чистого прибутку до величини власного капіталу.

Цей показник є основним з декількох причин. Як відомо, зростання масштабів діяльності підприємства пов'язане з фінансуванням зростання його майна. Такого зростання можна досягти як за рахунок власних, так і позикових коштів. Проте збільшення позикових коштів без адекватного зростання власного капіталу призводить до зниження рівня фінансової стійкості, а отже, й до зупинення фінансування. Отже, збільшення власного капіталу за рахунок нерозподіленого прибутку є найбільш надійним джерелом забезпечення економічного розвитку. Також зростання цього показника відображає інтереси контрагентів (говорить про ріст фінансової стійкості та кредитоспроможності) та власників, для яких він відображає зростання доходів.

Даний показник треба досліджувати в динаміці. Зниження значення показника говорить про зниження потенціалу підприємства та уповільнення зростання. Підвищення говорить про високу конкурентоспроможність компанії, ритмічний розвиток та хороші перспективи роботи.

Якщо значення даного показника низьке при високій сумі чистого прибутку, то причиною є дивідендна політика підприємства. Висока частка прибутку в цьому випадку розподіляється між власниками, тож в підприємство ре інвестується менше коштів. Для вирішення проблеми необхідно змінити поточну політику щодо розподілу прибутку та виплати дивідендів.

Якщо причиною низького значення коефіцієнта виступає відсутність відчутного прибутку, то працювати треба в напрямку підвищення доходу та зниження витрат на одиницю проданих товарів.

Стійкість економічного зростання, в свою чергу, забезпечує фінансове підґрунтя для загальної фінансової стійкості підприємства.

Стійкість підприємства здебільшого розглядають як такий стан, коли воно стабільно функціонує, реагує на зміни у внутрішньому та зовнішньому середовищах, як здатність підприємства повертатися в стан рівноваги за певний час, або, якщо система виходить зі стану рівноваги, для переходу її на новий рівень. Стан підприємств, які не можуть перейти на новий рівень або повернутися на попередній після дій негативних факторів, або ж коливаються з широкою амплітудою, вважають нестійкими та некерованими. Отже, рівноважним є такий стан, для підтримання якого потрібні мінімальні затрати трудових, сировинних, енергетичних та інформаційних ресурсів, тобто найбільш ефективний у певній ситуації.

Вважають, що підприємство має короткострокову стійкість, якщо забезпечена його платоспроможність, і довгострокову стійкість, якщо темпи розвитку підприємства відповідають темпам розвитку ринку. Стійке зростання підприємства – довгострокове зростання, яке характеризується незмінними пропорціями між основними показниками, а темпи стійкого зростання – швидкість розширення масштабів діяльності за умов збереження сформованих операційної та фінансової стратегій.

Єдиного підходу до визначення сутності поняття «фінансова стійкість» немає:

- українські вчені розглядають фінансову стабільність як такий стан активів та пасивів підприємства, який гарантує постійну платоспроможність, характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства, прибутковості фінансової рівноваги протягом тривалого періоду, не дивлячись на вплив внутрішніх і зовнішніх чинників;

- російські вчені фінансову стабільність розуміють як стан фінансових ресурсів підприємства, їх розподіл і використання, який забезпечує розвиток підприємства на основі зростання прибутку і капіталу при збереженні платоспроможності, кредитоспроможності, фінансової незалежності, інвестиційної привабливості в умовах припустимого рівня ризику;

- зарубіжні автори пов'язують фінансову стабільність з певними

правилами, спрямованими на підтримку рівноваго фінансових структур і уникнення ризиків для інвесторів та кредиторів, і пропонують оцінювати її за допомогою показників, що характеризують різні види співвідношення між власними та позиковими джерелами коштів.

Проаналізувавши думки різних вчених, можна дійти висновку, що фінансова стійкість підприємства – це здатність суб'єкта господарювання функціонувати та розвиватись, зберігати рівновагу своїх активів та пасивів у змінному внутрішньому та зовнішньому середовищах, яка виступає гарантом його постійної платоспроможності й інвестиційної привабливості у допустимих рівнях ризику. З цього визначення випливає, що на фінансову стійкість впливають зовнішні та внутрішні фактори, ступінь впливу яких залежить від кон'юнктури фінансового ринку і зміни економіко-політичної ситуації в країні.

До зовнішніх факторів, що впливають на діяльність підприємства, відносяться фінансова, кредитна та податкова політика, законодавчо-нормативна база, науково-технічний прогрес, стан ринку ринків та продуктів, рівень доходів населення, фінансовий стан підприємств у цілому, дії конкурентів, дії інвесторів, політична стабільність країни.

Внутрішні фактори стійкого функціонування промислових підприємств визначаються в першу чергу правильно обраною стратегією розвитку підприємства, ефективністю управління його діяльністю та можливістю саморозвитку, тобто економічного зростання за рахунок власної економічної діяльності [24].

Можна виділити наступну класифікацію чинників, які впливають на фінансову стійкість підприємства [25]. Їх поділяють на дві групи.

1. Не залежать від діяльності підприємства (зовнішні чинники):

1) загальноекономічні чинники: зменшення національного доходу, зростання інфляції, сповільнення платіжного обороту, нестабільність податкової системи, нестабільність законодавства, зниження рівня реальних доходів населення, зростання безробіття;

2) ринкові чинники: зменшення розміру внутрішнього ринку, посилення

монополії на ринку, значне зниження попиту, збільшення кількості товарів-субститутів, сповільнення активності фондового ринку, нестабільність валютного ринку.

3) природні чинники: кліматичні умови, гідрогеологічні умови, рельєф;

4) інші чинники: негативні демографічні тенденції, політична нестабільність, погіршення криміногенної ситуації.

2. Залежні від діяльності підприємства (внутрішні чинники):

1) операційні чинники: неефективний маркетинг, низький рівень використання основних засобів, неефективна структура поточних витрат (висока частина постійних витрат), високий розмір страхових і сезонних запасів, неефективний виробничий менеджмент, недостатньо диверсифікований асортимент продукції;

2) інвестиційні чинники: малоефективний фондовий портфель, довга тривалість будівельно-монтажних робіт, значна перевитрата інвестиційних ресурсів, недосягнення запланованих обсягів прибутку за реалізованими проектами, неефективний інвестиційний менеджмент;

3) фінансові чинники: неефективна фінансова стратегія, низька ліквідність активів, велика частка позикового капіталу та короткострокових джерел залучення позикового капіталу, зростання дебіторської заборгованості, висока вартість капіталу, перевищення допустимих рівнів фінансових ризиків, неефективний фінансовий менеджмент.

Для забезпечення фінансової стійкості підприємства необхідно управляти цими факторами таким чином, щоб нівелювати негативний вплив зовнішнього середовища. Коли підприємство має стійку внутрішню структуру й об'ємні запаси, але зовнішнє середовище досить нестабільне, ефективними будуть дії зі застереженням зовнішніх загроз на ринку шляхом диверсифікації та модернізації бізнесу. Якщо підприємство має більше слабких сторін, ніж сильних, то правильним буде або зосередження на дуже вузькому сегменті ринку, або вихід із ринку.

Керівництву підприємства треба швидко реагувати на обмеження, що

створюються системою економічних відносин, маневруючи фінансовими ресурсами і виробничими програмами. Необхідно мати «імунітет» до впливу зовнішніх та внутрішніх факторів, що порушують відтворювальну діяльність підприємства.

Зараз, з урахуванням дії кризових явищ, характерним є зниження ефективності функціонування підприємств, високий рівень зносу основних засобів, дефіцит інвестиційних ресурсів, недостатня ємність внутрішнього ринку, а також інші причини фінансового та організаційно-економічного характеру. Фінансові труднощі, які зараз переживає більшість вітчизняних підприємств, пов'язані з зовнішніми загальнодержавними проблемами. В період кризових явищ підприємство може досягти стабільності, дотримуючись таких дій [26]:

1. ліквідація поточної неплатоспроможності підприємства;
2. відновлення фінансової стійкості (фінансової рівноваги у короткостроковому періоді);
3. забезпечення фінансової рівноваги у довгостроковому періоді.

Забезпечення фінансової стабільності в кризовий період потребує принципово нового підходу до управління фінансовою системою з метою підтримки її збалансованості та підвищення стійкості.

Збалансованість фінансової системи передбачає приведення у відповідність потреб підприємства у фінансових ресурсах і можливостей їх забезпечити. За таких умов фінансова стійкість має забезпечуватись зменшенням зовнішньої залежності підприємства шляхом скорочення фінансування за рахунок запозичень, використання раніше створених резервних фондів, вдосконалення систем управління ризиками тощо. Вагоме значення в даних процесах відіграє фінансове планування як фактор досягнення фінансової стабільності.

Стратегічний механізм забезпечення фінансової стабільності передбачає низку заходів, спрямованих на підтримку в довгостроковому періоді досягнутої фінансової рівноваги. При цьому ознаками фінансової стабільності

підприємства є:

- платоспроможність, вільне маневрування грошовими коштами;
- перевищення доходів над витратами;
- низький рівень підприємницького ризику;
- забезпеченість підприємства власним капіталом;
- ефективне формування, розподіл та використання фінансових ресурсів;
- оптимальне співвідношення між власним і позиковим капіталом;
- забезпеченість запасів і витрат стабільними джерелами фінансування.

Аналіз сутності та складових фінансової стабільності підприємства дає змогу сформувати ефективну теоретико-методологічну основу для оцінювання основних факторів, що впливають на формування фінансової стабільності підприємства, а також дослідження процесу побудови стратегії забезпечення фінансової стабільності підприємства та тактики її впровадження.

Ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості підприємства в сучасних умовах більшою мірою залежить від наявності, використання та вдосконалення економічного потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість економічного потенціалу підприємства, що зумовлена значними втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем підприємства. Використання та покращення економічного потенціалу має надавати можливість ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх та внутрішніх дестабілізуючих факторів, що є свідченням фінансової стабільності.

Серед напрямів забезпечення стійкості економічного зростання підприємства можна виділити наступні:

1. пришвидшення обертання ресурсів підприємства та зменшення терміну

їх обороту, що покращить загальну ефективність діяльності. Якісно збільшувати структуру виробництва, насамперед, коефіцієнтів завантаженості та оборотності шляхом збільшення обсягу продукції, а також забезпечувати зменшення тривалості операційного та фінансового циклів, що дозволить зменшити обсяг залучених зовнішніх ресурсів;

2. здійснити покращення планування фінансових потоків. Ввести у дію реальні платіжні календарі, створити центри фінансової відповідальності, що дозволить завжди мати в наявності достовірну інформацію про грошові потоки підприємства та підвищити контрольованість поточних платежів, знизити втрати від нецільового використання коштів та забезпечити прозорість діяльності;

3. нівелювати існуючі проблеми за допомогою різних вдосконалень технологій, модернізацій і автоматизацій виробництва. Здійснювати це через створення різноманітних організаційних систем управління та швидкого оновлення основних засобів;

4. підвищити рівень конкурентоспроможності продукції та послуг, здійснити ефективну маркетингову політику та забезпечити лояльність своїх партнерів та клієнтів;

5. покращити загальні показники діяльності для досягнення «золотого правила економіки підприємства», пам'ятаючи той факт, що чим більшими будуть темпи зростання чистого доходу від реалізації продукції за темпи зростання вартості активів, тим кращою буде ділова активність;

6. за рахунок зміни фінансової стратегії нівелювати неплатоспроможність суб'єкта господарювання, що дозволить якісно здійснити прискорення економічного зростання підприємства;

7. визначити пропорції і динаміку виробничої діяльності, що склалися на певний час, і використовувати лише фінансові важелі – зниження коефіцієнта дивідендних виплат (зниження частки виплат чистого прибутку власникам чи учасникам корпорації при його розподілі) і зростання у відповідних межах коефіцієнта фінансової залежності, що призведе до збільшення частки

позикового капіталу в загальній сумі джерел фінансування діяльності підприємства, до зростання на цій основі рентабельності власного капіталу внаслідок ефекту фінансового левериджу;

8. підвищувати ефективність господарської діяльності підприємства (зростання показника чистої рентабельності основної діяльності) та використання підприємством усіх наявних ресурсів (зростання коефіцієнта оборотності активів); фінансові важелі при цьому відіграють другорядну роль [27].

Висновки до розділу 1

На основі систематизації та узагальнення науково-методичних підходів до визначення прибутку та його ролі в забезпеченні стійкого економічного зростання підприємства встановлено наступне.

1. Прибуток є найважливішим показником фінансових результатів. Зростання прибутку становить фінансову базу для самофінансування, розширення, відтворення, рішення проблем, соціальних та матеріальних потреб трудових колективів. Саме за рахунок прибутку виконується частина зобов'язань підприємства перед бюджетом, банками та іншими підприємствами та організаціями.

2. Дослідження історичного розвитку наукових теорій прибутку підприємств науковців показало, що нині не існує єдиного визначення даного поняття, оскільки кожен вчений розглядає певний важливий аспект даного питання, а їх узагальнення формує сучасну теорію прибутку, поглиблені розробки якої тривають.

3. Управління розподілом та використанням прибутку підприємства повинно відповідати загальній стратегії розвитку підприємства та сприяти підвищенню його ринкової вартості, формуванню необхідних і достатніх обсягів інвестиційних та фінансових ресурсів з урахуванням інтересів власників та працівників підприємства.

4. Фінансову стійкість суб'єктів господарювання треба розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності при збереженні кредито- та платоспроможності.

5. З метою зміцнення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства доцільним є використання комплексного підходу до вдосконалення управління фінансами, основною спрямованістю якого є у короткостроковій перспективі – усунення проявів неплатоспроможності у разі втрати конкурентних переваг, у середньостроковій – усунення причин, що генерують неплатоспроможність та адаптація до умов діяльності в конкурентному середовищі, у довгостроковій – забезпечення фінансової стійкості підприємства до впливу зовнішніх факторів конкурентного середовища.

РОЗДІЛ 2

ОЦІНКА ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА СТІЙКОСТІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТОВ «ІВАНІВКА»

2.1. Сучасний стан та тенденції розвитку агропромислової галузі України

Агропромисловий комплекс – сукупність галузей національної економіки, що охоплює сільське та рибне господарство, харчову промисловість і перероблення сільськогосподарської продукції, їх матеріально-технічне та фінансове забезпечення.

Сільське господарство – одна з провідних галузей економіки України, вона має значні природні конкурентні переваги. Як галузь сільське господарство має ряд особливостей, які визначають результати діяльності аграрних підприємств. Серед них наступні [28]:

- засобами виробництва є живі організми – рослини і тварини, які розвиваються відповідно до біологічних законів. Тож, дія економічних законів тісно переплітається з дією законів природи;
- основним засобом виробництва є земля, вона безпосередньо пов'язана з процесом праці та виробництвом продукції. Її якісні та кількісні показники мають прямий вплив на результат діяльності суб'єкта господарювання;
- значний вплив на діяльність сільськогосподарських підприємств мають природні умови, потрібно володіти значним обсягом інформації для зменшення ризиків та невизначеності у процесі виробництва продукції;
- для виробництва продукції використовують територіальні ресурси, що в свою чергу, потребує великої кількості перевезень техніки, матеріалів та продукції;
- у сільському господарстві отримані результати праці мають місце для створення нових засобів виробництва;

- між робочим періодом та періодом виробництва існує часова затримка, останній може бути виконаний лише за умови відповідного впливу природних факторів та безпосередньої участі людей;
- сезонність виробництва, що передбачає зміни в організаційній праці, ефективного використання трудових ресурсів;
- важливою складовою є водні ресурси, їх відсутність у необхідній кількості призводить до впливу на вартість продукції;
- транспортування засобів праці потребує значних енергетичних та грошових витрат.

Агропромисловий комплекс створює близько 12% валової доданої вартості країни та є одним з основних секторів формування бюджету. Площа сільськогосподарських земель займає 68,7% території України (41,5 млн га), з них – 32,5 млн га використовуються для вирощування сільськогосподарських культур. Вдалому розвитку сільського господарства сприяють близькість основних ринків збуту, транспортна інфраструктура, постійне зростання світового попиту на продовольчі продукти і альтернативну енергетику, а також наявність порівняно дешевих трудових ресурсів.

Основний напрям сільського господарства України – рослинництво (близько 78% сільськогосподарської продукції, рис. 2.1).

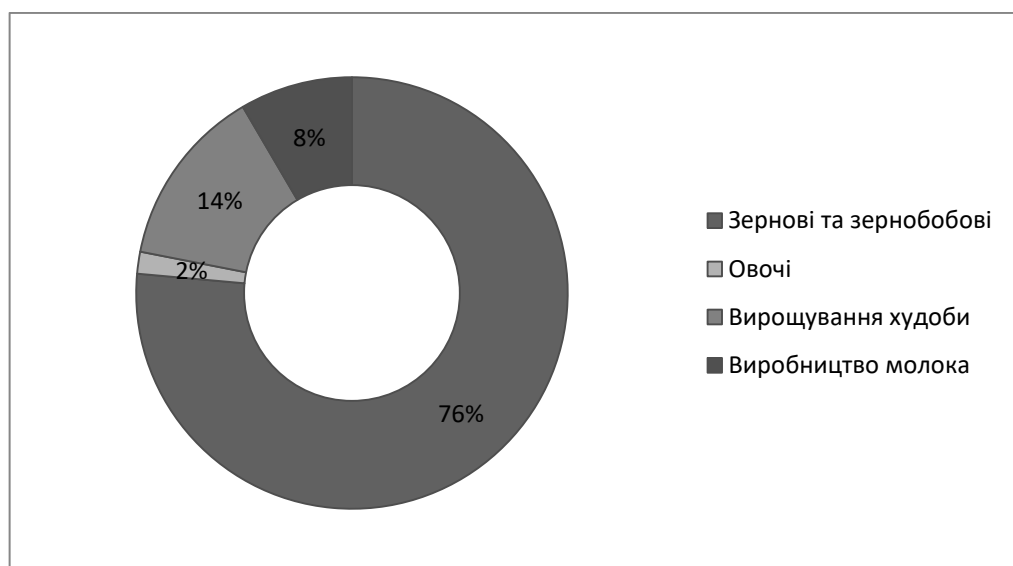

Рис. 2.1. Структура валової с/г продукції в Україні за видами (2019 р.)

В період з 2010 по 2018 рік виробництво продукції сільськогосподарства (рослинництво) зросло на 47,93% (57,8 млрд. грн.). Значно збільшилися посівні площі соняшника (на 68,5%), на всі інші сільськогосподарські культури – зменшились. Для цукрових буряків скорочення площ відбулось на 52,1%, для кормових культур – на 36,2%, для картоплі – на 9,7%, для зернових та зернобобових культур – на 4,7%, а для овочевих – на 2%. В той же час, виробництво основних сільськогосподарських культур за даний період значно збільшилось: зросли обсяги виробництва зернових та зернобобових культур (на 75,5%), насіння соняшнику (на 110%). Але суттєво зменшились обсяги виробництва цукрових буряків – на 53,9%.

Таким чином, при загальному збільшенні посівних площ на 0,79% (191 тис. га) виробництво основних сільськогосподарських культур збільшилося на 63% (49044 тис. т), що свідчить про більш ефективне використання посівних площ та підвищення їх врожайності.

Тим не менш, Україна значною мірою забезпечує продовольчими товарами світовий ринок. За результатами 2018 року експорт продукції рослинного походження склав 20,89% від загального обсягу, та складає 9886060,4 тис. дол. США. На рис.2.2 показано структуру експорту товарів рослинного походження та їх частка в загальному експорті країни [29].

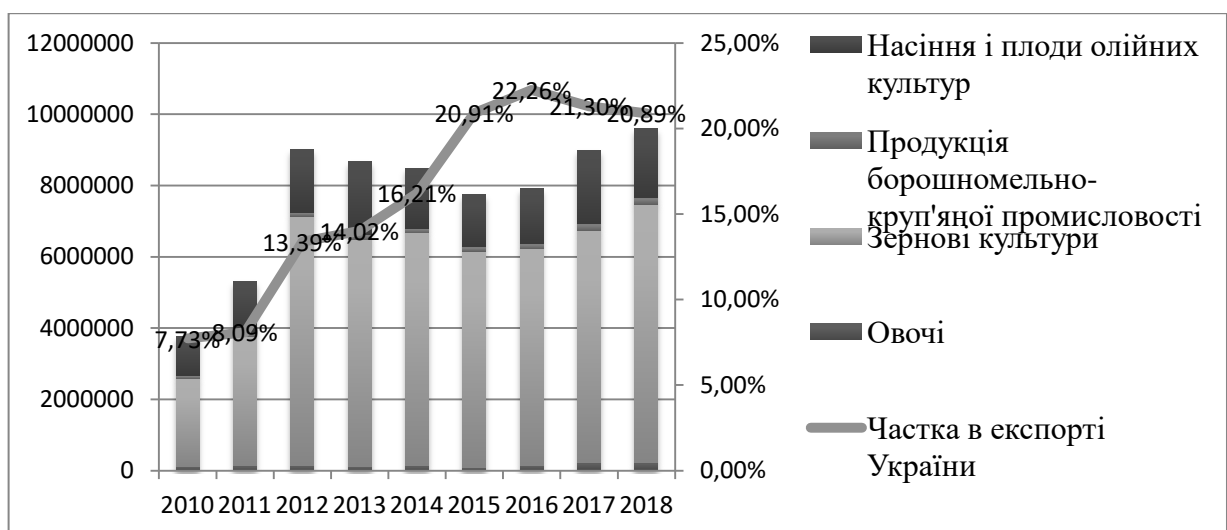

Рис. 2.2. Експорт продукції рослинного походження за 2010-2018 рр. та частка від загального обсягу експорту України

Збільшення вартісного обсягу експорту товарів АПК, протягом останніх чотирьох років, є позитивним та свідчить про створення сприятливих умов для роботи сільськогосподарських підприємств та їх вихід на зовнішній ринок. В той же час збільшення частки продукції АПК в загальному обсязі експорту України є свідченням пригнічення інших видів промисловості країни. Пріоритетом продажу для зовнішньої торгівлі повинні бути товари з високим ступенем обробки, створеної доданої вартості та послуги з високим рівнем інтелектуальної роботи.

За останні роки напрям збуту сільськогосподарської продукції України змінився на країни Азії та ЄС. Згідно з даними Міністерства аграрної політики частка кожного регіону становить 38% та 29% відповідно. Менші обсяги експорту направлені на країни СНД (13%) та Африки (18%). Україна збільшує свої частки на сільськогосподарських ринках Індії, Китаю, Єгипту, Туреччини, Кореї, Індонезії, Канади та США.

Основними труднощами, які існують в галузях сільського господарства є довготривалий цикл виробництва, тому що галузь залежить від природних та погодних умов. Тож, досить складно спрогнозувати ціни на продукцію, темпи росту та ефективність виробництва. Наявність відхилень обсягу виробництва та пропозиції через нестійкий попит на продукти призводить до різкого коливання цін, особливо на сировину в ланцюжках постачання. Коливання цін призводить до нестабільної співпраці підприємств-учасників ланцюжка доданої вартості. Створення підприємницьких мереж дає змогу врятувати від ризиків довготривалості циклів виробництва та мінливості цін.

В ланцюжку постачання сировини труднощі спричинені великою кількістю виробників, які беруть участь в ньому, тож існує потреба у слідкуванні за якістю та її гарантування. Проблема полягає в перетворенні сировини на товар, тобто продукцію, яка по ціні та якості стане затребувана. Більшість вітчизняних сільськогосподарських виробників не здійснюють заходів щодо підвищення якості продукції, продуктових інновацій, що пов'язано з їх орієнтацією на стратегії низької вартості. З другого боку,

входження до агропромислової мережі гарантує стабільність цін та якість сировини.

Повільне зростання ринків, а як наслідок обмеження розвитку вітчизняних виробників, можна вирішити за допомогою конвергенції галузей сільського господарства. Цей процес залежить від нових технологій, які з інших галузей, переходячи в сільське господарство, призводять до нових міжгалузевих сегментів. Тож, продукти сільськогосподарського виробництва під впливом конвергенції слугують джерелом сировини за межами традиційної харчової галузі. Впровадження нових технологій в сільському господарстві перетворює його з низько технологічної галузі в ресурсну основу та сполучну ланку високотехнологічних галузей з високим рівнем доданої вартості. Залучивши надлишкові ресурси сільського господарства до енергетичної, хімічної та фармацевтичної промисловості, одночасно можна забезпечити нові ринки збуту сільгосппродукції з створенням ефектів імпортозаміщення та експортоорієнтованості. Конвергенція створить економіку нового зразка, яка базуватиметься на біоснові та замістить галузі економіки, засновані на корисних копалинах. Таким чином, процеси конвергенції, які базуються на галузях сільського господарства, передбачають тісну співпрацю підприємств різних галузей.

Отже, за даний період у рослинництві основними напрямками діяльності підприємств є оптимізація, модернізація та, як наслідок, підвищення ефективності використанні орендованих земель: при незначному збільшенні посівних площ значно збільшився збір основних сільськогосподарських культур. Основними стратегічними напрямками розвитку сільського господарства в Україні мають бути: вдосконалення нормативно-законодавчої бази, яка б забезпечувала стабільний розвиток сільського господарства, виробництво органічної, безпечної та екологічно чистої сільськогосподарської продукції, встановлення ринкових цін на продукцію, які забезпечуватимуть рентабельність її виробництва для основної маси виробників, упровадження досягнення НТП та інновацій, залучення молодих кадрів у сільське

господарство, забезпечення гідної оплати праці в сільському господарстві та інше.

2.2. Аналіз динаміки фінансових результатів підприємства та факторів впливу на їх формування

Найважливішими показниками в системі управління підприємством виступають фінансові результати діяльності підприємства. Поняття «фінансовий результат» виражається в категоріях «прибуток» та «збиток», в яких порядок формування єдиний, але протилежний за змістом. Формування фінансових результатів методом їх порівняння передбачає застосування принципу нарахування та відповідності доходів та витрат. Основним джерелом при здійсненні аналізу фінансових результатів є дані обліку та фінансової звітності підприємства, а саме Форма №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» та Форма 5 «Примітки до річної фінансової звітності», порядок формування яких регламентує НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [30]. При прийнятті НП(С)БО Форма 2 зазнала значних змін у структурі:

1. Як і раніше, в розділі I «фінансові результати» міститься інформація про доходи, витрати та фінансові результати підприємства за попередній та звітний періоди, а види діяльності розподіляють на операційну, фінансову та інвестиційну. Зараз у звіті виокремлюють валовий прибуток, фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування та чистий фінансовий результат. До цього крім вище зазначених показників виділяли ще й фінансовий результат від звичайної діяльності, надзвичайні доходи та витрати, податок із надзвичайного прибутку. Тож, поділ діяльності підприємства на звичайну та надзвичайну втратив свою актуальність.

2. Разом з НП(С)БО 1 виник розділ II «Сукупний дохід», в якому вказана інформація про зміни у власному капіталі протягом звітного періоду внаслідок господарських та інших операцій (винятком є зміни капіталу за рахунок

операцій з власниками). В цьому розділі розкривається інформація про дооцінку (уцінку) необоротних активів, фінансових інструментів, накопичених курсових різниць, частку іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств й інший сукупний дохід.

3. Без змін залишилися розділ III «Елементи операційних витрат» та IV «Розрахунок показників прибутковості акцій».

4. Тепер в Звіті про фінансові результати немає рядків «Податкові різниці» та «Узгодження фінансового результату та податкового прибутку (збитку)».

Для проведення аналізу фінансових результатів діяльності підприємства використовують певні методики як сукупність правил, прийомів, методів вивчення та опрацювання фінансової інформації.

Основними методами аналізу є горизонтальний, вертикальний, трендовий коефіцієнтний та факторний. 84,6% науковців, аналізуючи діяльність підприємства, звертають увагу на горизонтальний, вертикальний та коефіцієнтний види аналізу. Найменш популярними прийомами у фінансовому аналізі є економіко-математичні та функціонально-вартісні прийоми (7,7%). Крім традиційних методів виокремлюють також економічні методи, методи економічної кібернетики й оптимального програмування, методи дослідження операцій і теорії прийняття рішень. Для більш глибокої оцінки результатів діяльності та більш точного обґрунтування рекомендацій для покращення роботи підприємства використовують CVP-аналіз і концепцію фінансового важеля.

Проаналізувавши навчально-методичну літературу (табл. 1), можна зробити висновок, що зазвичай вчені здійснюють аналіз за наступними напрямками:

- оцінка рівня, динаміки й структури фінансових результатів та показників, що їх формують, тобто доходів і витрат;
- аналіз фінансового результату від операційної діяльності як основної діяльності підприємства;

- визначення впливу основних факторів на формування фінансового результату підприємства;
- аналіз показників рентабельності.

Таблиця 2.1

Основні підходи до аналізу фінансових результатів підприємства

№	Автор	Виділений напрям аналізу
1	2	3
1	М. Білик, О. Павловська, Н. Притуляк, Н. Невмержицька, [32]	1. Вертикальний та горизонтальний аналіз фінансових результатів; 2. Факторний аналіз прибутку; 3. Аналіз показників рентабельності; 4. Факторний аналіз показників рентабельності; 5. Система «директ-кост» як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку; 6. Аналіз резервів збільшення прибутку.
2	Ю. Цал-Цалко [33]	1. Аналіз формування фінансових результатів; 2. Аналіз впливу факторів на фінансові результати; 3. Аналіз розподілу чистого прибутку.
3	Г. Крамаренко, О. Чорна [34]	1. Оцінка структури й динаміки показників прибутку; 2. Факторний аналіз прибутку від реалізації; 3. Аналіз фінансових результатів від іншої реалізації фінансових вкладень і позареалізаційної діяльності; 4. Оцінка динаміки показників рентабельності.
4	Б. Литвин, М. Стельмах [35]	1. Оцінка динаміки й складу фінансових результатів; 2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності; 3. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу виробництва та прибутку; 4. Аналіз рентабельності підприємства.
5	Є. Мних [36]	1. Оцінка рівня й динаміка показників прибутку від операційної діяльності; 2. Факторний аналіз прибутку (збитку) від операційної діяльності; 3. Аналіз використання прибутку; 4. Аналіз дивідендної політики; 5. Аналіз рентабельності підприємства; 6. Аналіз та оцінка виробничого й фінансового левериджу; 7. Аналіз доходів, витрат і фінансових результатів від інвестиційної діяльності; 8. Аналіз доходів, витрат та фінансових результатів від фінансової діяльності.
6	Б. Грабовецький, І. Шварц [37]	1. Аналіз складу, рівня, динаміки та структури фінансових результатів; 2. Аналіз прибутку від реалізації продукції; 3. Аналіз рівня беззбитковості; 4. Аналіз рентабельності; 5. Аналіз виробничого та фінансового левериджу; 6. Оцінка резервів зростання прибутку й рентабельності від реалізації продукції.

Продовження табл. 2.1

1	2	3
7	К. Ізмайлова [38]	1. Аналіз складу, рівня, динаміки й структури фінансових результатів; 2. Факторний аналіз прибутку від операційної діяльності; 3. Аналіз взаємозв'язку обсягів виробництва, собівартості та прибутку.
8	Т. Косова, І. Сіменко [39]	1. Аналіз валового прибутку підприємства; 2. Аналіз безбитковості підприємства; 3. Аналіз фінансових результатів від операційної діяльності; 4. Аналіз фінансових результатів від іншої діяльності підприємства.
9	П. Попович [40]	1. Аналіз фінансових результатів: 1.1. Загальне оцінювання динаміки показників прибутку; 1.2. Факторний аналіз прибутку від реалізації продукції; 2. Аналіз впливу інфляції на фінансові результати; 3. Аналіз розподілу прибутку; 4. Аналіз використання підприємствами чистого прибутку.
10	З. Мочаліна, О. Поспелов [41]	1. Структурно-динамічний аналіз фінансових результатів, у тому числі доходів та витрат; 2. Факторний аналіз фінансових результатів; 3. Коефіцієнтний аналіз фінансових результатів; 4. Аналіз показників рентабельності.

Дослідження підходів до аналізу фінансових результатів підприємства показало, що економічний аналіз фінансових результатів спрямований на вивчення їх складу, структури, динаміки не тільки в цілому, а й за окремими видами його діяльності, на відміну від дослідження, які приділяють найбільшу увагу аналізу фінансових результатів від операційної діяльності, хоча на фінансовий результат діяльності підприємства також впливають і фінансові результати від фінансової, інвестиційної та іншої діяльності підприємства.

Необхідність і значення аналізу фінансових результатів полягає в тому, що прибуток відображає кінцевий результат діяльності підприємства та є джерелом розширення виробництва та іншої діяльності, формування державного і місцевого бюджетів. Першочерговим завданням аналізу фінансових результатів є оцінювання їх складу, динаміки та структури та факторів, які впливають на їх формування. Розглянемо склад та динаміку фінансових результатів ТОВ «Іванівка» в таблиці 2.2.

В 2016 році сумарний обсяг чистого доходу від реалізації продукції склав 104600 тис. грн. В 2017 році приріст склав 15,71% порівняно з роком раніше. В 2018 році сумарний обсяг чистого доходу збільшується на 4,32% порівняно з попереднім роком. В 2019 році тенденція змінилась, та обсяг чистого доходу від реалізації зменшився на 8,78% в порівнянні з 2018 роком. Приріст обсягу наданих товарів та послуг позитивно впливає на фінансове становище підприємства. На кінець 2019 року сумарний обсяг чистого доходу становив 115172 тис. грн.

В 2017 році приріст собівартості продукції перевищує приріст виручки. Це однозначно негативна тенденція, яка вказує на те, що в підприємства залишається менше коштів для здійснення інших витрат. У другій половині періоду ситуація значно покращилась і приріст собівартості не значно, але перевищує приріст доходу. На кінець 2019 року собівартість зменшилась на 6,12%, а виручка – на 8,78%.

В 2016 році сума валового прибутку становила 54032 тис. грн. В 2017 році сума валового прибутку склала 26450 тис. грн., а в наступному 26476 тис. грн. В 2019 році розмір валового прибутку зменшився майже на 19% та становив 21947 тис. грн. Позитивне значення показника свідчить про ефективний контроль за собівартістю продукції.

Спочатку, а саме в 2016 році сума витрат на збут становила 547 тис. грн. Приріст витрат на збут становив у 2017 році -28,52% в порівняно з попереднім роком. В наступному році спостерігається подальше зменшення суми витрат на збут на -35,29% в порівнянні з роком раніше. На кінець 2018 року сума витрат на збут становила 253 тис. грн., та на наступний рік зросла на 93,28%.

Сума адміністративних витрат зростає з кожним роком. В 2016 році сума витрат становила 1753 тис. грн. Приріст витрат в 2017 році становив 18,54% в порівнянні з попереднім роком. Після цього тенденція не змінилась і адміністративні витрати в 2018 році зросли на 32%. На кінець 2018 року сума управлінських витрат становила 2743 тис. грн. В 2019 році адміністративні витрати зросли на 11%

В 2016 році сума фінансового результату від операційної діяльності становила 54413 тис. грн. В 2017 році сума прибутку від операційної діяльності склала 23955 тис. грн., а в наступному 23188 тис. грн. В 2019 році значення цього показника знизилось на 30% та склало 16182 тис. грн. Позитивне значення показника свідчить про ефективну основну діяльність підприємства, яка здатна генерувати прибуток.

Сума фінансового результату до оподаткування в 2016 році 53917 тис. грн. В 2017 році дохід зменшився на 58,58% і становив 22332 тис. грн., в наступному році 23765 тис. грн. В останньому році показник становить 16542 тис. грн., що на 30,39% менше за попередній рік.

Як результат розглянутих вище факторів підприємство сформувало чистий фінансовий результат 53917 тис. грн. в 2016 році. В 2017 році сума прибутку склала 22332 тис. грн., в 2018 році 23765 тис. грн., а в 2019 – 16542 тис. грн. Це позитивне явище, яке свідчить про те, що підприємство діє ефективно і може генерувати прибуток для своїх інвесторів.

Враховуючи, що на рівень прибутку, насамперед, впливають доходи і витрати, розглянемо їх динаміку та структуру на рисунках 2.3 та 2.4 відповідно.

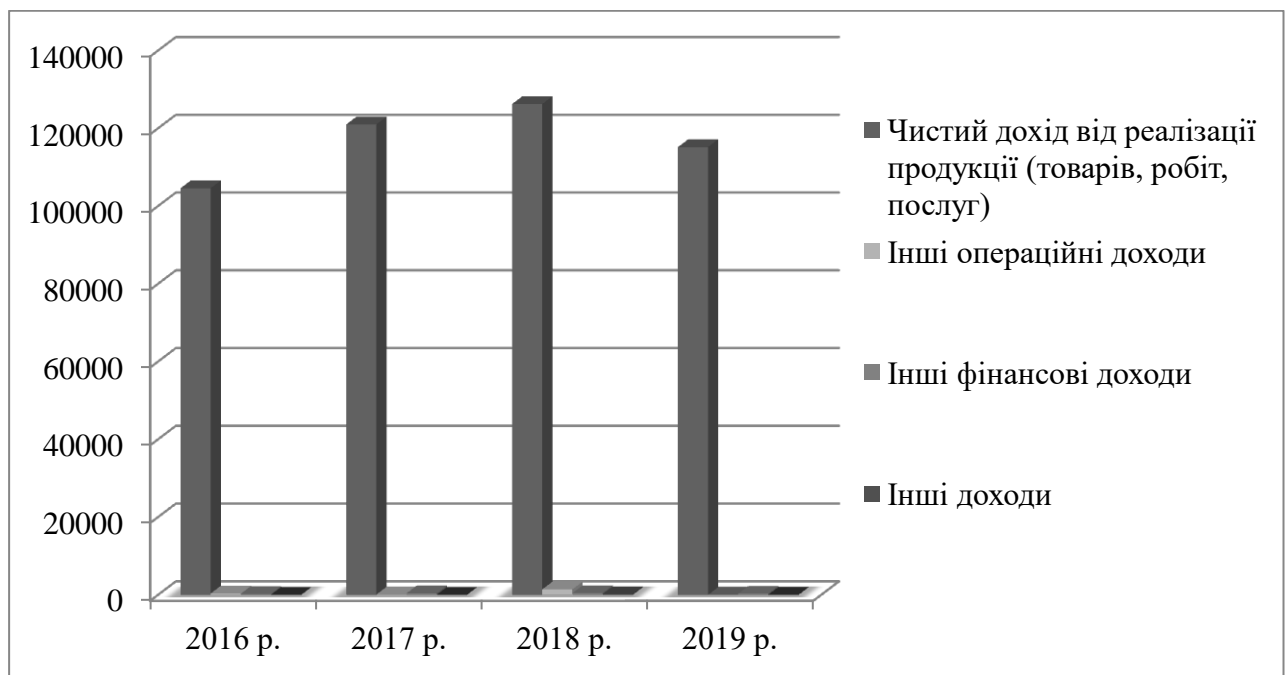

Рис. 2.3. Структура та динаміка доходів ТОВ «Іванівка»

Отже, дивлячись на рис. 2.3, можна зробити висновок, що в 2016-2018 рр. доходи ТОВ «Іванівка» мали тенденцію до росту. В 2019 році тенденція змінилася, і доходи зменшились. Майже всю частку доходів складає чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Другими по величині є інші операційні доходи, в яких немає чіткої тенденції. Інші фінансові доходи, як і доходи від реалізації, зростали протягом 2016-2017 рр., а в 2019 році зменшились. Щодо інших доходів, то в 2016 та 2017 рр. їх взагалі не було, а в 2018 та 2019 рр. їх розмір незначний.

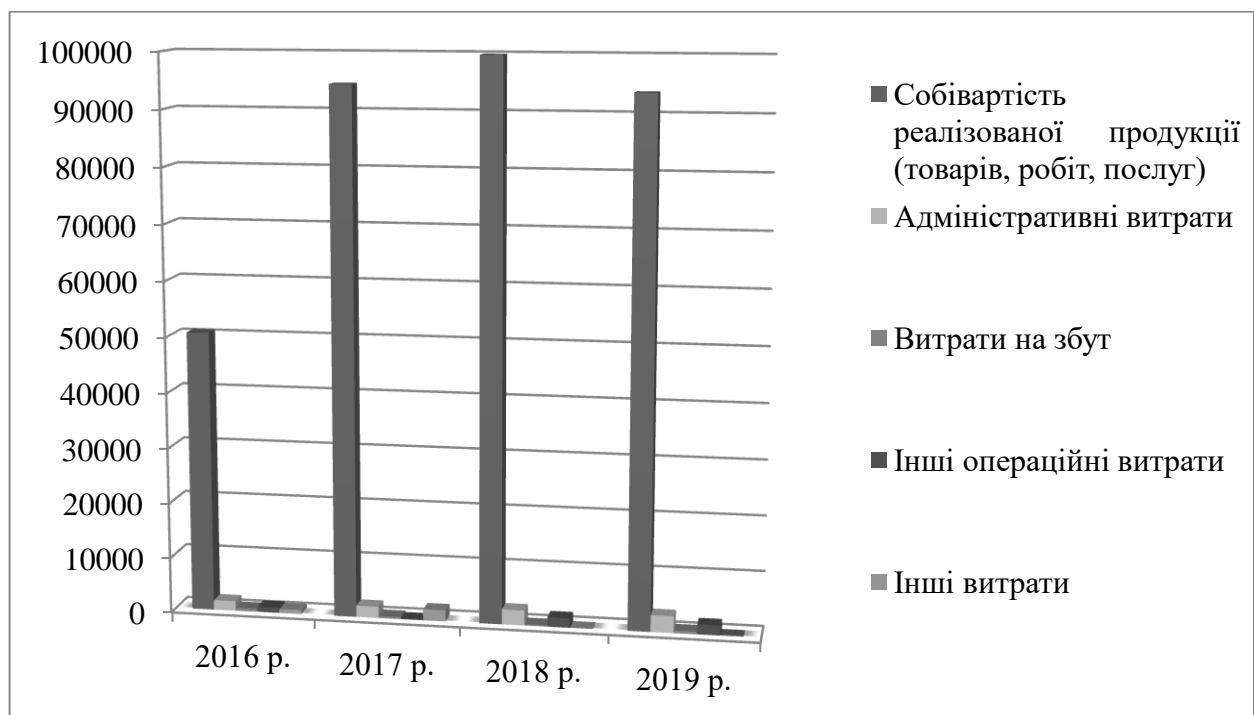

Рис. 2.4. Структура та динаміка витрат ТОВ «Іванівка»

Тож, витрати ТОВ «Іванівка» складають: собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати. Найбільшу частку в витратах займає собівартість продукції. В період 2016-2017 рр. вона мала тенденцію до збільшення, але в 2019 році не значно, але знизилась. Наступними за розміром є адміністративні витрати, які збільшуються протягом усього досліджуваного періоду. Витрати на збут та інші операційні витрати не мають чіткої тенденції. Визначення прибутку від реалізації продукції та його динаміка наведені в таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Формування та аналіз прибутку від реалізації продукції ТОВ «Іванівка»

Показники	Код рядка	Рік				Відхилення					
						Абсолютне, тис. грн.			Відносне, %		
		2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	104600	121029	126256	115172	16429	5227	-11084	15,71	4,32	-8,78
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	50568	94579	99780	93675	44011	5201	-6105	87,03	5,50	-6,12
Адміністративні витрати	2130	1753	2078	2743	3054	325	665	311	18,54	32,00	11,34
Витрати на збут	2150	547	391	253	489	-156	-138	236	-28,52	-35,29	93,28
Повна собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)		52868	97048	102776	97218	44180	5728	-5558	83,57	5,90	-5,41
Прибуток від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		51732	23981	23480	17954	-27751	-501	-5526	-53,64	-2,09	-23,53

Повна собівартість продукції зростала протягом 2016-2018 рр., а в 2019 році зменшилась на 5,41%. Прибуток від реалізації продукції зменшувався з кожним роком. Випередження темпу приросту повної собівартості реалізованої продукції над темпом приросту чистого доходу від реалізації продукції свідчить про екстенсивний шлях розвитку підприємства.

Факторний аналіз прибутку – це методика комплексного системного вивчення та виміру впливу факторів на розмір результативного показника, а саме прибутку підприємства.

Факторами, які впливають на розмір прибутку від реалізацій продукції, товарів, робіт чи послуг є наступні чинники:

1. Зміна ціни реалізації – при зростанні цін сума прибутку зростає, а якщо ціни зменшуються, то і прибуток зменшується;
2. Зміна обсягу реалізації – збільшення обсягів реалізації рентабельної продукції веде до збільшення суми прибутку, а нерентабельної – до його зменшення;
3. Зміна асортименту продукції – при збільшенні частки рентабельної продукції в загальному обсязі реалізації, прибуток зростає;
4. Зміна собівартості продукції – зростання собівартості є причиною зменшення розміру прибутку, а зменшення собівартості – навпаки збільшує прибуток;
5. Склад та чисельність працівників – кількість працівників, достатня для повноцінного обслуговування технологічного процесу, забезпечує зростання прибутку, кваліфікація працівників також має важливе значення;
6. Економічне стимулювання працівників – вплив даного фактору можна оцінити через показники оплати праці та її продуктивність. Чим ефективніше буде стимулювання персоналу, тим продуктивнішою буде їх праця, а як наслідок – випуск продукції та прибуток зросте;
7. Продуктивність праці – ріст продуктивності, за інших однакових умов, сприяє збільшенню величини прибутку;
8. Стан матеріально-технічної бази підприємства – сучасні засоби праці

підвищують її продуктивність, а отже, і прибуток;

9. Фондовіддача – зростання показника фондовіддачі збільшує випуск продукції на 1 грн. вкладених коштів [42].

Вихідні дані для аналізу впливу факторів на прибуток ТОВ «Іванівка» в 2016-2019 рр., використовуючи Ф №2 «Звіт про фінансові результати», подані в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4

Вихідні дані для факторного аналізу прибутку ТОВ «Іванівка»

Показник	Рік				Відхилення, тис. грн.		
	2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	104600	121029	126256	115172	16429	5227	-11084
Інші доходи	3873	523	2035	383	-3350	1512	-1652
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	50568	94579	99780	93675	44011	5201	-6105
Витрати на управління	1753	2078	2743	3054	325	665	311
Витрати на збут	547	391	253	489	-156	-138	236
Інші витрати	1688	2172	1750	1795	484	-422	45
Чистий прибуток	53917	22332	23765	16542	-31585	1433	-7223
Індекси цін [43], %	112,4	113,7	109,8	104,1	1,3	-3,9	-5,7

Визначимо вплив факторів на зміну доходу від реалізації. З таблиці 2.4 помітно, що дохід від реалізації в 2017 р. був на 16429 тис. грн. більшим, ніж в 2016 р., в 2018 р. дохід зріс на 5227 тис. грн. в порівнянні з 2017 р., а в 2019 р. – зменшився на 11084 тис. грн. проти попереднього року. Такі коливання є наслідком впливу двох факторів: ціни реалізації та обсягу реалізованої продукції. Розрахувати вплив цих факторів на прибуток можна за формулами 2.1 та 2.2:

$$\Delta ДР_{ц} = ДР_n - ДР_n : І_{ц_n} \quad (2.1)$$

де $\Delta ДР_{ц}$ – вплив ціни на дохід від реалізації;

$ДР_n$ – розмір доходу від реалізації в звітному році;

$Іц_n$ - індекс цін в звітному році.

$$\Delta ДР_0 = ДР_n : Іц_n - ДР_{(n-1)} \quad (2.2)$$

де $\Delta ДР_0$ – вплив обсягу реалізованої продукції на дохід від реалізації;

$ДР_{(n-1)}$ – розмір доходу від реалізації в попередньому році.

За формулою 2.1 розрахуємо вплив ціни на дохід від реалізації ТОВ «Іванівка» в 2017-2019 рр.:

$$\Delta ДР_{ц2017} = 121029 - 121029 : 1,137 = 14583,09 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ДР_{ц2018} = 126256 - 126256 : 1,098 = 11268,75 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ДР_{ц2019} = 115172 - 115172 : 1,041 = 4536,07 \text{ тис. грн.}$$

За формулою 2.2 розрахуємо вплив обсягу реалізації на дохід від реалізації ТОВ «Іванівка» в 2017-2019 рр.:

$$\Delta ДР_0_{2017} = 121029 : 1,137 - 104600 = 1845,91 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ДР_0_{2018} = 126256 : 1,098 - 121029 = -6041,75 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta ДР_0_{2019} = 115172 : 1,041 - 126256 = -15620,1 \text{ тис. грн.}$$

Прослідкуємо вплив факторів на зміну собівартості реалізованої продукції. В 2016 р. собівартість становила 50568 тис. грн., в 2017 році вона зменшилась на 44011 тис. грн., а в 2018 р. – на 5201 тис. грн. В 2019 році собівартість реалізованої продукції зменшилась на 6105 тис. грн. і склала 93675 тис. грн. Вплив факторів на собівартість реалізованої продукції можна розрахувати за формулами 2.3 та 2.4:

$$\Delta C_{ц} = C_n - C_n : Іц_n \quad (2.3)$$

де $\Delta C_{ц}$ - вплив ціни на собівартість реалізованої продукції;

C_n - собівартість продукції в звітному році.

$$\Delta C_0 = C_n - C_{(n-1)} - \Delta C_{\text{Ц}} \quad (2.4)$$

де ΔC_0 - вплив обсягу реалізації на собівартість реалізованої продукції;

$C_{(n-1)}$ - собівартість реалізованої продукції в попередньому році.

За формулою 2.3 розрахуємо вплив цін на собівартість реалізованої продукції ТОВ «Іванівка» в 2017-2019 рр.:

$$\Delta C_{\text{Ц}2017} = 94579 - 94579 : 1,137 = 11396,06 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C_{\text{Ц}2018} = 99780 - 99780 : 1,098 = 8905,68 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C_{\text{Ц}2019} = 93675 - 93675 : 1,041 = 3689,41 \text{ тис. грн.}$$

За формулою 2.4 розрахуємо вплив обсягу реалізації на собівартість реалізованої продукції:

$$\Delta C_{02017} = 94579 - 50568 - 11396,06 = 32614,94 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C_{02018} = 99780 - 94579 - 8905,68 = -3704,68 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta C_{02019} = 93675 - 99780 - 3689,41 = -9794,41 \text{ тис. грн.}$$

Ціна реалізації впливає на чистий прибуток у складі двох факторів – собівартості та доходу від реалізації. При цьому вплив у складі собівартості зменшує прибуток, а у складі доходу від реалізації – збільшує. Тож, загальний вплив ціни реалізації на чистий прибуток можна розрахувати за формулою 2.5:

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{Ц}} = \Delta \text{ДР}_{\text{Ц}} - \Delta C_{\text{Ц}} \quad (2.5)$$

де $\Delta \text{ЧП}_{\text{Ц}}$ - вплив ціни реалізації на чистий прибуток.

Тож, за формулою 2.5 розрахуємо вплив цін на чистий прибуток за 2017-2019 рр. для ТОВ «Іванівка»:

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{Ц}2017} = 14583,09 - 11396,06 = 3187,03 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{Ц}2018} = 11268,75 - 8905,68 = 2363,06 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta \text{ЧП}_{\text{Ц}2019} = 4536,07 - 3689,41 = 846,66 \text{ тис. грн.}$$

За рахунок збільшення цін чистий прибуток з кожним роком збільшувався.

Визначити вплив на прибуток витрат на управління, на збут та інших витрат можна за формулою 2.6:

$$\Delta\text{ЧП}_B = (BУ_n + BЗ_n + BІ_n) - (BУ_{(n-1)} + BЗ_{(n-1)} + BІ_{(n-1)}) \quad (2.6)$$

де $\Delta\text{ЧП}_B$ – вплив витрат на прибуток підприємства;

$(BУ_n + BЗ_n + BІ_n)$ - сума витрат на управління, на збут та інших витрат в звітному році;

$(BУ_{(n-1)} + BЗ_{(n-1)} + BІ_{(n-1)})$ - сума витрат на управління, на збут та інших витрат в попередньому році.

Розрахуємо вплив витрат на прибуток ТОВ «Іванівка» в 2017-2019 рр.:

$$\Delta\text{ЧП}_{B_{2017}} = (2078 + 391 + 2172) - (1753 + 547 + 1688) = 653 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{B_{2018}} = (2743 + 253 + 1750) - (2078 + 391 + 2172) = 105 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{B_{2019}} = (3054 + 489 + 1795) - (2743 + 253 + 1750) = 592 \text{ тис. грн.}$$

Обчислити вплив величини інших доходів на прибуток підприємства можна за формулою 2.7:

$$\Delta\text{ЧП}_I = ДІ_n - ДІ_{(n-1)} \quad (2.7)$$

де $\Delta\text{ЧП}_I$ - вплив величини інших доходів на прибуток;

$ДІ_n$ - розмір інших доходів в звітному році;

$ДІ_{(n-1)}$ - розмір інших доходів в попередньому році.

За формулою 2.7 розрахуємо вплив інших доходів на прибуток ТОВ «Іванівка» в 2017-2019 рр.:

$$\Delta\text{ЧП}_{i_{2017}} = 523 - 3873 = -3350 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{i_{2018}} = 2035 - 523 = 1512 \text{ тис. грн.}$$

$$\Delta\text{ЧП}_{i_{2019}} = 383 - 2035 = -1652 \text{ тис. грн.}$$

Отримані дані узагальнені в таблиці 2.5.

Таблиця 2.5

Результати розрахунку комплексного впливу факторів на величину
чистого прибутку ТОВ «Іванівка»

Показник	Сума, тис. грн.		
	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Зміна ціни	3187,03	2363,07	846,66
Обсяг реалізації	1845,91	-6041,8	-15620
Обсяг випуску	-32615	3704,68	9794,41
Витрати на управління, на збут, інші витрати	-653	-105	-592
Інші доходи	-3350	1512	-1652
Усього	-31585	1433	-7223

Отже, в 2017 році на прибуток позитивно вплинули ріст цін та обсягу реалізації, а от збільшення обсягу випуску, витрат та зменшення доходів навпаки – вплинули негативно. В 2018 році прибуток підприємства збільшився на 1433 тис. грн. на це вплинуло збільшення цін, зміна обсягу випуску продукції та збільшення інших доходів. В 2019 році прибуток ТОВ «Іванівка» зменшився на 7223 тис. грн. найбільше на це вплинуло зменшення обсягу реалізації продукції, також негативний вплив мало збільшення рівня витрат та зменшення розміру інших доходів.

2.3. Аналіз ефективності використання прибутку ТОВ «Іванівка»

Ефективність роботи підприємства, його фінансовий стан багато в чому залежать від управлінських рішень щодо використання прибутку, який залишається у його розпорядженні після сплати податків. Доцільно, щоб була досягнута оптимальність у задоволенні інтересів трьох груп зацікавлених учасників: держави (сплата податків і платежів з прибутку), власників і керівництва (дивіденди, інвестиції у виробництво чи фінансові активи), робітників (розвиток соціальної сфери, дивіденди та заохочення).

Під час розподілу прибутку підприємства відбувається процес

формування напрямів його використання відповідно до стратегічних цілей і завдань подальшого розвитку підприємства та забезпечує реалізацію основних функцій використання прибутку: розподільчої – виступає джерелом прибутковості бюджету, а також стимулюючої – є джерелом фінансових ресурсів для розвитку підприємства, покращення добробуту його власників та засобом реалізації соціальних програм. При розподілі прибутку важливим є оптимальне поєднання таких завдань для його ефективного використання:

- здійснення розподілу прибутку відповідно до стратегії розвитку підприємства;
- підвищення рівня добробуту власників підприємства, шляхом реалізації дивідендної політики;
- забезпечення приросту ринкової вартості суб'єкта господарювання у коротко- та довготерміновій перспективі;
- підвищення інвестиційної привабливості;
- забезпечення ефективного впливу на трудову активність працівників;
- реалізація соціального розвитку підприємства;
- поповнення фінансових ресурсів підприємства;
- розвиток матеріально-технічної бази за рахунок капіталізованої частини прибутку;
- підвищення рівня платоспроможності підприємства за рахунок скерування капіталізованого прибутку в обіговий капітал;
- зменшення ризиків діяльності внаслідок формування та поповнення резервного фонду та інших фондів соціального призначення.

Головною метою управління прибутком є забезпечення збільшення добробуту власників підприємств на цей момент і у перспективі. Ця мета має забезпечувати одночасно гармонізацію інтересів власників з інтересами держави та персоналу підприємства [44].

Критерієм та показником ефективної діяльності підприємства є прибуток

та його якість. Якість формування прибутку визначається стабільністю темпів зростання прибутку, дією позитивних та негативних факторів на його формування, питомою вагою прибутку від операційної, інвестиційної та фінансової діяльності в результатах звичайної діяльності та іншими характеристиками.

Якість прибутку підприємства на стадії його використання залежить від того, яка частина чистого прибутку спрямовується на споживання, а яка – на інвестування, та на скільки ці пропорції сприятимуть загальному зростанню економічної ефективності підприємства. На етапі використання оцінка якості прибутку базується на зіставленні планових показників з фактичними. В табл. 2.6 наведено розрахунок показників ефективності використання прибутку.

Основним показником, який характеризує прибуток є коефіцієнт валового прибутку, котрий визначає ступінь, на який підприємство може збільшити свій прибуток шляхом зниження накладних витрат. В 2016 р. цей показник склав понад 50%, тож можна зробити висновок, що продажна ціна в два рази більша, ніж ціна виробництва. В 2017-2019 рр. коефіцієнт валового прибутку в ТОВ «Іванівка» становив близько 20%.

Причини зміни коефіцієнта валового прибутку можуть бути наступні: збільшення або зменшення обсягу продажів; збільшення або зменшення собівартості реалізованої продукції; підвищення або зниження цін збуту; зміна класифікації витрат.

Коефіцієнт операційного прибутку показує частку операційного прибутку в обсязі продажів, тобто скільки гривень (копійок) операційного прибутку приходить на 1 гривню чистого доходу (виручки). В ТОВ «Іванівка» даний коефіцієнт з кожним роком зменшується, що є негативною тенденцією.

Причиною зниження цього коефіцієнта можуть бути ріст витрат на виробництво і реалізацію продукції або ж падіння загального обсягу продажів. Коефіцієнт чистого прибутку є узагальнюючим показником роботи підприємства, бо порівнює його чистий прибуток та виручку. У ТОВ «Іванівка» цей коефіцієнт зменшується з кожним роком, що є негативним показником.

Таблиця 2.6

Динаміка показників ефективності використання прибутку

Показник	Методика розрахунку	Рік				Відхилення, тис. грн.		
		2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Чистий дохід від реалізації продукції, тис грн.	Ф.2, р.2000	104600	121029	126256	115172	16429	5227	-11084
Валовий прибуток, тис. грн.	Ф.2, р.2090	54032	26450	26476	21497	-27582	26	-4979
Операційний прибуток, тис. грн.	Ф.2, р.2190	54413	23955	23188	16182	-30458	-767	-7006
Чистий прибуток, тис. грн.	Ф.2, р.2350	53917	22332	23765	16542	-31585	1433	-7223
Коефіцієнт валового прибутку	$KBP = \frac{BP}{ЧД_{реал}}$	0,52	0,22	0,21	0,19	-0,30	-0,01	-0,02
Коефіцієнт операційного прибутку	$KOP = \frac{OP}{ЧД_{реал.}}$	0,52	0,20	0,18	0,14	-0,32	-0,01	-0,04
Коефіцієнт чистого прибутку	$KCP = \frac{CP}{ЧД_{реал.}}$	0,52	0,18	0,19	0,14	-0,33	0,01	-0,04

Розподіл чистого прибутку – один із напрямів внутрішньо-фірмового планування, значення якого зараз зростає. Порядок розподілу та використання чистого прибутку фіксується в статуті підприємства. В ринкових умовах держава не втручається в процес розподілу прибутку. Підприємство має самостійно знайти оптимальне співвідношення у спрямуванні додаткових фінансових ресурсів на цілі виробничо-технічного розвитку, соціального розвитку, матеріального заохочення працівників та інші цілі [45].

Аналіз розподілу чистого прибутку ТОВ «Іванівка» подано в таблиці 2.7.

Таблиця 2.7

Аналіз використання прибутку ТОВ «Іванівка»

Показник	Рік				Відхилення, тис. грн.		
	2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1. Чистий дохід від реалізації продукції	104600	121029	126256	115172	16429	5227	-11084
2. Валовий прибуток (збиток)	54032	26450	26476	21497	-27582	26	-4979
3. Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток (збиток)	54413	23955	23188	16182	-30458	-767	-7006
4. Фінансовий результат до оподаткування: прибуток (збиток)	53917	22332	23765	16542	-31585	1433	-7223
5. Податок на прибуток	0	0	0	0	0	0	0
6. Чистий фінансовий результат: прибуток (збиток)	53917	22332	23765	16542	-31585	1433	-7223
7. Питома вага в чистому прибутку, %:							
7.1 виплата учасникам	0	0	0	0	0	0	0
7.2 капіталізація	100	100	100	100	0	0	0
7.3 поповнення резервного капіталу	0	0	0	0	0	0	0

З даних таблиці 2.7 можна зробити висновок, що підприємство спрямовує свій прибуток лише на капіталізацію, а не на поповнення резервного капіталу. Так як підприємство не є акціонерним товариством, виплати учасникам не проводить.

Одним з найважливіших відносних показників є рентабельність, саме її значення беруть до уваги при схваленні управлінських рішень у фінансово-кредитній, інвестиційній та інших сферах. Рентабельність - це якісний, вартісний показник, що характеризує рівень віддачі витрат або ступінь використання ресурсів, які є в наявності, в процесі виробництва і реалізації продукції.

Підприємство вважається рентабельним, якщо суми витрат достатньо не тільки для покриття витрат на виробництво, а й для утворення прибутку. Тобто, рентабельність характеризує ефективність роботи підприємства та дає уявлення про можливість підприємства збільшувати свій капітал.

Показники рентабельності характеризують фінансові результати та дохідність різних напрямків діяльності (виробничої, підприємницької, інвестиційної), окупність витрат. Саме вони відображають кінцеві результати господарчої діяльності більш повно, бо їх розмір показує співвідношення ефекту до наявних або використаних ресурсів. Ці показники використовують для оцінки діяльності підприємства та як інструмент в інвестиційній політиці та ціноутворенні.

Збільшення одного з показників рентабельності залежить від багатьох факторів, зокрема, від удосконалення системи керування виробництвом, підвищення ефективності використання ресурсів організаціями, стабільності взаємних розрахунків і системи розрахунково-платіжних відносин з банками, постачальниками й покупцями.

Види рентабельності та їх призначення полягає в оцінці роботи підприємства. Це відносні показники, за допомогою яких можна побачити прибутковість підприємства щодо всіх витрат, які необхідні для отримання цього доходу. Розрізняють два види рентабельності: рентабельність, розраховану на основу загального прибутку, та рентабельність, розраховану на основі чистого прибутку [46].

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Іванівка» наведено в таблиці 2.8.

Таблиця 2.8

Розрахунок показників рентабельності ТОВ «Іванівка»

Показник	Метод розрахунку	Рік				Абсолютне відхилення		
		2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
Рентабельність сукупного капіталу	$ROA = \frac{\text{Прибуток до оподаткування}}{\text{Середньорічна вартість сукупного капіталу}}$	0,24	0,13	0,13	0,08	-0,11	-0,01	-0,05
Рентабельність власного капіталу	$ROE = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість власного капіталу}}$	0,44	0,14	0,13	0,08	-0,30	-0,01	-0,05
Рентабельність реального основного капіталу	$Roo = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість необоротних активів}}$	1,82	0,52	0,41	0,24	-1,31	-0,10	-0,17
Рентабельність позичкового капіталу	$Rnn = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість зобов'язань}}$	0,56	6,10	5,62	3,71	5,54	-0,48	-1,91
Рентабельність інвестованого капіталу	$Rit = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньор.вар-ть власного капіталу та зобов'язань}}$	0,44	0,14	0,13	0,08	-0,30	-0,01	-0,05
Рентабельність необоротних активів	$Rна = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість необоротних активів}}$	1,82	0,52	0,41	0,24	-1,31	-0,10	-0,17
Рентабельність оборотних активів	$Roa = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість оборотних активів}}$	0,28	0,18	0,18	0,12	-0,10	0,00	-0,06
Валова рентабельність продаж	$GPM = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації}}$	0,52	0,22	0,21	0,19	-0,30	-0,01	-0,02
Операційна рентабельність продаж	$OIM = \frac{\text{Прибуток від операційної діяльності}}{\text{Чистий дохід від реалізації}}$	0,52	0,20	0,18	0,14	-0,32	-0,01	-0,04
Чиста рентабельність продаж	$NPM = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Чистий дохід від реалізації}}$	0,52	0,18	0,19	0,14	-0,33	0,00	-0,04
Чиста рентабельність виробництва	$NBB = \frac{\text{Чистий прибуток}}{\text{Собівартість реалізованої продукції}}$	1,07	0,24	0,24	0,18	-0,83	0,00	-0,06
Загальна рентабельність майна	$Rзз = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість майна}}$	0,25	0,16	0,14	0,10	-0,09	-0,02	-0,04
Загальна рентабельність виробничих фондів	$Rвв = \frac{\text{Валовий прибуток}}{\text{Середньорічна вартість основних фондів та запасів}}$	0,80	0,30	0,24	0,17	-0,50	-0,06	-0,07

Рентабельність власного капіталу характеризує рівень прибутковості власного капіталу, вкладеного в підприємство, тому найбільший інтерес представляє для власників та акціонерів і є одним з основних показників інвестиційної привабливості підприємства. В 2017-2019 рр. цей показник є нижче норми ($\geq 0,2$). Рентабельність інвестованого капіталу показує ефективність не лише власного капіталу, а й довгострокових кредитів та позик. Так як ТОВ «Іванівка» не має довгострокових кредитів та позик, значення цього показника дорівнює рентабельності власного капіталу.

Рентабельність активів характеризує рівень прибутку, що створюється всіма активами підприємства, які перебувають у його використанні згідно з балансом. Хоча цей показник у ТОВ «Іванівка» постійно знижується, та все таки відповідає нормативному значенню.

Рентабельність продажів використовують в якості основного індикатора для оцінки фінансової ефективності підприємств, які мають відносно невеликі розміри основних засобів і власного капіталу. Цей показник характеризує найважливіший аспект діяльності підприємств – реалізацію основної продукції. Відповідає нормативному значенню цей показник лише в 2016 р.

Валова рентабельність продаж показує ефективність виробничої діяльності підприємства та ефективність політики ціноутворення. Операційна рентабельність продаж – один з кращих інструментів визначення операційної ефективності, який показує здатність керівництва підприємства отримувати прибуток від діяльності до вирахування затрат, які не стосуються операційної ефективності. При розгляді даного показника разом з показником рентабельності валових продаж можна скласти уявлення про те, чим викликані зміни рентабельності.

Чиста рентабельність виробництва вказує на те, скільки підприємство має прибутку з кожної гривні, витраченої на виробництво продукції.

Бажаною є позитивна динаміка показників рентабельності підприємства, але за період 2016-2019 рр. ці показники ТОВ «Іванівка» не істотно, але зменшувались.

2.4. Аналіз стійкості економічного зростання підприємства

Для уникнення кризових явищ у виробничо-фінансовій діяльності та для забезпечення стійкого економічного зростання необхідно підвищувати ділову активність підприємства, яка мінімізує ризики в умовах економічно нестабільного ринкового середовища. При цьому рівень ділової активності суб'єкта господарювання оцінюється не лише зі досягнутими економічними показниками в короткостроковій перспективі. Пріоритетною є ділова активність стратегічного виміру, що характеризується стійкістю економічного зростання.

Фінансова стійкість є головною умовою життєдіяльності та основою стабільності будь-якого суб'єкта економічної діяльності. Вона досягається внаслідок оптимального управління основними засобами, запасами, грошовими коштами та джерелами їх забезпечення, а саме власним та позиковим капіталом. Фінансову стійкість завжди пов'язують з визначенням довгострокової платоспроможності підприємства та фінансовими можливостями на відповідний перспективний період.

Основними показниками стійкого економічного зростання підприємства є:

1. зростаючі або стабільні темпи приросту активів. Важливо врахувати вплив інфляції на зміну вартості майна;
2. приріст обсягів довгострокового фінансування за параметрами прибутковості та оптимістичного ризику;
3. збільшення величини власного капіталу насамперед за рахунок акціонерної діяльності та фінансових результатів;
4. прискорення оборотності активів, що зумовлює їх вивільнення для розширення підприємницької діяльності.

Для забезпечення стійкості економічного зростання пріоритетним джерелом є чистий прибуток, тому можливості підприємства щодо розширення основної діяльності за рахунок реінвестування власних коштів визначаються за

допомогою коефіцієнта стійкості економічного зростання (коефіцієнта реінвестування прибутку, який розраховується за формулою 2.8 [47].

$$K_{\text{сез}} = \frac{\text{ЧП} - \text{Д}}{\text{ВК}} \times 100 \quad (2.8)$$

де $K_{\text{сез}}$ - коефіцієнт стійкості економічного зростання;

ЧП – чистий фінансовий результат;

Д – дивіденди (виплати власникам);

ВК – середньорічна вартість власного капіталу.

За формулою 2.8 розрахуємо коефіцієнт стійкості економічного зростання для ТОВ «Іванівка» в 2016-2019 рр. та зобразимо його динаміку на рис.2.5:

$$K_{\text{сез}_{2016}} = \frac{53917}{(96923 + 150840):2} \times 100 = 43,52\%$$

$$K_{\text{сез}_{2017}} = \frac{22332}{(150840 + 173172):2} \times 100 = 13,78\%$$

$$K_{\text{сез}_{2018}} = \frac{23765}{(173172 + 196937):2} \times 100 = 12,84\%$$

$$K_{\text{сез}_{2019}} = \frac{16542}{(196937 + 213479):2} \times 100 = 8,06\%$$

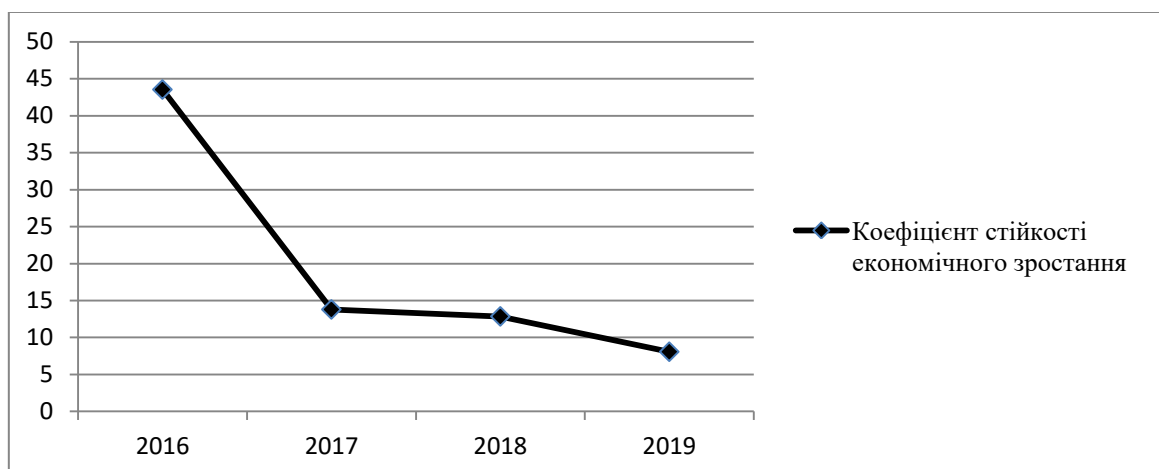

Рис. 2.5. Динаміка показника стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка»

Отже, коефіцієнт стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка» знижується з кожним роком, що є негативною тенденцією. Даний коефіцієнт відображає як збільшується власний капітал за рахунок результатів господарської діяльності, а не завдяки залученню додаткового капіталу.

Вплив факторів на зміну коефіцієнта стійкості економічного зростання можна визначити з використанням детермінованої багатофакторної моделі, наведеної в формулі 2.9.

$$K_{\text{сез}} = \frac{P_p}{\text{ЧП}} \times \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times 100 \times \frac{\text{ЧД}}{A} \times \frac{A}{\text{ВК}} \quad (2.9)$$

де P_p - реінвестований прибуток;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

A – середньорічна вартість активів (сукупного капіталу).

Економічна інтерпретація факторів (коефіцієнтів) моделі:

1. $P_p:\text{ЧП}$ – частка реінвестованого прибутку (ЧРП) – характеризує дивідендну політику підприємства, що полягає у виборі економічно правильного співвідношення між дивідендами та часткою чистого прибутку, що реінвестується у виробництво;

2. $\text{ЧП}:\text{ЧД} \times 100$ – рентабельність продажу (РП) – характеризує прибутковість чистого доходу;

3. $\text{ЧД}:A$ – ресурсовіддача (коефіцієнт обертання активів) (РВ) – характеризує величину чистого доходу в розрахунку 1 грн. середньорічної вартості активів;

4. $A:\text{ВК}$ – коефіцієнт фінансової залежності (КФЗ) – характеризує співвідношення між сукупним і власним капіталом.

Тож, на зміну коефіцієнта стійкості економічного зростання впливають наступні фактори: дивідендна політика, зміна рентабельності продажу, зміна ресурсовіддачі, зміна коефіцієнта фінансової залежності.

Аналіз впливу факторів на зміну коефіцієнта стійкості економічного зростання здійснюється з використанням чотири факторної мультиплікаторної

моделі (формула 2.10), побудованою за формулою 2.9.

$$K_{\text{сез}} = \text{ЧРП} \times \text{РП} \times \text{РВ} \times \text{КФЗ} \quad (2.10)$$

З використанням способу ланцюгових підстановок розраховують умовні значення результативного показника (формули 2.11-2.14), %:

Показник умовний 1:

$$K_{\text{сез ум}_1} = \text{ЧРП}_n \times \text{РП}_{(n-1)} \times \text{РВ}_{(n-1)} \times \text{КФЗ}_{(n-1)} \quad (2.11)$$

де n – показник в поточному році;

$(n-1)$ – показник попереднього року.

Показник умовний 2:

$$K_{\text{сез ум}_2} = \text{ЧРП}_n \times \text{РП}_n \times \text{РВ}_{(n-1)} \times \text{КФЗ}_{(n-1)} \quad (2.12)$$

Показник умовний 3:

$$K_{\text{сез ум}_3} = \text{ЧРП}_n \times \text{РП}_n \times \text{РВ}_n \times \text{КФЗ}_{(n-1)} \quad (2.13)$$

Загальна зміна (+,-) коефіцієнта стійкості економічного зростання визначається за формулою 2.14:

$$\Delta K_{\text{сез}} = K_{\text{сез}_n} - K_{\text{сез}_{(n-1)}} \quad (2.14)$$

У тому числі за рахунок факторів (формули 2.15-2.18):

1) частки реінвестованого прибутку:

$$\Delta K_{\text{сезЧРП}} = K_{\text{сез ум}_1} - K_{\text{сез}_{(n-1)}} \quad (2.15)$$

2) рентабельності продажу:

$$\Delta K_{\text{сезРП}} = K_{\text{сез ум}_2} - K_{\text{сез ум}_1} \quad (2.16)$$

3) ресурсовіддачі:

$$\Delta K_{\text{сезРВ}} = K_{\text{сез ум}_3} - K_{\text{сез ум}_2} \quad (2.17)$$

4) коефіцієнта фінансової залежності:

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{КФЗ}}} = K_{\text{сез}_{\text{л}}} - K_{\text{сез}_{\text{умз}}} \quad (2.18)$$

Використання багатофакторних моделей коефіцієнта стійкості економічного зростання дає змогу спрогнозувати темпи розвитку підприємства й оцінити вплив кожного фактору на загальну стійкість економічного зростання. Створення умов для стійкого економічного зростання мінімізує ризику втрати конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Вихідні дані для розрахунку впливу факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання наведені в таблиці 2.9:

Таблиця 2.9

Дані для розрахунку впливу факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання

Показник	Рік			
	2016	2017	2018	2019
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	104600	121029	126256	115172
Чистий прибуток	53917	22332	23765	16542
Середньорічна вартість активів	220250	165668	189285	209670
Реінвестований прибуток	150643	172975	196740	213282
Власний капітал	150840	173172	196937	213479
Коефіцієнт стійкості економічного зростання	43,52	13,87	12,84	8,06
Частка реінвестованого прибутку	2,79	7,75	8,28	12,89
Рентабельність продажу	0,51	0,18	0,19	0,14
Ресурсовіддача	0,47	0,73	0,67	0,55
Коефіцієнт фінансової залежності	1,46	0,96	0,96	0,98

Розрахуємо вплив факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка» в 2017 році:

умовні показники:

$$K_{\text{сез}_{\text{ум1}}} = 7,75 \times 0,51 \times 0,47 \times 1,46 = 2,77$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум2}}} = 7,75 \times 0,18 \times 0,47 \times 1,46 = 0,99$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум3}}} = 7,75 \times 0,18 \times 0,73 \times 1,46 = 1,52$$

вплив факторів:

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{чРП}}} = 2,77 - 43,52 = -40,75\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{РП}}} = 0,99 - 2,77 = -1,78\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{РВ}}} = 1,52 - 0,99 = 0,53\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{КФЗ}}} = 13,87 - 1,52 = 12,35\%$$

В 2017 році на зменшення коефіцієнта стійкості економічного зростання негативно вплинули реінвестований прибуток та зниження рентабельності продажу. Розрахуємо вплив факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка» в 2018 році:

умовні показники:

$$K_{\text{сез}_{\text{ум1}}} = 8,28 \times 0,18 \times 0,73 \times 0,96 = 1,07$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум2}}} = 8,28 \times 0,19 \times 0,73 \times 0,96 = 1,09$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум3}}} = 8,28 \times 0,19 \times 0,67 \times 0,96 = 0,99$$

вплив факторів:

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{чРП}}} = 1,07 - 13,87 = -12,8\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{РП}}} = 1,09 - 1,07 = 0,02\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{РВ}}} = 0,99 - 1,09 = -0,09\%$$

$$\Delta K_{\text{сез}_{\text{КФЗ}}} = 12,84 - 0,99 = 11,85\%$$

В 2018 році на зниження коефіцієнта негативний вплив мали зміна реінвестованого прибутку та зниження рівня ресурсовіддачі.

Розрахуємо вплив факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка» в 2019 році:

умовні показники:

$$K_{\text{сез}_{\text{ум1}}} = 12,89 \times 0,19 \times 0,67 \times 0,96 = 1,56$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум2}}} = 12,89 \times 0,14 \times 0,67 \times 0,96 = 1,19$$

$$K_{\text{сез}_{\text{ум3}}} = 12,89 \times 0,14 \times 0,55 \times 0,96 = 0,98$$

вплив факторів:

$$\Delta K_{\text{сезчрп}} = 1,56 - 12,84 = -11,28\%$$

$$\Delta K_{\text{сезрп}} = 1,19 - 1,56 = -0,37\%$$

$$\Delta K_{\text{сезрв}} = 0,98 - 1,19 = -0,21\%$$

$$\Delta K_{\text{сезкфз}} = 8,06 - 0,98 = 7,08\%$$

В 2019 році на зменшення коефіцієнта вплинули всі фактори окрім коефіцієнта фінансової залежності.

Отримані дані узагальнені в таблиці 2.10.

Таблиця 2.10

Результати розрахунку комплексного впливу факторів на коефіцієнт стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка»

Показник	Рік		
	2017	2018	2019
Реінвестований прибуток	-40,75	-12,8	-11,28
Зміна рентабельності продажу	-1,78	0,02	-0,37
Зміна ресурсовіддачі	0,53	-0,09	-0,21
Зміна коефіцієнта фінансової залежності	12,35	11,85	7,08
Всього	-29,65	-1,03	-4,78

На рівень фінансових ризиків для підприємства та рівень їх залежності від позикового капіталу вказують відносні показники фінансової стійкості підприємства. Високі значення свідчать про доволі високий рівень незалежності від інших джерел залучення фінансових ресурсів та низьку ймовірність банкрутства, а також здатність швидко пристосовуватись до змін кон'юнктури ринку. Проте надмірно високі значення даних показників можуть говорити про те, що підприємство не в повній мірі використовує наявний потенціал.

В таблиці 2.11 розраховані відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Іванівка».

Таблиця 2.11

Відносні показники фінансової стійкості ТОВ «Іванівка»

Показник	Нормативне значення	Рік			
		2016	2017	2018	2019
Коефіцієнт У. Бівера	>0,2	26,74	5,62	9,97	5,04
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,1	0,75	0,71	0,67	0,66
Фінансовий леверидж	<0,25	0,01	0,03	0,02	0,03
Коефіцієнт фінансової автономії	>0,5	0,99	0,97	0,98	0,97
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,5	0,01	0,03	0,02	0,03
Коефіцієнт фінансової залежності	<2	1,01	1,03	1,02	1,03
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,7-0,9	0,99	0,97	0,98	0,97
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зменшення	0,00	0,00	0,00	0,00

Загалом, всі відносні показники відповідають нормативному значенню. Виключенням є показник фінансового левериджу, який перевищує нормативне значення в 2017 та 2019 рр., та коефіцієнт фінансової стійкості, який незначно, але перевищує норму протягом всього досліджуваного періоду.

Коефіцієнт фінансової стійкості має значення, яке майже дорівнює 1 (є більшим за 0,95), що є свідчення повної самостійної незалежності та стійкості підприємства, платоспроможності та динамічного функціонування. Динаміку даного показника зображено на рис. 2.6.

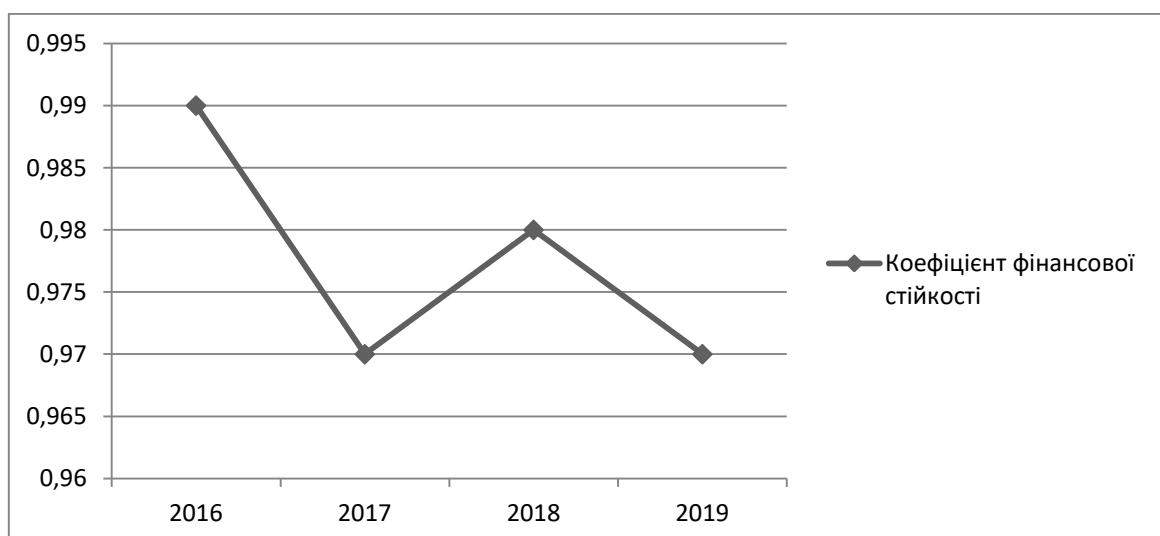

Рис. 2.6. Динаміка коефіцієнт фінансової стійкості ТОВ «Іванівка»

2.5. Фінансовий стан та можливості стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка»

Для підтримання стабільної тенденції розвитку фінансово-господарської діяльності підприємства в умовах постійного загострення конкурентної боротьби треба достовірно оцінювати фінансовий стан підприємства. Фінансовий стан підприємства характеризує забезпеченість власними оборотними коштами, оптимальне співвідношення запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, а також своєчасне проведення розрахункових операцій і платоспроможність.

Метою оцінки фінансового стану підприємства в системі антикризового управління є розробка і реалізація заходів, направлених на швидке відновлення платоспроможності, відновлення достатнього рівня фінансової стійкості підприємства, встановлення можливості підприємства продовжувати господарську діяльність, подальшого розвитку, забезпечення прибутковості і зростання виробничого потенціалу та ухвалення відповідних рішень. Оцінка фінансового стану підприємства демонструє в яких саме напрямках потрібно вести цю роботу. Тобто результати аналізу дають відповідь на питання, які існують найважливіші способи покращення фінансового стану підприємства в певний період його діяльності.

Фінансовий стан підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності. Тому на нього впливають усі ці види діяльності підприємства, але в першу чергу позитивно позначаються безперебійний випуск і реалізація високоякісної продукції.

Для здійснення аналізу фінансового стану ТОВ «Іванівка» були використані дані фінансової звітності підприємства за 2016-2019 рр. (додаток А). Для дослідження показників діяльності з точки зору комплексного аналізу треба провести горизонтальний та вертикальний аналіз активів підприємства та джерел їх утворення. Вертикальний та горизонтальний аналіз активів ТОВ «Іванівка» за 2016-2019 рр. наведено в таблиці 2.12.

Таблиця 2.12

Аналіз динаміки та структури активів ТОВ «Іванівка»

№ з/п	Показник	Рік				Відхилення					
		2016	2017	2018	2019	Абсолютне, тис. грн.			Відносне, %		
						2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1	Активи підприємства, всього, тис. грн	153019	178316	200254	219086	25297	21938	18832	16,53	12,30	9,40
2	Необоротні активи, тис. грн.	37129	49544	65225	72826	12415	15681	7601	33,44	31,65	11,65
	- у % до всіх активів	24,26	27,78	32,57	33,24	-	-	-	-	-	-
3	Оборотні активи, тис. грн.	115890	128772	135029	146260	12882	6257	11231	11,12	4,86	8,32
	- у % до всіх активів	75,74	72,22	67,43	66,76	-	-	-	-	-	-
3.1.	Матеріальні оборотні активи, тис. грн	50959	60033	75790	77438	9074	15757	1648	17,81	26,25	2,17
	- у % до оборотних активів	43,97	46,62	56,13	52,95	-	-	-	-	-	-
3.2.	Дебіторська заборгованість, тис. грн	63100	67524	54642	60485	4424	-12882	5843	7,01	-19,08	10,69
	- у % до оборотних активів	54,45	52,44	40,47	41,35	-	-	-	-	-	-
3.3.	Грошові кошти та їх еквіваленти, тис. грн.	1831	714	1789	3845	-1117	1075	2056	-61,00	150,56	114,92
	- у % до оборотних активів	1,58	0,55	1,32	2,63	-	-	-	-	-	-
3.4.	Інші оборотні активи, тис. грн.	-	501	2808	4492	501	2307	1684	-	460,48	59,97
	- у % до оборотних активів	-	0,39	2,08	3,07	-	-	-	-	-	-

За даними таблиці 2.12 можна зробити наступні висновки:

1. Загальна вартість активів підприємства за 2016-2019 рр. має тенденцію до збільшення на 25297 тис. грн. в 2017 р., на 21938 тис. грн. в 2018 р. та на 18832 тис. грн. в 2019 р. Даний показник має стабільно високий рівень та відповідає нормативу;

2. Вартість необоротних активів за 2017 р. зросла на 12415 тис. грн., що свідчить про збільшення вартості основних фондів за цей рік та їх оновлення. У 2018 р. показник збільшився на 15681 тис. грн., а в 2019 р. – на 7601 тис. грн. Така динаміка свідчить про стійкий фінансовий стан підприємства;

3. Вартість оборотних активів також з кожним роком збільшувалась. В 2017 р. приріст склав 12882 тис. грн., в 2018 – 6257 тис. грн., а в 2019 – 11231 тис. грн.

4. Матеріальні оборотні активи мають тенденцію до збільшення. Загалом за період 2016-2019 рр. вони зросли на 26479 тис. грн.

5. Дебіторська заборгованість в 2017 р. збільшилась на 4424 тис. грн., в 2018 р. цей показник зменшився на 12882 тис. грн., в 2019 р. його приріст склав +5843 тис. грн.. Загалом за ці роки показник зменшився на 2615 тис. грн.

6. Грошові кошти та їх еквіваленти зменшились в 2017 р. на 1117 тис. грн., незначне зниження цього показника не має негативних наслідків на роботу підприємства. За наступні роки показник зріс, загалом за період 2016-2019 рр. приріст показника склав 2014 тис. грн.

7. Інші оборотні активи зростали з кожним роком. В 2016 р. їх взагалі не було у підприємства. Тож, на 2017 рік їх приріст склав 501 тис. грн., в 2018 р. – 2307 тис. грн., а в 2019 р. – 1684 тис. грн. Загалом за 3 роки приріст склав 4492 тис. грн.

Наявні у підприємства активи утворюються з відповідних джерел. Джерела утворення майна підприємства поділяються на два види: власний капітал та зобов'язання.

В таблиці 2.13 наведено вертикальний та горизонтальний аналіз джерел утворення активів підприємства.

Таблиця 2.13

Аналіз динаміки та структури джерел утворення активів ТОВ «Іванівка»

№ з/п	Показник	Рік				Відхилення					
						Абсолютне, тис. грн.			Відносне, %		
		2016	2017	2018	2019	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018	2017/ 2016	2018/ 2017	2019/ 2018
1.	Джерела утворення активів, всього, тис. грн.	153019	178316	200254	219086	25297	21938	18832	16,53	12,30	9,40
2.	Власний капітал, тис. грн.	150840	173172	196937	213479	22332	23765	16542	14,81	13,72	8,40
	- у % до всіх джерел утворення активів	98,58	97,12	98,34	97,44	-	-	-	-	-	-
2.1.	Власний оборотний капітал, тис. грн.	113711	123628	131712	140653	9917	8084	8941	8,72	6,54	6,79
	- у % до власного капіталу	75,39	71,39	66,88	65,89	-	-	-	-	-	-
3.	Довгострокові зобов'язання і забезпечення, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	- у % до всіх джерел утворення активів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.	Поточні зобов'язання, тис. грн.	2179	5144	3317	5607	2965	-1827	2290	136,07	-35,52	69,04
	- у % до всіх джерел утворення активів	1,42	2,88	1,66	2,56	-	-	-	-	-	-
4.1.	Кредити банків, тис. грн.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2.	Кредиторська заборгованість, тис. грн.	2179	5144	3317	5607	2965	-1827	2290	136,07	-35,52	69,04
	- у % до поточних зобов'язань	100	100	100	100	-	-	-	-	-	-

З наведених в таблиці 2.13 даних можна зробити наступні висновки:

1. Загальна сума джерел формування активів підприємства зростає з кожним роком. В 2017 р. цей показник збільшився на 16,5%, в наступному – на 12,3 %, в 2019 р. – на 9,4%. Загалом за досліджуваний період приріст склав 66067 тис. грн. Така динаміка говорить про фінансову стійкість та динамічну роботу підприємства у цей період;

2. Власний капітал підприємства в 2017 р. збільшився на 22332 тис. грн., в 2018 р. приріст власного капіталу склав 23765 тис. грн., а в останньому – 16542 тис. грн. Власний капітал – це частина в активах підприємства, що залишається після вирахування зобов'язань, таким чином цей показник говорить про стабільність одержання прибутку підприємством за 2016-2019 рр.

3. ТОВ «Іванівка» не має довгострокових зобов'язань та кредитів банків. Це є сприятливою обставиною та говорить про те, що підприємство може профінансувати свою діяльність без залучення додаткових коштів.

4. Кредиторська заборгованість в 2017 р. зменшилась на 2965 тис. грн., в наступному році зменшилась на 1827 тис. грн., в 2019 р. знову зросла на 2290 тис. грн. Значний розмір цього показника говорить про заборгованість перед своїми постачальниками та підрядниками, та затримку заробітної плати.

Після аналізу балансу та структури активів і пасивів балансу підприємства необхідно провести аналіз показників, що характеризують фінансову діяльність підприємства більш детально. Сукупність таких показників можна навести у вигляді таких груп, що характеризують: платоспроможність (фінансову стійкість), ліквідність, ділову активність.

Платоспроможність та ліквідність характеризують фінансовий стан господарюючого суб'єкта, його наявні та потенційні можливості ефективної діяльності. Це свідчить про можливість підприємства успішно виконувати свої грошові зобов'язання. Коефіцієнти ділової активності вказують на ефективність використання активів підприємства, послідовність політики управління виробничими запасами та запасами готової продукції і т. д.

Результати комплексного аналізу наведено в таблиці 2.14, а динаміка їх

зміни зображена на рис. 2.7-2.9.

Таблиця 2.14

Показники фінансового стану ТОВ «Іванівка»

№	Показник	Рік			
		2016	2017	2018	2019
Аналіз ліквідності підприємства					
1	Коефіцієнт покриття	53,18	25,03	40,71	26,09
2	Коефіцієнт швидкої ліквідності	29,80	13,36	17,86	12,27
3	Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,84	0,14	0,54	0,69
4	Чистий оборотний капітал, тис. грн.	113711	123628	131712	140653
Аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) підприємства					
1	Коефіцієнт платоспроможності (автономії)	0,99	0,97	0,98	0,97
2	Коефіцієнт фінансування	69,22	33,66	59,37	38,07
3	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами	0,98	0,96	0,98	0,96
4	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,75	0,71	0,67	0,66
Аналіз ділової активності підприємства					
1	Коефіцієнт оборотності активів	0,47	0,73	0,67	0,55
2	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	1,03	25,83	23,59	20,99
3	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	0,75	1,85	2,07	2,00
4	Строк погашення кредиторської заборгованості, днів	351,19	13,94	15,26	17,15
5	Строк погашення дебіторської заборгованості, днів	482,44	194,27	174,31	179,93
6	Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	1,12	1,70	1,47	1,22
7	Коефіцієнт оборотності основних засобів	4,77	3,76	2,94	2,25
8	Коефіцієнт оборотності власного капіталу	0,84	0,75	0,68	0,56

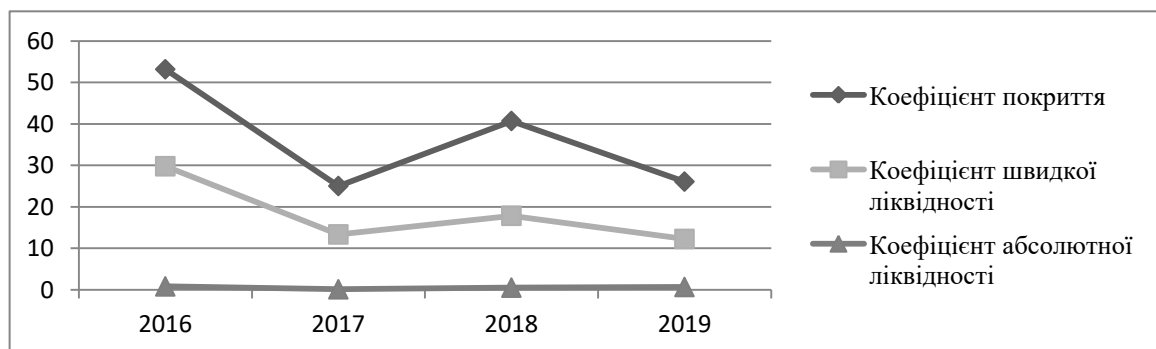

Рис. 2.7. Динаміка показників ліквідності ТОВ «Іванівка»

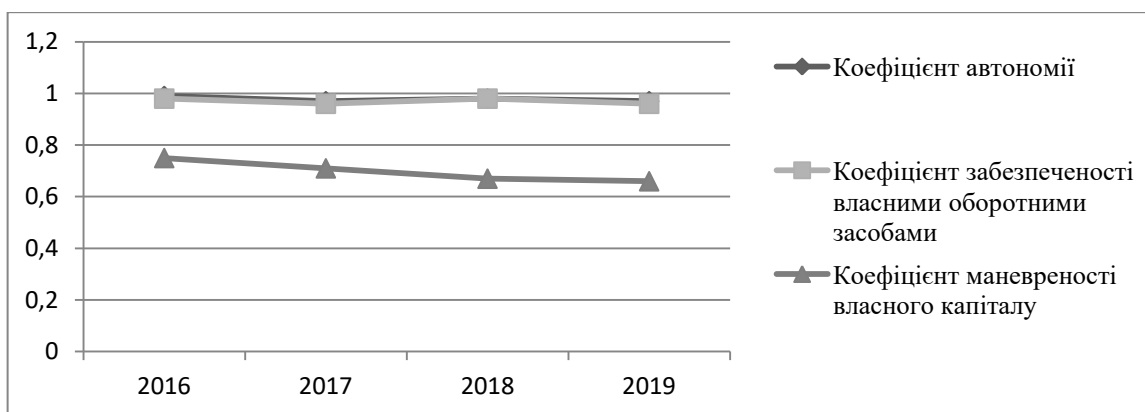

Рис. 2.8. Динаміка показників фінансової стійкості ТОВ «Іванівка»

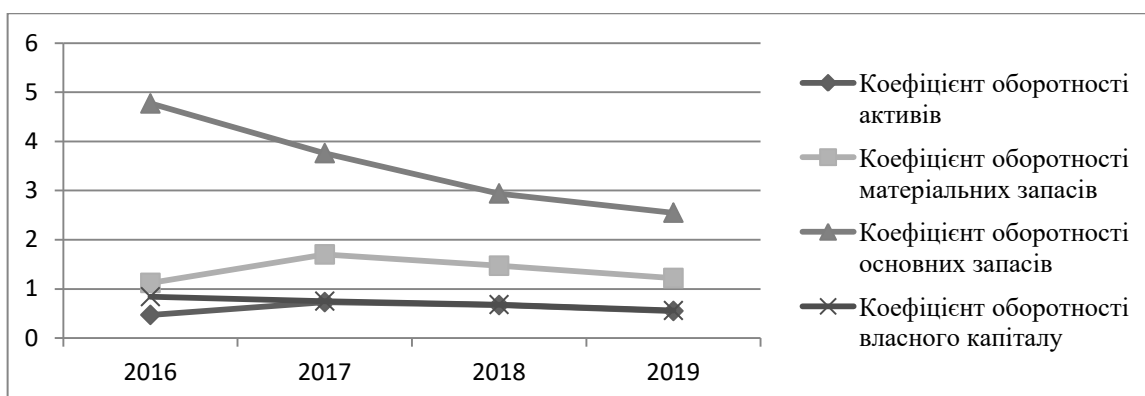

Рис. 2.9. Динаміка показників ділової активності ТОВ «Іванівка»

Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) відображає достатність ресурсів підприємства, які можуть бути використані для погашення його поточних зобов'язань. Згідно з даними в таблиці 2.14 можна зробити висновок, що структура балансу є задовільною, підприємство платоспроможне, підприємству цілком вистачає ресурсів для погашення поточних зобов'язань, а на 1 грн. короткострокових зобов'язань в 2019 році припадає 26,09 грн.

Коефіцієнт швидкої ліквідності показує платіжні можливості підприємства щодо сплати поточних зобов'язань за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами. Даний коефіцієнт показує, що в 2019 р. на кожен гривню поточних зобов'язань припадає 12,27 грн. високоліквідних оборотних активів.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності показує, яка частина боргів підприємства може бути сплачена негайно. Нормативним вважається значення від 0,1 до 0,2. Тож, в 2016, 2018 та 2019 рр. цей показник був вище норми, що

може значити про неефективну стратегію управління фінансовими ресурсами. Значення цього показника в 2019 р. 0,69 показує, що на кожную гривню поточних зобов'язань припадає близько 0,69 грн. грошових коштів та їх еквівалентів.

Наявність чистого оборотного капіталу та його величина свідчать про спроможність підприємства сплачувати свої поточні зобов'язання та розширювати подальшу діяльність. Підприємство вчасно розраховується за своїми поточними зобов'язаннями та має достатню фінансову стійкість, оскільки в цьому випадку певна частина необоротних активів фінансується за рахунок поточних зобов'язань.

Коефіцієнт платоспроможності (автономії) показує питому вагу власного капіталу в загальній сумі засобів, авансованих у його діяльність. У ТОВ «Іванівка» фінансова автономія є доволі високою в 2016-2019 рр., показники в цей період значно перевищують нормативне значення ($>0,5$) та майже досягають 100%. Тобто підприємство майже на 100% фінансово автономне та незалежне від зовнішнього фінансування.

Коефіцієнт фінансування характеризує залежність підприємства від залучених засобів. Цей коефіцієнт не має чіткої тенденції, але протягом всього періоду є доволі високим, що може значити про наявність додаткових резервів підвищення ефективності за рахунок залучення позикових коштів.

Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами демонструє забезпеченість підприємства власними оборотними засобами. Цей показник у ТОВ «Іванівка» є доволі високим протягом всього періоду, що говорить про фінансову стійкість підприємства і здатність проводити активну діяльність навіть без позикових коштів та зовнішніх джерел фінансування. В 2019 р. цей показник сягає значення 0,96, це означає, що компанія здатна профінансувати 96% всіх своїх оборотних активів за рахунок власного капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, а яка – капіталізована. Позитивне значення цього показника свідчить про достатність

власних фінансових ресурсів для фінансування необоротних активів та частини оборотних.

Коефіцієнт оборотності активів характеризує ефективність використання підприємством усіх наявних ресурсів, незалежно від джерел їх залучення. Цей показник зменшується з кожним роком, що говорить про зниження ефективності використання активів.

Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості показує швидкість обертання кредиторської заборгованості підприємства за період, що аналізується. Результат розрахунку показує скільки разів компанія погасила свої зобов'язання перед постачальниками, підрядниками і т. д. протягом року. Для сільськогосподарських підприємств нормативним значенням цього показника є 4,8 разів на рік. В 2016 р. даний показник ТОВ «Іванівка» є нижчим норми, а в 2017-2019 рр. – майже в 5 разів вищим.

Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості показує швидкість обертання дебіторської заборгованості підприємства за досліджуваний період. На підприємстві цей показник зростав протягом 2016-2018 рр., а в 2019 р. знизився на 0,07 в порівнянні з 2018 р. Це свідчить про те, що підприємство не так швидко отримує кошти від своїх боржників.

Період погашення кредиторської та дебіторської заборгованостей показує середній період погашення заборгованості. За 2016-2019 рр. строк погашення дебіторської заборгованості значно перевищує строк погашення заборгованості кредиторської. Строк погашення кредиторської заборгованості значно зменшився. Якщо в 2016 р. цей показник склав понад 350 днів, то в 2019 р. його значення 17,15 днів. Щодо дебіторської заборгованості, то строк її погашення теж знизився, але не так значно, як кредиторської. В 2016 р. даний показник становив понад 480 днів, в 2019 р. він складає майже 180 днів.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів показує швидкість реалізації товарно-матеріальних запасів підприємства. Цей коефіцієнт перевищує 1, що говорить про швидку реалізацію товарно-матеріальних запасів підприємства. З 2017 р. цей показник починає знижуватись, що говорить про зниження попиту

на продукцію.

Коефіцієнт оборотності основних засобів характеризує ефективність використання основних засобів підприємства. Протягом досліджуваного періоду цей показник має тенденцію до зниження, що говорить про старіння техніки та обладнання підприємства.

Коефіцієнт оборотності власного капіталу показує ефективність використання власного капіталу підприємства. Попри те, що цей показник має тенденцію до зниження, його значення є доволі високим, що говорить про ефективне використання капіталу.

Висновки до розділу 2

В результаті дослідження динаміки та структури фінансових результатів ТОВ «Іванівка» та стійкості його економічного зростання встановлено наступне.

1. Підприємство має стійке фінансове становище. Чистий дохід підприємства від реалізації продукції з кожним роком зростає. Проте валовий прибуток не має чіткої тенденції, в 2017 році, за рахунок збільшення собівартості продукції, він зменшився вповнину, в порівнянні з попереднім роком. Фінансовий результат від операційної діяльності з кожним роком зменшується за рахунок збільшення інших операційних витрат. Чистий фінансовий результат протягом досліджуваного періоду має позитивний результат і в 2019 році становить 16542 тис. грн.

2. Власний оборотний капітал підприємства має тенденцію до росту. Всі запаси підприємства покриваються власними оборотними коштами, підприємство не залежить від зовнішніх кредиторів.

3. Аналіз рентабельності підприємства показав, що підприємство є рентабельними за всіма статтями балансу. Аналіз ділової активності підприємства показав, що підприємство платоспроможне, конкурентоспроможне, зобов'язання виконуються вчасно та у повній мірі.

Коефіцієнт незалежності та коефіцієнт фінансової стійкості мають значення, яке перевищує нормативне 0,5 та майже дорівнює 1 (є більшим за 0,95), що є свідчення повної самостійної незалежності та стійкості підприємства, платоспроможності та динамічного функціонування.

4. Коефіцієнт стійкості економічного зростання з кожним роком зменшується, що є негативною тенденцією та свідчить про зниження потенціалу підприємства та уповільнення зростання. Причиною цього є зменшення обсягу чистого прибутку підприємства. Тож, підприємству необхідно працювати в напрямку підвищення доходу та зниження витрат на одиницю продукції.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ НАПРЯМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТОВ «ІВАНІВКА»

3.1. Прогнозування фінансової рентабельності за моделлю ефекту фінансового важеля

Якщо підприємство має високу чисту рентабельність власного капіталу, то воно в змозі зберігати більше нерозподіленого прибутку на розвиток, тобто на нарощення власних засобів. При забезпеченні фінансування стратегічних потреб підприємства власні засоби виконують ще й гарантійну функцію у відносинах підприємства з контрагентами.

За звичайних умов діяльності суб'єкт господарювання не має повністю використовувати свої позикові можливості. Завжди потрібно залишати резерв «позикової сили», щоб потім скористатися позикою без перетворення диференціалу фінансового важеля у від'ємну величину.

Щоб не втратити платоспроможність при формуванні оптимальної структури капіталу варто враховувати ефект фінансового важеля (левериджу).

Існує два підходи до визначення ефекту фінансового важеля, в залежності від переважання окремих зовнішніх форм фінансування та розвиненості фондового ринку:

- західноєвропейська концепція;
- підхід американської школи фінансового менеджменту.

Згідно з концепцією західноєвропейських науковців, ефект фінансового важеля – це приріст рентабельності власних коштів, отриманий завдяки використанню позикових коштів, не зважаючи на їх платність [48].

Рівень ефекту фінансового важеля (ЕФВ) визначається за формулою 3.1.

$$\text{ЕФВ} = (1 - C_{\text{пп}}) \times (E_P - \text{ССВК}) \times \frac{\text{ПК}}{\text{ВК}} \quad (3.1)$$

де $(1 - C_{пп})$ – податковий коректор;

$(EP - CPCB)$ – диференціал;

ПК/ВК – плече фінансового важеля;

$C_{пп}$ - ставка податку на прибуток;

EP – економічна рентабельність активів (формула 3.2);

ССВК – середня ставка відсотка за кредит;

ПК – середня сума позикового капіталу;

ВК – середня сума власного капіталу.

При цьому:

$$EP = \frac{HPEI}{A} \quad (3.2)$$

де HPEI – нетто-результат експлуатації інвестицій або прибуток до сплати відсотків за кредит та податку на прибуток;

A – сума активу балансу.

Податковий коректор показує якою мірою проявляється ефект фінансового важеля залежно від різного рівня оподаткування прибутку. Цей показник діє тим ефективніше, чим більше витрат за використання позикового капіталу включено до витрат, що формують оподаткований прибуток.

Диференціал фінансового важеля є головною умовою досягнення позитивного ефекту від використання позикових коштів. Позитивний ефект досягається в тому випадку, коли диференціал позитивний, тобто рівень прибутку, одержаний від використання активів, більше за витрати на залучення та обслуговування позикових коштів.

Плече фінансового важеля посилює позитивний чи негативний ефект, одержаний за рахунок диференціала. При позитивному значенні останнього, будь-яке збільшення коефіцієнта фінансового важеля буде викликати ще більший приріст рентабельності власного капіталу, а при негативному значенні – збільшення коефіцієнта фінансового важеля буде приводити до ще

більшого зниження рентабельності власного капіталу [49].

Розрахунок показника ефекту фінансового важеля для ТОВ «Іванівка» в 2016-2019 рр. наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок ефекту фінансового важеля ТОВ «Іванівка»

№ п/п	Показники	Рік			
		2016	2017	2018	2019
1	Сума активу балансу, тис. грн.	153019	178316	200254	219086
2	Середня сума власного капіталу, тис. грн.	123882	162006	185055	205208
3	Середня сума позикового капіталу, тис. грн.	96368,5	3661,5	4230,5	4462
4	Прибуток до сплати податків, тис. грн.	53917	22332	23765	16542
5	Ставка податку на прибуток, %	0	0	0	0
6	Економічна рентабельність активів, ч. од.	0,35	0,13	0,12	0,08
7	Сума відсотків за кредит, тис. грн.	0	0	0	0
8	Ефект фінансового важелю, %	27,41	0,28	0,27	0,16

ТОВ «Іванівка» не користується банківськими кредитами, а зобов'язання складаються з поточної кредиторської заборгованості. Якщо в 2017-2018 рр. значення ефекту фінансового важелю не має значної різниці, то в 2016 р. цей показник значно вище. Це пов'язано з великим розміром позикового капіталу в 2016 році.

Важливі правила щодо фінансового важеля:

- вигідною є позика, яка приносить підприємству збільшення рівня ЕФВ;
- ризик кредитора виражається через величину диференціала: чим більше диференціал, тим ризик менше, і навпаки;
- збільшення плеча фінансового важеля може призвести до негативних наслідків, тому його значення треба регулювати в залежності від диференціала;
- диференціал не має бути негативним;
- оптимальний ЕФВ має дорівнювати $1/3 - 1/2$ рівня економічної рентабельності активів.

Американська школа фінансового менеджменту розглядає показник ефекту фінансового важеля як ступінь еластичності чистого прибутку та

валового прибутку (прибутку до сплати відсотків за кредит та податків зі збуту). Відповідно до цієї школи ефект фінансового важеля демонструє на скільки відсотків зміниться чистий прибуток при зміні валового прибутку на 1% та дозволяє оцінити можливість росту фінансової рентабельності та чистого прибутку на одну акцію [50]. Ефект фінансового важеля можна розрахувати за формулою 3.3.

$$EФВ = \frac{\nabla ЧП\%}{\nabla ВП\%} = \frac{\nabla ЧП}{ЧП} \times \frac{ВП}{\nabla ВП} = \frac{\nabla ВП \times (1 - C_{пп}) \times ВП}{(ВП - В) \times (1 - C_{пп}) \times \nabla ВП} = \frac{ВП}{ВП - В} \quad (3.3)$$

де ЕФВ – ефект фінансового важеля;

$\nabla ЧП\%$ - приріст чистого прибутку, %;

$\nabla ВП\%$ - приріст валового прибутку, %;

ЧП – сума чистого прибутку, тис. грн.;

ВП – сума валового прибутку (прибуток до сплати відсотків за кредит та податків з прибутку), тис. грн.;

$C_{пп}$ – ставка податку на прибуток;

В – сума відсотків за кредит.

Описані підходи для оцінки ефекту фінансового важеля не суперечать один одному. При застосуванні підходу американської школи фінансового менеджменту до оцінки ефекту фінансового важеля можливий рівень фінансової рентабельності у плановому періоді може бути розрахований за допомогою формули 3.4.

$$\Phi P_{п} = \Phi P_{з} \times (1 + EФВ \times I_{ВП}) \quad (3.4)$$

де $\Phi P_{п}$ – рівень фінансової рентабельності у плановому періоді;

$\Phi P_{з}$ – рівень фінансової рентабельності у звітному періоді;

ЕФВ – ефект фінансового важеля;

$I_{ВП}$ – індекс росту валового прибутку, виражений десятковим дробом.

В таблиці 3.2 наведені дані для розрахунку фінансової рентабельності в прогнозному році.

Таблиця 3.2

Вихідні дані для прогнозування фінансової рентабельності ТОВ «Іванівка»

№ п/п	Показники	Рік			
		2016	2017	2018	2019
1	Приріст чистого прибутку, %	22,17	-58,58	6,42	-30,39
2	Приріст валового прибутку, %	38,01	-51,05	0,10	-18,81
3	Ефект фінансового важеля	27,41	0,28	0,27	0,16
4	Фінансова рентабельність	0,36	0,13	0,12	0,08
5	Індекс росту валового прибутку темп росту	1,38	0,49	1,00	0,81

Розрахуємо можливий рівень фінансової рентабельності в 2020 році:

$$\text{ФР}_{2020} = 0,08 \times (1 + 0,16 \times 0,86) = 0,1$$

Отже, в 2020 р. показник фінансової рентабельності для ТОВ «Іванівка» складе 10%. Графічно динаміку фінансової рентабельності підприємства можна зобразити на рис.3.1.

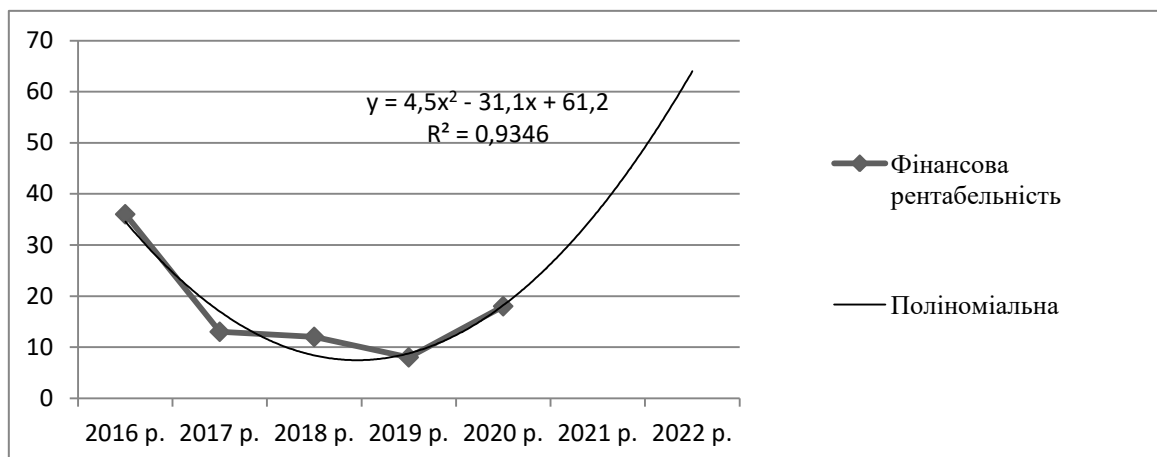

Рис. 3.1. Прогнозування динаміки фінансової рентабельності ТОВ «Іванівка» за моделлю ефекту фінансового важеля

Знання механізму впливу фінансового важеля на рівень прибутковості власного капіталу й рівень фінансового ризику дає можливість цілеспрямовано управляти як вартістю, так і структурою капіталу підприємства.

Якщо в 2020 році фінансова рентабельність ТОВ «Іванівка» складе 10%, то чистий прибуток буде в розмірі 22472 тис. грн., а власний капітал

підприємства – 235950 тис. грн. Змоделюємо залежність обсягу чистого прибутку від коефіцієнту фінансової рентабельності та відобразимо на рис. 3.2.

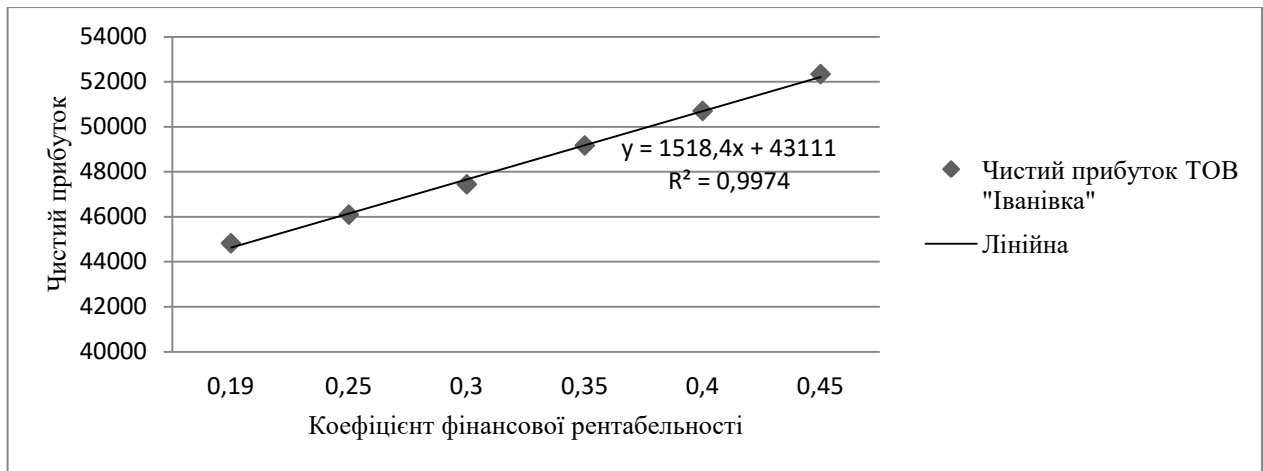

Рис. 3.2. Регресійна модель залежності показника чистого прибутку від фінансової рентабельності ТОВ «Іванівка»

За результатами аналізу зв'язку між показником чистого прибутку та коефіцієнтом фінансової рентабельності було встановлено, що ці показники прямо корелюють між собою. При збільшенні коефіцієнта фінансової рентабельності на 1п чистий прибуток підприємства збільшиться на 1518,4 тис. грн. Під час побудови моделі були обчислені параметри, що характеризують її надійність. Так, коефіцієнт детермінації R^2 становить 0,99, що свідчить про те, що модель є надійною й зображає взаємозалежність досліджуваних факторів з високим рівнем точності.

3.2. Моделювання параметрів стійкого економічного розвитку ТОВ «Іванівка»

Управління сталим розвитком підприємства є надзвичайно актуальним напрямком наукового пошуку в сучасних умовах. В основі процесу управління сталим розвитком підприємства лежить система управління, яка дозволяє комплексно підходити до процесу взаємодії різних підсистем, які приймають участь в управлінських процесах. Система управління підприємством

розглядається за окремими функціональними сферами діяльності, у вирішенні проблем підвищення економічної ефективності діяльності, покращення певних функцій і т. д.

Фінансова стабілізація досягнута при умові, що підприємство вийшло на рубіж фінансової рівноваги, цей факт підтверджується показниками фінансової структури капіталу та гарантує достатню фінансову стійкість. Стратегічний механізм фінансової стабільності базується на використанні моделі стійкого економічного зростання підприємства. Дана модель має різні математичні варіанти, які залежать від базових показників фінансової стратегії підприємства, що використовуються. Дивлячись на те, що ці базові показники кількісно та функціонально взаємопов'язані, результати розрахунку залишаються незмінними. Базовий варіант моделі стійкого зростання підприємства наведено в формулі 3.5 [51].

$$\Delta\text{ЧД} = \frac{\text{ЧП} \times \text{ККП} \times \text{А} \times \text{КО}_a}{\text{ЧД} \times \text{ВК}} \quad (3.5)$$

де $\Delta\text{ЧД}$ – можливий темп приросту чистого доходу від реалізації продукції, виражений десятковим дробом;

ЧП – сума чистого прибутку;

ККП – коефіцієнт капіталізації чистого прибутку, виражений десятковим дробом;

А – вартість активів підприємства;

КО_a – коефіцієнт оборотності активів, разів;

ЧД – чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг);

ВК – сума власного капіталу підприємства.

Для економічної інтерпретації моделі можна використати метод розширення моделі, в результаті чого модель отримає наступний вигляд (формула 3.6):

$$\Delta\text{ЧД} = \frac{\text{ЧП}}{\text{ЧД}} \times \text{ККП} \times \frac{\text{А}}{\text{ВК}} \times \text{КО}_a \quad (3.6)$$

де $\frac{ЧП}{ЧД}$ - коефіцієнт рентабельності реалізації продукції;

$\frac{А}{ВК}$ - коефіцієнт левериджу активів.

З даної моделі можна побачити, що можливий темп приросту обсягів реалізації продукції складається з добутку чотирьох коефіцієнтів, досягнутих за умови рівноважного стану підприємства: коефіцієнта рентабельності реалізації продукції, коефіцієнта капіталізації чистого прибутку, коефіцієнта левериджу активів та коефіцієнта оборотності активів.

Розрахуємо можливий темп приросту обсягу чистого доходу ТОВ «Іванівка» в 2019 р.:

$$\Delta ЧД_{2019} = \frac{16542}{115172} \times 0,46 \times \frac{219086}{213479} \times 0,55 = 0,037$$

Отже, оптимальний приріст чистого доходу від реалізації продукції ТОВ «Іванівка» в 2019 р. має становити 3,7%, а дохід від реалізації - 130927 тис. грн. Проте фактичний приріст чистого доходу в 2019 році склав -8,78%, а чистий дохід – 115172 тис. грн. Така різниця між оптимальним та фактичним значенням приросту говорить про нестійке фінансове зростання підприємства та необхідність перегляду стратегії фінансової діяльності ТОВ «Іванівка».

Важливим елементом формування стратегії підприємства є передбачення можливих або бажаних змін фінансових результатів. Тож, прогнозування являє собою основу розробки довготермінових та середньотермінових прогнозів щодо економіки підприємства як в цілому, так і окремих його підрозділів.

Прогнозування дає можливість одержання науково обгрунтованого висновку про можливі фінансові результати, термін досягнення бажаних результатів та навпаки – попередити про небажані зміни та необхідність прийняття певних рішень.

Найбільш розробленим та ефективним є метод екстраполяції. Даний метод спирається на статистично обгрунтовані тенденції зміни тих, чи інших кількісних характеристик підприємства. Через те, що даний метод базується на

даних минулого і теперішнього часу, він не дає точних результатів на тривалий термін, а зі збільшенням часу прогнозу – збільшується й похибка. Тож, метод екстраполяції дає позитивний результат максимум на 5-7 років.

Одним з поширених способів моделювання тенденцій часового ряду є метод математичної екстраполяції, яка визначає поширення закону зміни функції з області її спостереження на область, яка знаходиться поза відрізком спостереження. Функція являє собою найпростішу математично-статистичну модель, котра показує залежність об'єкта прогнозування від часу. Екстраполяцію в загальному її вигляді можна подати як обчислення значення функції (3.7):

$$Y_{t+1} = f(y_t) \quad (3.7)$$

де (Y_{t+1}) – екстраполююче значення рівняння;

(y_t) – рівень, прийнятий за базу екстраполяції;

1 – період попередження (відрізок часу від моменту, для якого є останні статистичні дані про підприємство, до моменту, до якого відноситься прогноз).

Скористаємося однофакторними прогнозуючими функціями, прогнозований показник яких залежить лише від одної факторіальної ознаки. Зазвичай, в економічному прогнозуванні час як головний чинник аргументу. Програма MS Excel підтримує наступні форми тренду:

– лінійна – описує процеси, котрі рівномірно змінюються протягом періоду та мають стабільні прирости ординат. Має вигляд рівняння (3.8):

$$Y_t = a + bt \quad (3.8)$$

де a - початковий рівень тренду на момент, прийнятий за початок відліку;

b – середня зміна показника за одиницю часу (коефіцієнт нахилу лінії тренду).

– експоненціальна – використовується за умови, що у вихідному тимчасовому ряді спостерігається або більш-менш постійне відносне зростання, або стійкість зміни показників відносного росту. Має вигляд рівняння (3.9):

$$Y_t = ce^{kt} \quad (3.9)$$

де c - початковий рівень тренду;

e – експонента, константа зі значенням 2,71;

k - константа тренду, яка виражає темп зміни показника.

Найпоширенішим методом прогнозування є екстраполяція тренду за минулий період. Під екстраполяцією тренду розуміють продовження тенденції, виявленої в процесі аналізу, за межі побудованого на основі емпіричних даних ряду динаміки. Тренд – характеристика основної закономірності руху в часі, виключаючи випадкові коливання, тобто тривала тенденція зміни економічних показників.

Умовою використання даного методу є сталість чинників, які формують виявлений тренд, а принциповим моментом – виявлення тренду, характерного для досліджуваного ряду динаміки. Якщо спостерігається більш-менш стійка лінійна залежність значення досліджуваного показника (x) від часового інтервалу (t), то для виявлення тренду доцільно побудувати пряму, яка описується лінійною регресією.

Програма MS Excel підтримує поліноми від 1 до 6 степеня. Інструменти роботи з трендами дозволяють одержати не лише графічне зображення тренду, а й його рівняння. Також можлива екстраполяція часового ряду на певну кількість кроків чи вперед, чи назад.

Є велика кількість видів кривих зростання призначених для зображення економічних процесів. Та для правильного вибору треба знати особливості застосування кожної з них.

Здійснимо побудову лінійного тренду з використанням інструментів MS Excel для отримання прогнозних показників.

Щоб отримати первісну інформацію, яка потрібна для здійснення фінансового прогнозування показників стійкого економічного зростання ТОВ «Іванівка», розглянемо статистичну інформацію обсягу цих показників за період з 2013 р. до 2019 р.. Інформація про величину цих показників ТОВ «Іванівка» протягом відповідних років наведена у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Показники фінансового зростання ТОВ «Іванівка» за 2013-2019 рр.

Рік	Чистий дохід від реалізації, тис. грн.	Чистий прибуток, тис. грн..	Активи, тис. грн.	Власний капітал, тис. грн.
2013	63920	29817	217689	24389
2014	74893	37542	243920	52790
2015	85432	44133	287481	96923
2016	104600	53917	153019	150840
2017	121029	22332	178316	173172
2018	126256	23765	200254	196937
2019	115172	16542	219086	213479

З даних таблиці 3.3 видно, що значення показників постійно зростають, виключенням є лише зменшення активів в 2016 році. Наявність чіткої тенденції за тривалий період є важливою передумовою для отримання максимально точних результатів прогнозу, що показує максимальну придатність даної інформації для використання в процесі прогнозування.

Скористаємося методом побудови поліноміального тренду другого степеню на основі наведених вище абсолютних даних попередніх періодів та визначимо прогнозне значення чистого доходу ТОВ «Іванівка» в 2020 році. Результати зобразимо на рисунку 3.3.

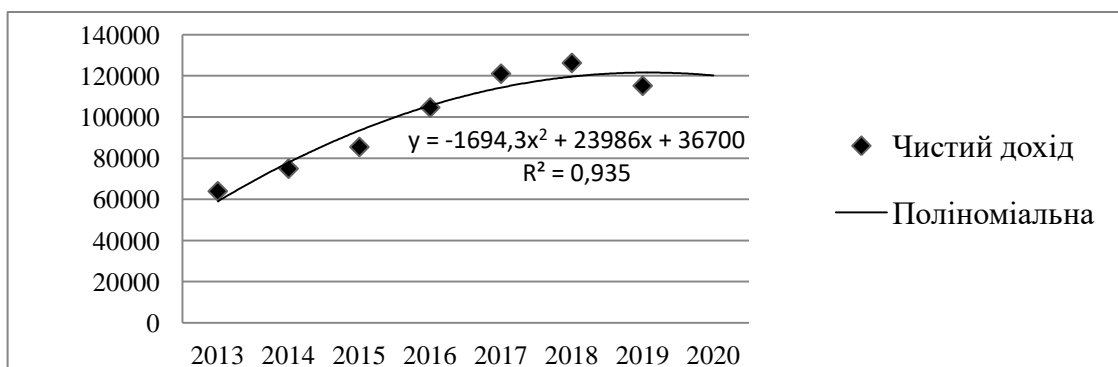

Рис. 3.3. Динаміка обсягу чистого доходу ТОВ «Іванівка»

На рисунку 3.3 зображена динаміка обсягу чистого доходу в період з 2013 по 2019 р. Також зображено рівняння тренду, побудоване на основі поліноміального згладжування та коефіцієнт детермінації, який характеризує точність прогнозних значень досліджуваного показника.

Для оцінки точності даного прогнозу побудуємо таблицю 3.4, в котрій зобразимо прогноз доходу ТОВ «Іванівка» на період 2016-2019 рр. здійснений за допомогою рівняння поліноміального тренду та порівняємо з наявними фактичними даними про розмір чистого доходу за цей період, також зробимо прогнозування розміру чистого доходу на 2020 р.

Таблиця 3.4

Порівняльна таблиця фактичного та спрогнозованого обсягу чистого доходу
ТОВ «Іванівка»

Рік	Фактичне значення обсягу чистого доходу, тис. грн.	Прогнозне значення чистого доходу, тис. грн.
2013	63920	58991
2014	74893	77894
2015	85432	93409
2016	104600	105535
2017	121029	114272
2018	126256	119621
2019	115172	121581
2020	-	120152

Отже, проаналізувавши отримані дані, можна зробити висновок про значний рівень точності прогнозних показників. Тож, можна використовувати отриманий результат для 2020 р. як прогнозний показник обсягу чистого доходу ТОВ «Іванівка» на відповідний рік.

За даним прогнозом приріст чистого доходу в 2020 році складе 4,3%. Тож, приріст чистого доходу, спрогнозований за моделлю стійкого зростання та за методом екстраполяції, має схожі значення (відхилення становить 0,2%).

Динаміку чистого прибутку ТОВ «Іванівка» та його прогнозне значення на 2020 рік зобразимо на рис. 3.4, а в табл. 3.5 здійснимо порівняння фактичних та прогнозних показників. Найбільшу точність для прогнозування чистого прибутку дає поліноміальний тренд, тож розрахунок прогнозного значення здійснимо за допомогою поліноміального рівняння третього ступеня. Через нестабільну динаміку даного показника зменшується точність прогнозу, достовірність складає 0,72.

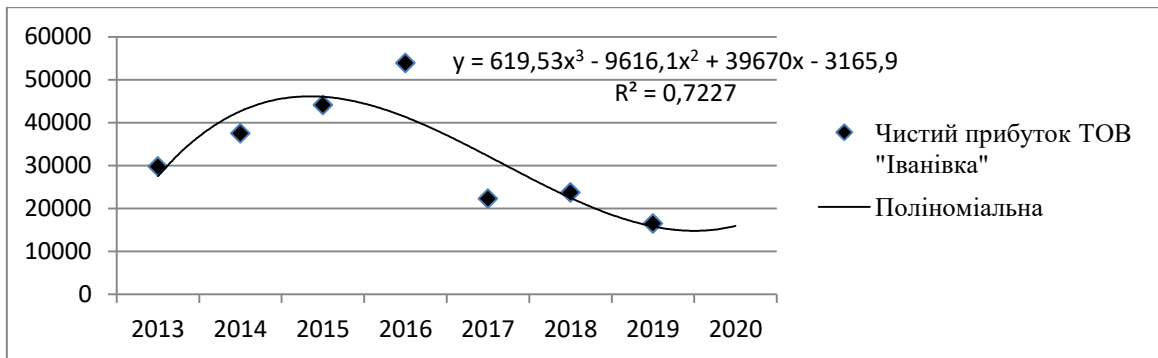

Рис. 3.4. Динаміка обсягу чистого прибутку ТОВ «Іванівка»

На рис. 3.4 здійснене прогнозування динаміки обсягу чистого прибутку ТОВ «Іванівка» за поліноміальним трендом. Динаміка показника є нестабільною, а лінія тренду – спадна.

Таблиця 3.5

Порівняльна таблиця фактичного та спрогнозованого обсягу чистого прибутку ТОВ «Іванівка»

Рік	Фактичне значення обсягу чистого прибутку, тис. грн.	Прогнозне значення чистого прибутку, тис. грн.
2013	29817	43449
2014	37542	38550
2015	44133	34203
2016	53917	30347
2017	22332	26925
2018	23765	23889
2019	16542	21196
2020	-	18806

Тож, за даним прогнозом обсяг чистого прибутку ТОВ «Іванівка» в 2020 році складе 18806 тис. грн., приріст показника складе майже 14%.

Динаміку активів ТОВ «Іванівка» протягом 2013-2019 рр., а також їх прогнозне значення в 2020 році відобразимо на рис. 3.5. Найбільшу точність для прогнозу обсягу активів має поліноміальний тренд третього степеня, тому розрахунок прогнозних значень здійснимо за поліноміальним рівнянням. Через нестабільність показника точність прогнозу становить 0,49.

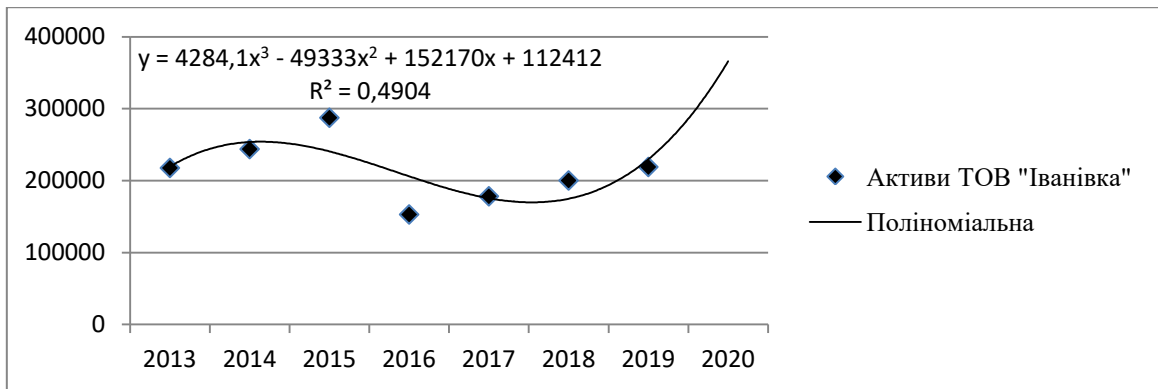

Рис. 3.5. Динаміка обсягу активів ТОВ «Іванівка»

Порівняння фактичних та спрогнозованих показників обсягу активів ТОВ «Іванівка» здійснено в табл. 3.6.

Таблиця 3.6

Порівняльна таблиця фактичного та спрогнозованого обсягу активів ТОВ «Іванівка»

Рік	Фактичне значення обсягу активів, тис. грн.	Прогнозне значення обсягу активів, тис. грн.
2013	217689	219533
2014	243920	253693
2015	287481	240596
2016	153019	205946
2017	178316	175449
2018	200254	174809
2019	219086	229731
2020	-	365919

Отже, за даним прогнозом в 2020 році значення активів ТОВ «Іванівка» сягне 365919 тис. грн. Коефіцієнт детермінації в даному випадку становив лише 0,49, що говорить про невисоку достовірність прогнозу.

Скористаємося методом побудови лінійного тренду на основі наведених в табл. 3.3 даних попередніх періодів та визначимо прогнозне значення обсягу власного капіталу ТОВ «Іванівка» в 2020 році. Результати зобразимо на рисунку 3.6.

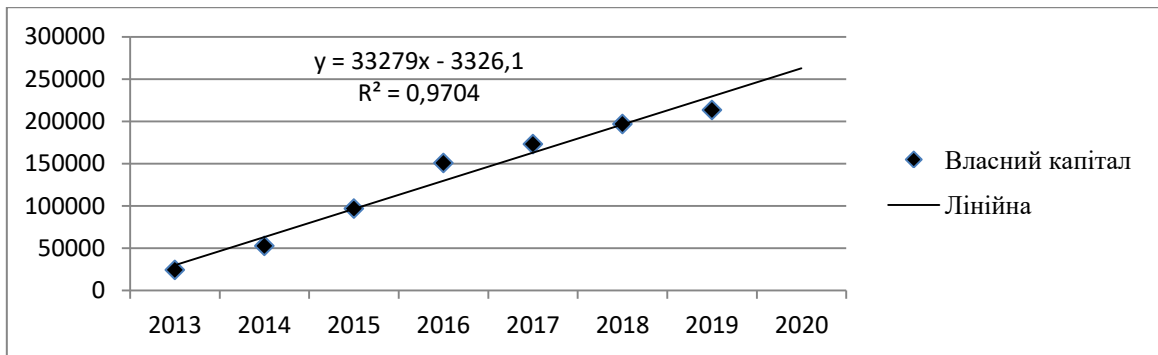

Рис. 3.6. Динаміка обсягу власного капіталу ТОВ «Іванівка»

Для показника власного капіталу найвищу достовірність має прогнозування за допомогою лінійного тренду. За допомогою лінійного рівняння спрогнозуємо даний показник та порівняємо з фактичними даними (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Порівняльна таблиця фактичного та спрогнозованого обсягу власного капіталу ТОВ «Іванівка»

Рік	Фактичне значення обсягу власного капіталу, тис. грн.	Прогнозне значення обсягу власного капіталу, тис. грн.
2013	24389	29953
2014	52790	63232
2015	96923	96511
2016	150840	129790
2017	173172	163069
2018	196937	196348
2019	213479	229627
2020	-	262906

Прогноз обсягу власного капіталу ТОВ «Іванівка» має високий рівень точності. В 2020 році обсяг власного капіталу складе 262906 тис. грн. (приріст становить 23%).

За спрогнозованими показниками та за умови незмінності інших показників розрахуємо оптимальний темп приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка» в 2020 році, для цього скористаємося формулою 3.6.

$$\Delta\text{ЧД}_{2020} = \frac{18806}{120152} \times 0,46 \times \frac{365919}{262906} \times 0,55 = 0,055$$

Отже, оптимальний приріст чистого доходу в 2020 році становитиме 5,5%, тобто чистий дохід складе 121506 тис. грн. Саме такий приріст чистого доходу забезпечить стійке економічне зростання ТОВ «Іванівка».

За спрогнозованими показниками змодельємо залежність приросту чистого доходу від збільшення таких показників як: коефіцієнт рентабельності реалізації продукції (рис. 3.7), коефіцієнт капіталізації чистого прибутку (рис. 3.8) , коефіцієнт левериджу активів (рис. 3.9) та коефіцієнт оборотності активів (рис. 3.10).

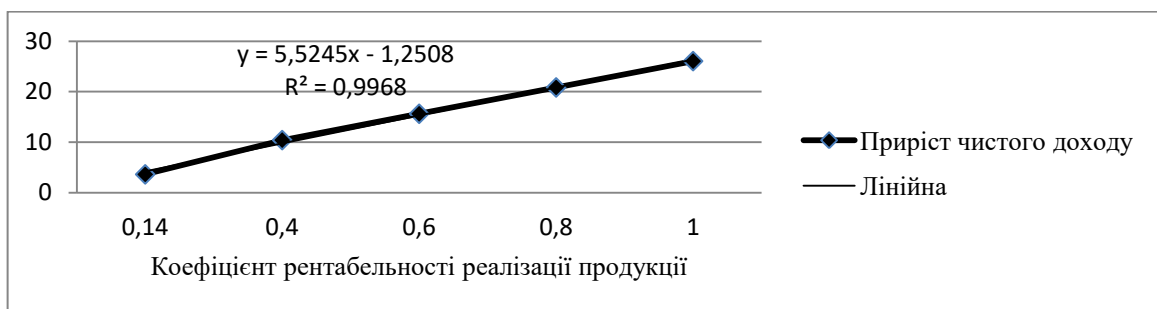

Рис. 3.7. Модель залежності показника приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка» від зміни коефіцієнта рентабельності реалізації продукції

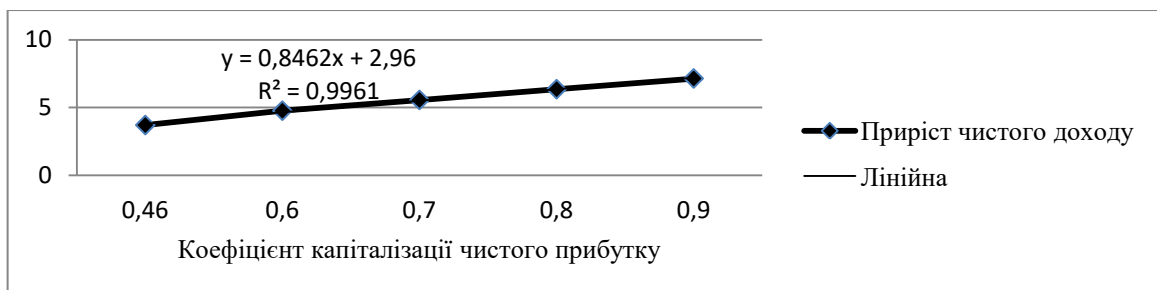

Рис. 3.8. Модель залежності показника приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка» від зміни коефіцієнта капіталізації прибутку

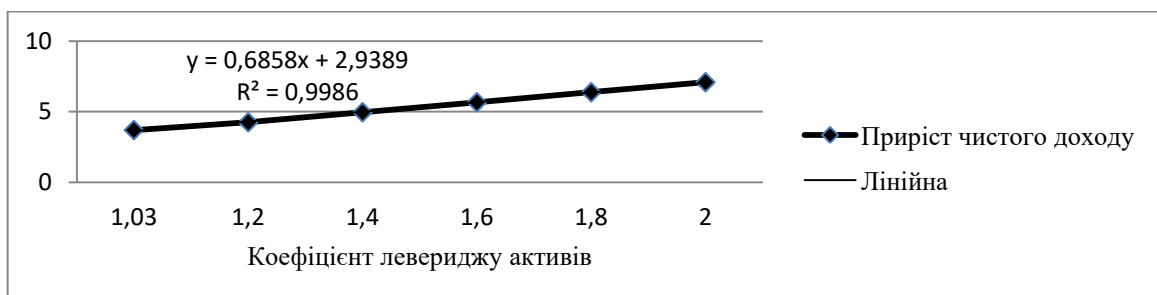

Рис. 3.9. Модель залежності показника приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка» від зміни коефіцієнта левериджу активів

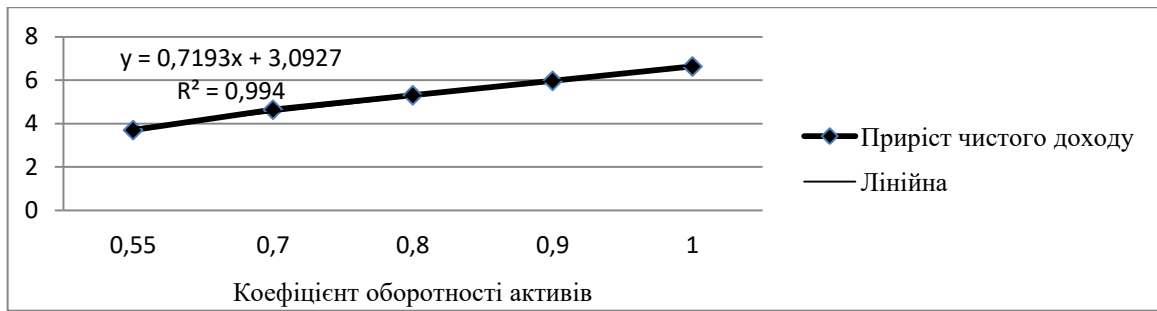

Рис. 3.10. Модель залежності показника приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка» від зміни коефіцієнта оборотності активів

За результатами аналізу зв'язку приросту чистого доходу від наведених коефіцієнтів було встановлено, що ці показники прямо корелюють між собою. Ріст кожного з коефіцієнтів призводить до збільшення приросту чистого доходу ТОВ «Іванівка».

Прогнозування показників фінансової діяльності підприємства є основою для подальшого розвитку підприємства, а в теперішніх умовах нестабільності економічної ситуації в світі дає змогу запобігти значних витрат та підвищити його конкурентоспроможність. Ретельний прогноз фінансових показників діяльності підприємства є важливою інформаційною основою для керівництва підприємства щодо формування та впровадження подальшої стратегії розвитку та корегування короткострокових планів. Задля підвищення ефективності діяльності підприємства, а отже, й для підвищення стійкості економічного зростання, підприємству необхідно збільшувати свій прибуток.

Збільшити чистий прибуток можна за допомогою наступних заходів:

- збільшення обсягу реалізованої продукції, так як між прибутком та обсягом реалізації існує пряма залежність, то чим більше продукції реалізується, при інших рівних умовах, тим більшою є сума прибутку);
- зниження рівня собівартості продукції, в якому найбільш повно відбивається економія матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, якими розпоряджається підприємство;
- вдосконалення нормативів, так як технічно обґрунтовані норми та нормативи, їх своєчасний перегляд, з одного боку, впливають на оплату праці, а

з іншого, - на формування ціни, бо виявлення резервів призводить до зниження суспільно-необхідних витрат робітників;

– впровадження досягнень науково-технічного прогресу, адже прогрес та його ресурсозберігаючий характер забезпечують різкий поворот до інтенсивного розвитку;

– підвищення якості продукції та зменшення втрат від браку;

– більш повне використання вторинних ресурсів;

– оновлення основних фондів, адже технічне переозброєння виробництва покращує економічні показники роботи підприємства.

– ефективний маркетинг, адже він відіграє важливу роль в збуті продукції.

Висновки до розділу 3

На основі аналізу, проведеного в 3 розділі, можна зробити наступні висновки:

1. Надійний та точний прогноз є ефективним інструментом при плануванні діяльності підприємства, за допомогою нього підприємство має можливість вчасно реагувати на будь-які зміни та запобігати небажаних результатів.

2. За допомогою фінансового важеля керівництво може впливати на діяльність підприємства. Фінансовий важіль характеризує пасив балансу, відображаючи проблеми структури капіталу. За моделлю фінансового важеля було здійснено прогнозування фінансової рентабельності в 2020 р. В результаті аналізу, було розраховано, що в 2020 р. фінансова рентабельність ТОВ «Іванівка» складе 19%.

3. При короткостроковому плануванні найпоширенішим є метод екстраполяції. Це зумовлено доволі розвиненим методичним апаратом, нескладним інструментарієм дослідження, швидкістю розрахунків. На основі даного методу можна зробити прогноз фінансових результатів на найближчий

період, а це має велике значення для стратегічного планування розвитку підприємства.

Результати, отримані за допомогою методу екстраполяції, говорять про те, що в ТОВ «Іванівка» є тенденція до збільшення обсягу чистого доходу та прибутку, активів та власного капіталу. Прогнозування здійснювалось на основі семи попередніх років (2013-2019 рр.). За допомогою поліноміального тренду, ми здійснили прогноз обсягу чистого доходу на 2020 р. Згідно з прогнозом, в 2020 році чистий дохід ТОВ «Іванівка» складе 120152 тис. грн. Прогнозування чистого прибутку ТОВ «Іванівка» було здійснено за допомогою експоненціального тренду, даний показник становить 18806 тис. грн. Обсяг активів ТОВ «Іванівка» в 2020 році сягне 259699 тис. грн., прогнозування було здійснено за допомогою поліноміального тренду другого ступеню. Прогнозування обсягу власного капіталу здійснювалося за допомогою лінійного тренду, його значення в 2020 році складе 252906 грн.

Тож, за незмінних умов діяльності ТОВ «Іванівка» буде збільшувати показники фінансової діяльності з кожним роком.

4. За моделлю стійкого зростання підприємства ми розрахували оптимальний темп приросту обсягу чистого доходу ТОВ «Іванівка». В 2019 р. приріст даного показника складе 3,7%, проти фактичного -8,78%. Що говорить про нестійке фінансове зростання ТОВ «Іванівка». Оптимальний приріст чистого доходу в 2020 році складе 5,5%, тож саме такий приріст забезпечить підприємству стійке економічне зростання. Тож, для отримання такого приросту чистого доходу були запропоновані шляхи підвищення обсягу прибутку підприємства.

ВИСНОВКИ

Результати дослідження, проведеного в дипломній роботі, вирішують науково-практичне завдання: покращення методичних підходів та практичних рекомендацій щодо формування та функціонування економічного механізму забезпечення сталого розвитку ТОВ «Іванівка». Тож, під час проведення дослідження були отримані наступні результати:

1. Під час аналізу теоретичних джерел було визначено поняття прибутку та його роль в забезпеченні стійкого економічного зростання. Прибуток являє собою економічну категорію для якої до сих пір не існує єдиного визначення. Дане поняття існувало ще до нашої ери та завжди було спірним. Вивчивши підходи різних вчених до трактування категорії «прибуток», узагальнивши їхні думки, можна сформулювати наступне визначення даної категорії. Прибуток – це дохід на вкладений капітал, котрий є винагородою підприємцю за ризик, мотив його діяльності та який розраховується як різниця між сукупним доходом та сукупними витратами. Прибуток має вирішальну роль в стимулюванні росту ефективності виробництва, збільшенні матеріальної зацікавленості працівників, у досягненні високих результатів діяльності.

2. Результативність господарської діяльності залежить від управління розподілом та використанням прибутку. Розподіл прибутку відбувається в 2 етапи: розподіл прибутку до оподаткування та розподіл та використання чистого прибутку. Після чого чистий прибуток або розподіляється, або залишається на підприємстві у вигляді нерозподіленого прибутку. Для забезпечення контролю над цими процесами на підприємстві створюють спеціальні внутрішні підрозділи, які розробляють та приймають рішення щодо формування та ефективного використання прибутку, та несуть відповідальність за результати своїх рішень.

3. Стійкість підприємства передбачає такий його стан, при якому воно функціонує стабільно, реагує на зміни як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищах, здатність підприємства повертатися в стан рівноваги. Для

забезпечення стійкості підприємству необхідно визначити фактори впливу, на його стабільність, та вміти ними управляти задля нівелювання негативного їх впливу.

4. В дипломній роботі проаналізовано фінансові результати діяльності ТОВ «Іванівка» в період з 2016р. по 2019 р. Показники прибутку підприємства не мають чіткої динаміки, спільним є лише їх зменшення в 2019 році. Чистий прибуток в даному році зменшився на 30% та становить 16542 тис. грн.. Найбільшу частку в доходах підприємства займає чистий дохід від реалізації продукції, а в витратах – собівартість продукції.

Також було розраховано вплив факторів на прибуток ТОВ «Іванівка». Після проведених розрахунків можна зробити висновок, що на зменшення прибутку в 2019 році значний вплив мало зменшення обсягу реалізації продукції.

5. Було проведено аналіз ефективності використання прибутку. Валовий прибуток протягом 2017-2019 рр. становив близько 20%, це говорить про те, що продажна ціна на 20% вища за ціну виробництва. Коефіцієнт операційного прибутку показав, що в 2019 році на 1 гривню виручки від реалізації приходиться 14 копійок операційного прибутку. При аналізі використання прибутку було визначено, що підприємство спрямовує свій прибуток на капіталізацію. При розрахунку показників рентабельності було виявлено їх чітку тенденцію до зниження в 2019 році.

6. Після здійснення аналізу фінансового стану та стійкості економічного зростання ТОВ «Іванівка» можна зробити висновок, що підприємство має достатню кількість ресурсів для погашення його поточних зобов'язань, підприємство не користується кредитами банків, тому не має довгострокових зобов'язань. Підприємство платоспроможне й незалежне від фінансування з зовнішніх джерел.

7. Прогнозування показників діяльності ТОВ «Іванівка» було здійснено за допомогою ефекту фінансового важеля, моделі стійкого економічного зростання та методу екстраполяції. За допомогою ефекту фінансового важеля

було спрогнозовано показник фінансової рентабельності в 2020 році, він становитиме 19%. Оптимальний приріст чистого доходу, розрахований за моделлю стійкого економічного зростання, складе 5,5%. За допомогою методу екстраполяції розраховали розмір таких фінансових показників, як чистий дохід, чистий прибуток, активи та власний капітал ТОВ «Іванівка». Вони всі мають тенденцію до росту.

8. Для подальшого стійкого зростання ТОВ «Іванівка» можна виділити наступні стратегічні цілі:

1) ефективне і раціональне використання земельних ресурсів, що включає: оптимізацію посівних площ та сівозмін, поліпшення якісних характеристик ґрунтів, додаткове залучення орендованих земель, що сприятиме укрупненню розмірів землекористування фермерських господарств;

2) формування нового економічного механізму з ринковою орієнтацією, яке включає: визначення прибуткових видів діяльності, пошук та розширення ринків збуту сільськогосподарської продукції, маркетингову діяльність, об'єднання інтересів товаровиробників для підвищення їх економічної ефективності та конкурентоспроможності;

3) модернізація матеріально-технічної інфраструктури, що включає: технічну модернізацію сільськогосподарського виробництва на основі ресурсозберігаючих технологій, ефективне використання наявної техніки в своєму господарстві та надання послуг іншим агрокомплексам;

4) забезпечення кадрів, яке включає: ефективне використання наявних трудових ресурсів, підготовку і перепідготовку висококваліфікованих кадрів, вирішення проблеми зайнятості на селі;

5) соціальний розвиток, що включає: створення гарних соціально-економічних умов для залучення молодих кваліфікованих фахівців, розвиток соціальної інфраструктури села, соціальний захист працівників;

6) захист навколишнього середовища, що включає: розробку і здійснення програми заходів з охорони навколишнього середовища і використання природних ресурсів, виробництво екологічно чистої продукції;

7) покращення маркетингу, що включає: організацію збуту та його стимулювання, управління товарами та ціноутворенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Юхименко П. І. Історія економічних учень : навч. посіб. / П. І. Юхименко, П. М. Леоненко. – 3-тє вид., випр.. – К. : Знання-Прес, 2002. – 514 с.
2. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень: Опорний конспект.- К.: МАУП, 1998. – 104 с.
3. Дмитриченко Л. Історія економічних вчень : навч. посіб. / Л. Дмитриченко. – Донецьк : «КИТІС», 1999. – 452 с.
4. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV: [Електронний ресурс]. – <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/436-15>.
5. Бланк И.А. Управление прибылью / И.А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2007. – 768 с.
6. Бойчик І. Економіка підприємства : навч. посіб. / І. Бойчик. – К. : Атіка, 2004. – 344 с.
7. Фінансова діяльність підприємств: Підручник. / Бандурка О. М., Коробов М. Я., Орлов П. І., Петрова К. Я. – К.: Либідь, 2002. – 384 с.
8. Кривицька О. Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України. – 2005. – № 3. – С. 138–146.
9. Данилюк М. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / М. Данилюк. – К.: ЦНП, 2004. – 204 с.
10. Матюшенко І. Фінансовий менеджмент: навч. посіб. / І. Матюшенко. – К.: ЦНП, 2003.- 320 с.
11. Мочерний С. Економічна теорія: навч. посіб / С. Мочерний – К.: Вища школа, 2002. – 435 с.
12. Економічний аналіз фінансових результатів та фінансового стану підприємства: навч. посіб. для вищ. навч. закл. / В.О. Мец. – К.: КНЕУ, 1999. – 437 с.
13. Олійник І. Методичні підходи до визначення беззбиткового обсягу

виробництва сільськогосподарської продукції / І. Олійник // Економіка АПК. – 2008. - № 2. – с. 61-64.

14. Економіка підприємства: Підручник/ За заг. ред. С.Ф. Покропивного. вид. 2-ге, перероб. та доп. – К: КНЕУ, 2001. – 528 с.

15. Поддєрьогін А.М. Фінанси підприємств: підр. / А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк. – К.: КНЕУ, 2006. – 552 с.

16. Біла О.Г. Фінанси підприємств : навч. посібник / О.Г. Біла. – Львів: Магнолія, 2009. – 383 с.

17. Сопко В. В. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: Навч. посібник – К.: КНЕУ, 2006. – 526 с.

18. Патарідзе-Вишенська М. В. Прибуток підприємств: види, роль та функції [Електронний ресурс] / М. В. Патарідзе-Вишенська – Режим доступу до ресурсу: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/eui_2010_1_19.pdf.

19. Турило А.М. Аналітико-графічний підхід до вимірювання якості прибутку підприємства / А.М. Турило, О.А. Зінченко // Економіка промисловості. – 2009. - №4. – С. 171-175. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2009_4_28.

20. Чимирис О.В. // Управління якістю прибутку підприємства. Вісник ДонДУЕТ № 3 2003 р.- С. 310-319.

21. Цибок О.В. // Прибуток у господарській діяльності підприємницьких структур на сучасному етапі трансформації економічної системи. Формування ринкових відносин в Україні № 3 2005 р.- С. 137-140.

22. Нагайчук В. В. Вплив якості прибутку підприємства на його функціонування / В. В. Нагайчук // Економіка розвитку. – 2013. – № 1. – С. 73–77.

23. Докієнко Л.Д. Управління фінансовою стійкістю підприємств торгівлі / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Київ – 2005

24. Новікова О.Ф., Амоша О.І. Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти : моногр. / О.Ф. Новікова, О.І. Амоша, В.П. Антонюк та ін. ; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2012. – 534 с.

25. Самсонова К.В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства / К.В. Самсонова // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. – 2013. – №4. – С. 125-134.

26. Лопатюк Р.І. Теоретичні аспекти інвестиційного забезпечення підприємств аграрної сфери / Р.І. Лопатюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<http://dspace.udpu.org.ua:8080/jspui/bitstream/6789/210/1/Teoretychni%20aspekty%20investytsiinoho%20zabezpechennia%20pidpryiemstv%20ahrarnoi%20sfery.pdf>

27. Кірейцев Г.Г. Фінансовий менеджмент / Г.Г. Кірейцев / Житомир: ЖІТІ, 2001 . – 440 с.

28. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін.; за ред. М.В. Присяжнюка та ін. К.: ННЦ ІАЕ, 2011, с. 1008.

29. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]– Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

30. Загальні вимоги до фінансової звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1: затв. наказом Мінфіну від 07.02.2013 №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>

31. Остап'юк Н. А. Методика оцінки фінансового стану підприємства в умовах інфляції / Н. А. Остап'юк // Вісник ЖДТУ. – 2011. – № 1(55).

32. Фінансовий аналіз / [М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька]. – [2-ге вид.]. – К. : КНЕУ, 2007. – 592 с.

33. Цал-Цалко Ю. С. Фінансова звітність підприємств та її аналіз : навч. посіб. / Ю. С. Цал-Цалко // Фінансовий аналіз : підручник. – К. : Центр учб. л-ри, 2008. – 568 с.

34. Крамаренко Г. О. Фінансовий аналіз : підручник / Г. О. Крамаренко, О. Є. Чорна. – К. : Центр учб. л-ри, 2008 – 392 с.

35. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах. – К. : «Хай-Тек Прес», 2008. – 336 с.
36. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник / Є. В. Мних, Н. С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 536 с.
37. Грабовецький Б. Є. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посіб. / Б. Є. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 281 с.
38. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / К. В. Ізмайлова. – [2-ге вид., переробл. і доповн.]. – К. : МАУП, 2001. – 152 с.
39. Фінансовий аналіз : навч. посіб. / за заг. ред Т. Д. Косової, І. В. Сіменко. – К. : Центр учб. л-ри, 2013. – 440 с.
40. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник / П. Я. Попович. – [3-тє вид., переробл. і доповн.]. – К. : Знання, 2008. – 630 с.
41. Мочаліна З. М. Методичний інструментарій та сучасні проблеми аналізу фінансових результатів / З. М. Мочаліна, О. В. Поспелов // Комунальне господарство міст : наук.-техн. зб. – 2011. – № 98. – С. 221–227.
42. Тютюнник В. Факторний аналіз прибутку // Справочник економіста. – 2010. – № 10. – С. 35- 42.
43. Індекс інфляції (індекс споживчих цін) в Україні [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://services.dtkr.ua/catalogues/indexes/3>.
44. Сидяга Б. Механізми управління формуванням і використанням прибутку підприємствами / Б. Сидяга // Галицький економічний вісник. – 2010. – № 1(26). – С. 41-45.
45. Бойчик І. М. Економіка підприємства: навч. посіб. / І.М.Бойчик.– К. : Атіка, 2012. – 543 с.
46. Приказюк О.В. Методика оцінки рентабельності підприємства / О.В. Приказюк // Облік і фінанси АПК. – 2006. – № 5 – С. 100-105.
47. Тютюнник Ю. М. Фінансовий аналіз. Частина II. Полтава: РВВ ПДАА, 2014. 394 с.

48. Брігхем, Є.Ф. Основи фінансового менеджменту : пер. з англ. / Є. Ф. Брігхем ; ДНУ ім. Т. Г.Шевченка. – К. : ВАЗАКО : Молодь, 1997. – 1000 с. – ISBN 5-7720-0943-5.

49. Сініцин О. О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу [Електронний ресурс] / О. О. Сініцин. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=3334>.

50. Школьник, І. О. Фінансовий менеджмент [Текст] : навчальний посібник / І. О. Школьник, І. М. Боярко, Б. І. Сюркало. – Суми : Університетська книга, 2009. – 300 с. – ISBN: 978-966-680-439-9.

51. Гаркуша Н. М. Методи прийняття рішень в аналізі та аудиті / Н. М. Гаркуша, О. В. Цуканова, О. О. Горошанська. – Київ: Знання, 2012. – 591 с.

ДОДАТОК А

ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ТОВ «ІВАНІВКА» ЗА 2019 Р.

Таблиця А.1

Баланс (звіт про фінансовий стан) ТОВ «Іванівка» (2019 р.)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 1 "Загальні вимоги до фінансової звітності"

	Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІВАНІВКА"	2020 01 01	
Територія ДНІПРОПЕТРОВСЬКА	за СДРПОУ	31004377
Організаційно-правова форма господарювання Товариство з обмеженою відповідальністю	за КОАТУУ	1222055100
Вид економічної діяльності Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	за КОПФГ	240
	за КВЕД	01.11
Середня кількість працівників 98		
Адреса, телефон вулиця Будівельників, буд. 9, смт. КРИНИЧКИ, КРИНИЧАНСЬКИЙ РАЙОН, ДНІПРОПЕТРОВСЬКА обл., 52300	0675575797	

Одиниця виміру: тис. грн. без десятичного знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма №2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)

Складено (зробити позначку "v" у відповідній клітинці):
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку
за міжнародними стандартами фінансової звітності

v

Баланс (Звіт про фінансовий стан)
на **31 грудня 2019** р.

Форма №1 Код за ДКУД **1801001**

А К Т И В	Код рядка	На початок звітної періоду	На кінець звітної періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	12 581	13 447
первісна вартість	1001	13 117	14 150
накопичена амортизація	1002	536	703
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 392	6 247
Основні засоби	1010	49 252	53 132
первісна вартість	1011	84 942	100 298
знос	1012	35 690	47 166
Інвестиційна нерухомість	1015	-	-
Первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	-	-
Знос інвестиційної нерухомості	1017	-	-
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	-	-
Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	-	-
інші фінансові інвестиції	1035	-	-
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	-	-
Відстрочені податкові активи	1045	-	-
Гудвіл	1050	-	-
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	-	-
Залишок коштів у центральованих страхових резервних фондах	1065	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	65 225	72 826
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	75 790	77 438
Виробничі запаси	1101	29 670	15 586
Незавершене виробництво	1102	24 070	22 391
Готова продукція	1103	22 050	39 461
Товари	1104	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Депозити перестрахування	1115	-	-
Векселі одержані	1120	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	15 490	15 748
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	-	1 564
з бюджетом	1135	307	176
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	-	-
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	38 845	42 997
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1 789	3 845
Готівка	1166	1	1
Рахунки в банках	1167	1 788	3 844
Витрати майбутніх періодів	1170	2 808	4 492
Частка перестраховика у страхових резервах	1180	-	-
у тому числі в:			
резервах довгострокових зобов'язань	1181	-	-

Продовження табл. А.1

резервах збитків або резервах належних виплат	1182	-	-
резервах незароблених премій	1183	-	-
інших страхових резервах	1184	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	135 029	146 260
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	200 254	219 086

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	12	12
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	-	-
Капітал у дооцінках	1405	-	-
Додатковий капітал	1410	-	-
Емісійний дохід	1411	-	-
Накопичені курсові різниці	1412	-	-
Резервний капітал	1415	185	185
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	196 740	213 282
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Видучений капітал	1430	(-)	(-)
Інші резерви	1435	-	-
Усього за розділом I	1495	196 937	213 479
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	-	-
Пенсійні зобов'язання	1505	-	-
Довгострокові кредити банків	1510	-	-
Інші довгострокові зобов'язання	1515	-	-
Довгострокові забезпечення	1520	-	-
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	-	-
Цільове фінансування	1525	-	-
Благодійна допомога	1526	-	-
Страхові резерви	1530	-	-
у тому числі:	1531	-	-
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	-	-
резерв незароблених премій	1533	-	-
інші страхові резерви	1534	-	-
Інвестиційні контракти	1535	-	-
Призовий фонд	1540	-	-
Резерв на виплату джек-поту	1545	-	-
Усього за розділом II	1595	-	-
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Векселі видані	1605	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	579	727
розрахунками з бюджетом	1620	726	2 115
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	60	73
розрахунками з оплати праці	1630	223	272
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	-	1 536
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	-	-
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	-	-
Поточні забезпечення	1660	-	-
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	1 729	884
Усього за розділом III	1695	3 317	5 607
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-
Баланс	1900	200 254	219 086

Керівник

Лапочкін Андрій Георгійович

Головний бухгалтер

Савченко Світлана Вікторівна

¹ Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

**Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) ТОВ «Іванівка»
(2019 р.)**

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІВАНІВКА"	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2020	01	01
			31004377		

(найменування)
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)
за Рік 2019 р.

Форма N2 Код за ДКУД **1801003**

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	115 172	126 256
<i>Чисті зароблені страхові премії</i>	2010	-	-
<i>премії підписані, валова сума</i>	2011	-	-
<i>премії, передані у перестраховання</i>	2012	-	-
<i>зміна резерву незароблених премій, валова сума</i>	2013	-	-
<i>зміна частки перестраховиків у резерві незароблених премій</i>	2014	-	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(93 675)	(99 780)
<i>Чисті понесені збитки за страховими виплатами</i>	2070	-	-
Валовий:			
прибуток	2090	21 497	26 476
збиток	2095	(-)	(-)
<i>Дохід (витрати) від зміни у резервах довгострокових зобов'язань</i>	2105	-	-
<i>Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів</i>	2110	-	-
<i>зміна інших страхових резервів, валова сума</i>	2111	-	-
<i>зміна частки перестраховиків в інших страхових резервах</i>	2112	-	-
Інші операційні доходи	2120	23	1 416
<i>у тому числі:</i>	2121	-	-
<i>дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2122	-	-
<i>дохід від використання коїтив, вивільнених від оподаткування</i>	2123	-	-
Адміністративні витрати	2130	(3 054)	(2 743)
Витрати на збут	2150	(489)	(253)
Інші операційні витрати	2180	(1 795)	(1 708)
<i>у тому числі:</i>	2181	-	-
<i>витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю</i>			
<i>витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції</i>	2182	-	-
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190	16 182	23 188
збиток	2195	(-)	(-)
Доход від участі в капіталі	2200	-	-
Інші фінансові доходи	2220	319	432
Інші доходи	2240	41	187
<i>у тому числі:</i>	2241	-	-
<i>дохід від благодійної допомоги</i>			
Фінансові витрати	2250	(-)	(-)
Втрати від участі в капіталі	2255	(-)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(42)
<i>Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні статті</i>	2275	-	-

Продовження табл. А.2

Продовження додатка 2

Фінансовий результат до оподаткування:			
прибуток	2290	16 542	23 765
збиток	2295	(-)	(-)
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-	-
Прибуток (збиток) від припиненої діяльності після оподаткування	2305	-	-
Чистий фінансовий результат:			
прибуток	2350	16 542	23 765
збиток	2355	(-)	(-)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	-	-
Накопичені курсові різниці	2410	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	-	-
Інший сукупний дохід	2445	-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	-	-
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	16 542	23 765

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні затрати	2500	76 682	80 384
Витрати на оплату праці	2505	10 654	9 244
Відрахування на соціальні заходи	2510	2 335	1 996
Амортизація	2515	11 698	9 304
Інші операційні витрати	2520	25 431	27 260
Разом	2550	126 800	128 188

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	-	-
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	-	-
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	-	-
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	-	-
Дивіденди на одну просту акцію	2650	-	-

Керівник

Лапочкін Андрій Георгійович

Головний бухгалтер

Савченко Світлана Вікторівна

Таблиця А.3

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Іванівка» (2019 р.)

Підприємство	ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІВАНІВКА" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДИ		
			2020	01	01
			31004377		

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом)
за Рік 2019 р.

Форма №3 Код за ДКУД 1801004

Стаття	Код	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності			
Надходження від:			
Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	163 851	156 004
Повернення податків і зборів	3005	34	-
у тому числі податку на додану вартість	3006	-	-
Цільового фінансування	3010	-	-
Надходження від отримання субсидій, дотацій	3011	-	-
Надходження авансів від покупців і замовників	3015	5 059	-
Надходження від повернення авансів	3020	604	659
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	319	432
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	-	-
Надходження від операційної оренди	3040	-	-
Надходження від отримання роялті, авторських винагород	3045	-	-
Надходження від страхових премій	3050	-	-
Надходження фінансових установ від повернення позик	3055	-	-
Інші надходження	3095	190	7 771
Витрачання на оплату:			
Товарів (робіт, послуг)	3100	(111 933)	(103 002)
Праці	3105	(8 635)	(7 407)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(2 325)	(1 981)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(14 575)	(13 023)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(6 870)	(5 732)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(7 705)	(7 291)
Витрачання на оплату авансів	3135	(-)	(-)
Витрачання на оплату повернення авансів	3140	(-)	(-)
Витрачання на оплату цільових внесків	3145	(-)	(-)
Витрачання на оплату зобов'язань за страховими контрактами	3150	(-)	(-)
Витрачання фінансових установ на надання позик	3155	(-)	(-)
Інші витрачання	3190	(161)	(14 026)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	32 428	25 427
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності			
Надходження від реалізації:			
фінансових інвестицій	3200	-	-
необоротних активів	3205	-	1 697
Надходження від отриманих:			
відсотків	3215	-	-
дивідендів	3220	-	-
Надходження від деривативів	3225	-	-
Надходження від погашення позик	3230	34 400	31 510
Надходження від вибуття дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3235	-	-
Інші надходження	3250	-	-

Продовження табл. А.3

Витрачання на придбання: фінансових інвестицій	3255	(-)	(-)
необоротних активів	3260	(20 172)	(24 140)
Виплати за деривативами	3270	(-)	(-)
Витрачання на надання позик	3275	(44 600)	(31 925)
Витрачання на придбання дочірнього підприємства та іншої господарської одиниці	3280	(-)	(-)
Інші платежі	3290	(-)	(-)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	-30 372	-22 858
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності			
Надходження від: Власного капіталу	3300	-	-
Отримання позик	3305	-	2 000
Надходження від продажу частки в дочірньому підприємстві	3310	-	-
Інші надходження	3340	-	-
Витрачання на: Викуп власних акцій	3345	(-)	(-)
Погашення позик	3350	-	2 000
Сплату дивідендів	3355	(-)	(1 494)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(-)	(-)
Витрачання на сплату заборгованості з фінансової оренди	3365	(-)	(-)
Витрачання на придбання частки в дочірньому підприємстві	3370	(-)	(-)
Витрачання на виплати неконтрольованим часткам у дочірніх підприємствах	3375	(-)	(-)
Інші платежі	3390	(-)	(-)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	-	-1 494
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	2 056	1 075
Залишок коштів на початок року	3405	1 789	714
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	-	-
Залишок коштів на кінець року	3415	3 845	1 789

Керівник _____

Лапочкін Андрій Георгійович _____

Головний бухгалтер _____

Савченко Світлана Вікторівна _____

Таблиця А.4

Звіт про власний капітал ТОВ «Іванівка» (2019 р.)

Стаття	Код рядка	Зареєстрований (пайовий) капітал	Капітал у дооцінках	Додатковий капітал	Резервний капітал	Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	Неоплачений капітал	Вилучений капітал	Всього
Залишок на початок року	4000	12	-	-	185	196 740	-	-	196 937
Коригування:									
Зміна облікової політики	4005	-	-	-	-	-	-	-	-
Виправлення помилок	4010	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни	4090	-	-	-	-	-	-	-	-
Скоригований залишок на початок року	4095	12	-	-	185	196 740	-	-	196 937
Чистий прибуток (збиток) за звітний період	4100	-	-	-	-	16 542	-	-	16 542
Інший сукупний дохід за звітний період	4110	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	4111	-	-	-	-	-	-	-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	4112	-	-	-	-	-	-	-	-
Накопичені курсові різниці	4113	-	-	-	-	-	-	-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих і спільних підприємств	4114	-	-	-	-	-	-	-	-
Інший сукупний дохід	4116	-	-	-	-	-	-	-	-
Розподіл прибутку:									
Виплати власникам (дивіденди)	4200	-	-	-	-	-	-	-	-
Спрямування прибутку до зареєстрованого капіталу	4205	-	-	-	-	-	-	-	-
Відрахування до резервного капіталу	4210	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку, належна до бюджету відповідно до законодавства	4215	-	-	-	-	-	-	-	-
Сума чистого прибутку на створення спеціальних (цільових) фондів	4220	-	-	-	-	-	-	-	-

Дата (рік, місяць, число)

Підприємство ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ІВАНІВКА" за ЄДРПОУ (найменування)

КОДН		
2020	01	01
31004377		

Звіт про власний капітал
за Рік 2019 р.

Форма №4

Код за ДКУД

1801005

Продовження табл. А.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Сума чистого прибутку на матеріальне заохочення	4225	-	-	-	-	-	-	-	-
Внески учасників: Внески до капіталу	4240	-	-	-	-	-	-	-	-
Погашення заборгованості з капіталу	4245	-	-	-	-	-	-	-	-
Видучення капіталу: Викуп акцій (часток)	4260	-	-	-	-	-	-	-	-
Перепродаж викуплених акцій (часток)	4265	-	-	-	-	-	-	-	-
Анулювання викуплених акцій (часток)	4270	-	-	-	-	-	-	-	-
Видучення частки в капіталі	4275	-	-	-	-	-	-	-	-
Зменшення номінальної вартості акцій	4280	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші зміни в капіталі	4290	-	-	-	-	-	-	-	-
Придбання (продаж) неконтрольованої частки в дочірньому підприємстві	4291	-	-	-	-	-	-	-	-
Разом змін у капіталі	4295	-	-	-	-	16 542	-	-	16 542
Залишок на кінець року	4300	12	-	-	185	213 282	-	-	213 479

Керівник

Лапочкін Андрій Георгійович

Головний бухгалтер

Савченко Світлана Вікторівна